Kalabalıkta Yüzler

VALERIA LUISELLI

Çeviren: Seda Ersavcı

SİREN

Valeria Luiselli

1983 yılında Meksika'da dünyaya geldi. Diplomat olan babasının işi nedeniyle çocukluğu ABD, Güney Kore, Kosta Rika ve Güney Afrika'da geçti. Liseyi Hindistan'da bitiren Luiselli, felsefe dalındaki lisans öğreniminin bir kısmını Meksika'da, bir kısmını ise İspanya ve Fransa'da tamamlamış, yüksek lisansına sonradan ders de verdiği Columbia Üniversitesi'nde devam etmiştir. *Kalabalıkta Yüzler* ile *L.A. Times*'ın Art Seidenbaum İlk Roman Ödülü'ne layık görülen Valeria Luiselli'nin öykü ve makaleleri *New York Times*, *McSweeney's*, *Brick*, *Granta* ve *New Yorker* gibi mecralarda yayımlanmıştır. *National Book Foundation*'ın 2014 yılında belirlediği, gelecek vaat eden '35'inden Genç 5 Yazar'dan biri olan Luiselli, çağdaş Latin Amerika edebiyatının yeni kuşak kalemlerinin arasında kendine özgü sesiyle sivrilmiş ve pek çok dile çevrilen eserleriyle bilhassa ABD ve İngiltere'de ilgi görmüştür.

Luiselli, *Kalabalıkta Yüzler*'de, her şey bir yana, bir şair hakkında bir roman yazan bir yazara ya da kurmacanın kendisine dair bir roman yazmış ve kendine has mizahını ortaya koyabildiği bu çok katmanlı metni adeta mimari bir yaklaşımla tasarlamıştır.

Valeria Luiselli, bugün kızı ve eşi ile New York şehrinde, Harlem'de yaşamaktadır.

Seda Ersavcı

1982'de Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, İspanyol Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdikten sonra Universitat Autònoma de Barcelona'da Karşılaştırmalı Edebiyat ve Edebiyat Teorisi yüksek lisansı ve doktorası yaptı. İngilizce ve İspanyolcadan çeviriler ve editörlük yapmaktadır. Belli başlı çevirileri arasında Jack Kerouac-Allen Ginsberg'den *Mektuplar* (İthaki Yayınları) Marcelo Figueras'tan *Kamçatka* (Doğan Kitap) Susana Fortes'ten *Robert Capayı Beklerken* (Doğan Kitap) Rodrigo Rey Rosa'dan *Sağırlar* (Sel Yayınları) Felix Francisco Casanova'dan *Vorace'nin Yeteneği* (İthaki Yayınları) ve Carlos Maria Dominguez'den *Kâğıt Ev* gibi eserler yer almaktadır.

SİREN
YAYINLARI

Los Ingrávidos

© Valeria Luiselli, 2011

Bu kitabın ilk edisyonu, İspanyolca olarak 2011'de, Sexto Piso (Meksiko) tarafından yayımlanmıştır. Türkçe yayın hakları Siren Yayınları'na aittir. Yayıncının özel izni olmadan hiçbir surette alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz ve paylaşıma açılamaz.

Siren Yayınları - Roman
Sertifika No: 16232
ISBN: 978-605-5903-59-6
Birinci Baskı: Ocak 2016

Yayın Yönetmeni: Sanem Sirer
Yayın Danışmanı: Erol Aydın
Çeviren: Seda Ersavcı
Kapak Tasarım: Nazlım Dumlu
İç Tasarım: Adem Şenel

Baskı: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, No: 12/197-203
Topkapı, İstanbul. Tel: 212 567 80 03
Sertifika No:11931

Asmalı Mescit Mah. Ensiz Sokak No. 9/312
Beyoğlu-İSTANBUL
t *(212) 243 45 65* **f** *(212) 251 05 32*
www.sirenyayinlari.com
info@sirenyayinlari.com
sireninsesi.blogspot.com

VALERIA LUISELLI

Kalabalıkta Yüzler

Çeviren: Seda Ersavcı

Dikkat! Hayaletlerle haşır neşir olursan,
sen de onların arasına karışırsın.

(Anonim, *Kabala.*)

Ortanca, beni uyandırıyor:

"Sivrisineklerin nereden geldiğini biliyor musun anne?"

"Nereden?"

"Duştan. Gündüzleri duşta geçiriyor, gece olunca da gelip bizi sokuyorlar."

*

Her şey başka bir şehirde, şimdikinden önceki ama diğerinden sonraki başka bir hayatta başladı. Bu yüzden bu hikâyeyi dilediğimce, hâlâ oradaymışım ve o diğer kişiymişim gibi yazamam. Hâlâ her gün o sokaklarda geziniyormuşum, her gün o yüzleri görüyormuşum gibi anlatamam. Tam olarak hangi zaman kipini kullanacağımı bile bilmiyorum. Gençtim, bacaklarım o zamanlar güçlü ve inceydi.

(Hemingway'in *Paris Bir Şenliktir*'inin sonu gibi bir başlangıç yapmak isterdim.)

*

O şehirde, neredeyse bomboş bir dairede tek başıma yaşıyordum. Az uyuyordum. Kötü besleniyordum. Basit bir hayatım, belli rutinlerim vardı. Kimsenin satın almadığı -o denli soyutlanmış kültürlerde çeviriye şüpheyle yaklaşılıyordu zira- "yabancı cevherleri" bulup çıkarmaya uğraşan küçük bir yayınevi için kitap raporları hazırlıyor ve çevirmen olarak çalışıyordum. Yine de işimi seviyordum ve sanıyorum, en azından bir süreliğine, gayet başarılıydım. Ayrıca yayınevinde sigara içilebiliyordu. Pazartesiden çarşambaya oraya gidiyor; perşembe ve cuma günleri kütüphanede araştırma yapıyordum. Pazartesi sabahları erkenden, elimde kahve dolu kâğıt bir bardakla neşe içinde

yayınevine girerdim. Önce sekreter Minni'yi, sonra başeditörü selamlardım; aslında ofisteki tek editördü kendisi ama yine de başeditördü işte. Adı White'tı. Masama geçer, bir sigara sarar ve geç vakitlere kadar çalışırdım.

*

Bu evde iki erişkin, bir bebek ve bir ortanca çocuk yaşıyor. Ona ortanca diyoruz; en büyük o, ama ortanca olduğu konusunda diretiyor. Haklı aslında. En büyük o, ama hâlâ çocuk, dolayısıyla da ortanca.

Birkaç gün önce kocam merdivenlerden inerken bir dinozor iskeletinin üstüne bastı ve kızılca kıyamet koptu. Gözyaşları, çığlıklar, titremeler: Dinozor onarılacak gibi değildi. "Şimdi T-Rex'imin nesli gerçekten tükendi," diyordu ortanca, hıçkıra hıçkıra. Bazen iki paranoyak Gulliver gibi hissediyor ve kimseyi uyandırmamak, önemli ya da kırılabilecek bir şeylerin üstüne basmamak için parmak ucunda dolanıp duruyoruz.

*

Kışlar fırtınalı geçerdi. Ama mini etekler giyerdim o zamanlar, çünkü gençtim. Tanıdıklarıma mektuplar yazar ve yaptığım yürüyüşlerden, gri çoraplı bacaklarımdan, koca cepli kırmızı bir paltoya sarınmış bedenimden bahsederdim. Sanki sokakları arşınlayan gri bacakların ya da havanın edebi bir yanı varmış gibi o bacakları okşayan soğuk rüzgârları anlatır, buz gibi havayı insanın yüzüne batan kirli bir sakala benzetirdim. Çok uzun süre yalnız yaşadığınızda hâlâ hayatta olduğunuzu teyit etmenin tek yolu eylem ve nesneleri açık bir şekilde, anlaşılır bir sözdizimiyle ifade etmektir: bu yüz, yürüyen bu kemikler, bu ağız, yazı yazan bu el.

Artık geceleri yazıyorum; sigara ve içki içmek ya da içeriyi havalandırmak çocukların uyumasıyla meşrulaştığında. Eski-

den her an, canımın istediği her saatte yazardım çünkü bedenim bana aitti. O zamanlar bacaklarım uzun, güçlü ve inceydi. Onları göstermenin hiçbir mahzuru yoktu. İster birilerine, ister yazıya.

*

O dairede sadece beş parça mobilya vardı: yatak, yemek masası, kitaplık, çalışma masası ve iskemle. Aslında çalışma masası, iskemle ve kitaplık sonradan gelmişti. Taşındığımda sadece yatak ve katlanır, alüminyum bir yemek masası vardı dairede. Bir de küvet vardı gerçi ama o mobilyadan sayılır mı, bilmiyorum. Yavaş yavaş içerisi dolmaya başladı; hemen hepsi geçici objelerden ibaretti, ama olsun. Kütüphaneden aldığım kitaplar hafta sonlarını yatağın yanında üst üste dizili geçirir ve ertesi pazartesi, haklarında rapor yazmak üzere yayınevine götürdüğümde ortadan kaybolurdu.

*

Sessiz bir roman, çocuklar uyanmasın diye.

*

Bu koca evde yazı yazabileceğim tek bir köşe bile yok. Çalışma masam bebek bezleri, oyuncak arabalar, *transformers* oyuncakları, biberonlar, çıngıraklar ve henüz ne olduklarını anlayamadığım nesnelerle dolu. Ufacık şeyler her yanı kaplıyor. Salona geçip bilgisayarımı kucağıma alarak koltuğa oturuyorum. Ortanca salona geliyor:

"Ne yapıyorsun anne?"

"Yazıyorum."

"Kitap mı yazıyorsun?"

"Sadece yazıyorum."

*

Romanlar uzun solukludur. Romancılar öyle olmalarını ister. Kimse tam olarak ne anlama geldiğini bilmez ama herkesin dilindedir işte: uzun soluklu. Bir bebeğim ve ortanca bir oğlum var. Nefes aldırmıyorlar bana. Benim yazdığım her şey kısa soluklu - öyle olmak zorunda. Soluklanacak yer az burada.

*

Bazen şarap alırdım ama tek bir oturuşu bile çıkaramadan bitiverirdi. Sırasıyla ekmek, marul, peynir, viski ve kahve biraz daha fazla giderdi. Ve bu beşinin dayandığı sürenin toplamından biraz daha uzun dayanan iki şey vardı: yağ ve soya sosu. Ama mesela kalemler ve çakmaklar, bireysel iradeleriyle mutlak özerkliklerini ilan etme derdindeki inatçı ergenler gibi bir var bir yoktu. Ev eşyalarına bel bağlamanın doğru olmadığını bilirdim; bir şeyin sessiz varlığına alıştığınız an, o şey ya kırılır ya da ortadan kaybolur. Çevremdeki insanlarla olan bağlarım da aynı geçicilik nitelikleriyle mimlenmiş durumdaydı: Onlar da ya kopar ya da ortadan kaybolurlardı.

O dönemden bana sadece birtakım konuşmaların yankıları, zihnimde dönüp duran fikirler, bir de hoşuma giden ve ezberleyinceye dek tekrar tekrar okuduğum şiirler kaldı. Gerisi teferruat. O hayata dair anılarım daha kapsamlı olamaz zaten. Aslen yapı iskelelerinden, iskeletlerden, boş evlerden ibaretler.

*

"Ben de bir kitap yazacağım," diyor ortanca, beraberce akşam yemeğini hazırlayıp babasının ofisten dönmesini beklerken. Babasının bir ofisi yok aslında ama yığınla iş görüşmesi yapıyor ve bazen, "Ofise gidiyorum," diyor. Ortanca babasının çalışmatölyede çalıştığını söylüyor. Bebek hiçbir şey söylemiyor ama gün gelecek "Ba-ba" diyecek.

Kocam film senaryoları yazıyor ama televizyon için reklam filmi senaryoları, bazen de şiirler kaleme alıyor. İyi şiir yazmak için gereken enerjiyi artık kaybettiği kanısında, bu yüzden bir deftere notlar almakla yetiniyor ve defteri kilitli bir çekmecede tutuyor.

"Senin kitabının adı ne olacak?" diye soruyorum ortancaya.

"*Babam çalışmatölyeden hep öfkeli dönüyor* olacak."

*

Evimizde elektrik kesiliyor. Sigortaları sık sık değiştirmek gerekiyor. Gündelik kelime dağarcığımıza yeni yeni eklenen bir sözcük bu. Elektrik kesiliyor ve ortanca, "Sigortanın sigortası attı yine," diyor.

O dairede, diğer şehirdekinde yani, sigorta olduğunu zannetmiyorum. Ortalıkta sayaç mayaç görmedim, hiçbir zaman elektrik kesilmedi, tek bir ampul bile değiştirmedim. Lambaların tümü floresandı: Ömür boyu dayanırlardı. Karşı komşum Çinli bir öğrenciydi. Sabahlara kadar loş ışığın altında ders çalışırdı; ben de geç saatlere değin kitap okurdum. Sabahın tam üçünde salonun ışığını söndürürdü. Banyonun ışığını yakar, dört dakika sonra onu da söndürürdü. Odasının ışığını asla yakmaz, mahrem ritüellerini karanlıkta gerçekleştirirdi. Neler yaptığını hayal etmek hoşuma giderdi: Acaba yatağa girmeden önce soyunuyor muydu; kendine dokunuyor muydu ve bunu yorganın altında mı yoksa yatağın yanında ayakta durarak mı yapıyordu; bu Çinli'nin penisinin ucu nasıldı acaba, mastürbasyon yaparken belli bir şey düşünüyor muydu ya da mutfak penceremden onu izlediğimi hayal ederek beni gözlüyor muydu? Onun gece seremonisi sona erdiğinde ben de ışığı söndürüp dışarı çıkardım.

*

Bu evde bizimle beraber yaşayan ve bizi izleyen bir hayalet olduğunu düşünmek hoşumuza gidiyor. Onu görmüyoruz ama biz taşındıktan birkaç hafta sonra hortladığına inanıyoruz. Korkunç kiloluydum ben buraya taşındığımız zaman, hamileliğimin sekizinci ayıydı. Hemen hemen hiç hareket edemiyor, ahşap zeminde ayıbalığı misali debeleniyordum. Kitap kolilerini açıp alfabetik kuleler inşa etmeye vermiştim kendimi. Kocam, yeni boyanmış raflara ortancayla beraber kitap yerleştiriyordu. Hayalet kuleleri devirdi. Ortanca ona Yüzsüz adını taktı. Kapıları açıp kapıyor, sobayı yakıyor hayalet. Evde koca bir soba, yığınla da kapı var. Kocam oğlana hayaletin duvara ufak bir top attığını söyleyince çocuğun ödü kopuyor, hemen onun kucağına fırlıyor ve babası şaka yaptığına yemin edinceye değin yerinden kımıldamıyor. Bazen ben yazarken Yüzsüz sallıyor bebeği. Ne bebeği ne de beni korkutuyor; şaka falan olmadığını biliyoruz üstelik. Bebek onu görebilen tek kişi ve tüm cazibesiyle boşluğa gülümsüyor. Yakında diş çıkaracak.

*

Bu muhitte *tamale*[1] satıcısı akşam saat sekizde geçiyor evin önünden. Yarım düzine tatlı *tamale* almak için koşa koşa sokağa fırlıyoruz. Ben dışarı çıkmıyorum aslında, kapının önünde durup iki parmağımı ağzıma götürerek ıslık çalıyorum, kocam da adamın peşinden koşuyor. Eve dönüp de elindeki *tamale*leri servis ederken, "Islık çalan biriyle evlenmişim meğer," diyor. Pencerenin önünden komşular geçiyor ve bizi selamlıyorlar. Her ne kadar burada yeni olsak da nazikler bize karşı. Herkes birbirini tanıyor. Pazar günleri avluda beraberce yemek yiyorlar. Bizi de davet ediyorlar ama biz katılmıyoruz ziyafete; salon penceresinin ardından onlara selam verip, "İyi pazarlar," diyoruz. Hafif köhne evler bunlar, bazıları neredeyse yıkılıp gitmek üzere.

1 Mısır unu, et, sebze ve baharatla yapılan geleneksel bir Meksika yemeği. (ç.n.)

*

Diğer şehirde yaşadığım muhitte kimseyi tanımazdım. Eve sadece yemek yemek, yıkanmak ve kitap okumak için uğrardım. Neredeyse hiçbir zaman geceyi evde geçirmezdim. Dairemde tek başıma uyumayı sevmezdim. Yedinci katta oturuyordum. Evimi uzak arkadaşlarıma açmayı tercih ederek gecelerimi geçirecek başka odaların, koltukların, paylaşılacak yatakların peşinde koşardım. Bir sürü insana yedek anahtar vermiştim; başkaları da kendi yedek anahtarlarını bana vermişti. Cömertlik değil, karşılıklı ödündü söz konusu olan.

*

Her cuma olmasa da Moby bana cumaları gelirdi. Yedek anahtarımı ilk ona vermiştim. Neredeyse hep kapıda karşılaşırdık. Ben kütüphaneye gitmek üzere evden çıkardım, o ise yıkanmaya gelirdi çünkü şehirden bir buçuk saat uzakta bir köyde yaşıyordu ve evinde sıcak su yoktu. Başta yatıya kalmazdı, geceyi nerede geçiriyordu bilmiyorum ama benim küvetimde yıkanır ve karşılığında ya çiçek getirir ya da yiyecek bir şeyler hazırlayıp buzdolabına koyardı. Geceleri, yemek yemek üzere eve döndüğümde bıraktığı notları bulurdum: "Şampuanını kullandım, teşekkürler, M."

Moby hafta sonları şehirde çalışırdı. Evindeki matbaada çoğalttığı korsan eski eser baskılarını satıyordu. Şehrin güneyinden gelen tuzu kuru entelektüeller bu kitapları fahiş fiyatlara satın alırdı. Ayrıca Amerikan klasiklerinin nadide örneklerini yine eşsiz formatlarda çoğaltırdı. (*Gringo*ların[2] eşsiz şeylere duydukları saplantı hakikaten dikkate şayan.) Resimli bir *Çimen Yaprakları* nüshası, kurşunkalemle yazılmış *Doğal Yaşam ve*

2 Meksikalıların bilhassa Amerikalılardan bahsederken kullandığı, yabancı anlamına gelen kelime. (ç.n.)

Başkaldırı/Sivil İtaatsizlik Makalesi ve *Walden Gölü* ile Ralph Waldo Emerson'un Polonyalı ninesi tarafından okunan makalelerinin ses bandı vardı sattıklarının arasında. Fakat yazarlarının çoğu, "yirmili ve otuzlu yılların Ohio'lu şairleri" idi, esas alanı buydu. Geliştirdiği bu hiper uzmanlık teorisinin epey ekmeğini yemişti. Tabii aslında bunu geliştiren o değil, Bay Adam Smith'di ama Moby, teorinin kendisine ait olduğuna inanıyordu. Ona, "Bu Adam Smith'in topluiğne teorisi," dediğimde, "*Amerikalı Şairler*'den bahsediyorum ben," diye yanıt verirdi. O zamanlar satmaya çalıştığı kitabın adı *Burada El Ele Tutuşabilir miyiz?*[3] idi. Elinde on nüsha vardı ve birini bana hediye etmişti. Kitabın yazarı, tıpkı Moby gibi Cleveland, Ohio'da doğmuş berbat bir şairdi.

Ara ara, evine dönmeden önce yıkanmak için de bana uğrardı. Cuma günü pişirdiklerinden artakalanları yerdik. Sattığı kitaplardan bahsederdik; genel olarak kitaplardan bahsederdik. Pazarları bazen sevişirdik.

*

Kocam bu paragrafların bir kısmını okuyor ve Moby'nin kim olduğunu soruyor. "Hiç kimse," diyorum. "Bir karakter sadece."

*

Fakat Moby gerçekte var. Ya da belki artık yoktur. Ama o zamanlar öyle biri vardı. Daireme Moby ile aynı nedenden ötürü, evinde duşu olmadığı için gelen Dakota diye biri de vardı. Yedek anahtar verdiğim ikinci kişiydi. Yıkanmaya gelir, bazen yatıya kalırdı. O da bana anahtar vermişti. Erkek arkadaşıyla, bir villanın bodrum katında yaşıyordu; aylardır inşaatına başlayamadıkları bir banyo tasarlıyorlardı. Geceyi duşu olmayan o bodrum

3 Orijinal adı *Can We Hold Hands Out Here* olan, D. A. Levy (1942-1968) imzalı şiir kitabı. (ç.n.)

katında geçirmeyi severdim; Dakota'nın pijamalarını giyer ve yatakta onun yattığı tarafa yatardım.

Dakota geceleri çalışırdı; barlarda, zaman zaman da metroda şarkı söylerdi. Yüzü sessiz filmlerdeki tiplerin yüzlerine benzerdi; yarım ay şeklinde kocaman gözler, küçücük bir ağız, kalkık kaşlar, mağrur bakışlar. Sevgilisiyle bir grupları vardı. Mızıka çalardı adam. Wyoming'liydi; çok açık tenli ve neredeyse şeffaf gözleri olmasına rağmen yine de yakışıklı olan tiplerden. Yüzünde boydan boya bir yara izi vardı. Ona bir hayalete dönüştüğüm için şehri temelli terk edeceğimi söylediğimde alnımı okşadı. Bir yanıt mıydı bu, emin olamadım. Yüzüne dokunmak istedim ama yarasına dikkat çekmekten çekindim.

*

Ortanca okuldan dönüyor ve bana dizini gösteriyor:

"Yarama bak."

"Ne oldu?"

"Okul bahçesinde koşuyordum, üzerime bir ev devrildi."

"Bir dev mi?"

"Hayır, ev."

*

Bu evde yeni bir buzdolabı, yatağın yanında yeni bir mobilya, toprak saksıların içinde yeni bitkiler var. Kocam gecenin bir yarısı kâbus görüp uyanıyor. Ben başka bir düş görürken kâbusunu anlatmaya başlıyor ve sanki hiç uyumamışım, sanki tüm gece bu sohbetin başlamasını beklemişim gibi, en başından itibaren dinliyorum onu. Büyüyen bir evin içinde yaşıyormuşuz. Öyle diyor. Yeni odalar, yeni nesneler beliriyor, tavan gitgide yükseliyormuş. Çocuklar da evin içindeymiş ama başka bir odadaymış. Ortanca tehlikedeymiş ve bebeği bulamıyormuşuz. Yatağımızın

bir yanında ikiye katlanan ve müzik çalan bir mobilya varmış. Mobilyanın içinde bir ağaç bulmuş. Ağaç ölüymüş aslında ya, çekmecelerden birine iyice kök salmışmış. Evin büyümesine yol açan şey bu ağaçmış; onu sökmeye çalışmış ama dallar uzanıp testislerini çizmiş. Kocam ağlıyor. Ona sarılıp çocukların odasına gidiyorum. Ortancaya bir öpücük konduruyor ve bebeğin hâlâ nefes alıp almadığını anlamak için beşiğe yanaşıyorum. Bebek nefes alıyor. Gelgelelim ben nefes alamıyorum.

*

Mezarlıkları, parkları ve terasları severdim. Ama en çok mezarlıkları. Nedense ölülerle daimi bir birlik içinde yaşıyordum. Fakat sefil bir biçimde değil. Oysa çevremdeki canlılar sefildi. Moby sefildi. Zaman zaman Dakota da öyle. Ölüler ve ben sefil değildik. Quevedo'nun yazdıklarını okumakla kalmayıp dua misali hatmetmiş ve ölülerle sohbet işini belki de gereğinden fazla ciddiye alıp içselleştirmiştim. Sık sık dairemin birkaç blok ötesindeki küçük mezarlığa giderdim çünkü orada hiç kimse ya da hiçbir şey tarafından rahatsız edilmeden kitap okuyup düşünebiliyordum.

*

Boşluklarla dolu bir yapı inşa etmek ve böylece kendime sayfada yer açabilmek, içine yerleşebilmek. Asla gereğinden fazlasını katmamak, fazla yüklememek, süsleyip püsleyip donatmamak. Kapıları, pencereleri açmak. Duvarlar inşa etmek, sonra da onları yıkmak.

*

Dakota, dairemde kaldığında yerleri temizlerken kullandığım kovayla ses açma egzersizleri yapardı. Kafasını kovanın içine sokar ve akordu bozuk bir keman, can çekişen bir kuş, gıcırdayan eski bir kapı gibi kulak tırmalayan sesler çıkarırdı. Bazen, birkaç

günün ardından eve döndüğümde Dakota'yı salonda yere yatmış halde bulurdum. "Belimi dinlendiriyorum," derdi ve mavi kova yanı başında dururdu.

"Neden kovamı banyodan dışarı çıkarıp duruyorsun?"

"Komşuların beni duymasın diye."

"Kim duymasın diye?"

"Kendimi duyabileyim diye."

*

Kocam hızlı yazıyor, tuşlara basarken çok gürültü çıkarıyor. Senaryolar yazıyor; onun karakterlerinin sesleri, bedenleri var. Benimkilerde yok bunlar. Her sayfanın bitiminde yazdığı diyalogları tekrarlıyor. Onları dramatikleştiriyor. Ben yalnızca hayaletlerime öykünebiliyorum; bir zamanlar onların konuştuğu gibi yazmayı, tıpkı onlar gibi gürültü çıkarmamayı ve bizim düş oyunlarımızı anlatmayı becerebiliyorum. O kadar.

*

Pajarote az konuşurdu. Felsefe okuyor ve şu korkunç New Jersey kasabası New Brunswick'te yaşıyordu. Çarşamba günleri bende kalırdı çünkü perşembe günleri üniversitede bir derse girerdi. O geldiğinde kendi evimde kalmak benim de hoşuma giderdi. Uzun, pürüzsüz kollarıyla beni kucaklardı. Hiçbir zaman sevişmemiştik gerçi. Hiçbir zaman da sevişmeyecektik - arkadaşlığımızı korumak için yaptığımız sessiz bir anlaşma uyarınca. Her perşembe erkenden uyanır ve köşedeki süpermarkete gidip ekmekle kola alırdı. Kahvaltımızı beraberce eder ve tek kelime bile konuşmazdık.

Günün birinde aldığı dersle ilgili soru soracak oldum. "Müphemlik hakkında," dedi, ağzında bir lokma ekmekle. "O kadar mı? Müphemlik?" Şaka yapıyor sandım, biraz dalga geçtim ama bana, "Analitik felsefenin doruk noktası. Bu ayki dersler, kedi

örneği üzerinden özdeksel öğelerin paradoksunu ele alıyor, önce kuyruklu, sonra kuyruksuz bir kedi..." dedi.

"Kedi hâlâ aynı kedi midir?" diye sordu, bir süre sonra dinlemeyi bıraktığım uzun açıklamanın ardından.

Başımla onayladım ve sonra, "Aslında hayır," dedim, ardından, "daha doğrusu, bilmiyorum," diye ekledim, "belki de söz konusu olan kısa kuyruklu bir kedidir." Pajarote gülmedi. Hiç gülmezdi. Ya da gülerdi belki ama ancak ortada gülecek bir şey olmadığında. Benden daha zekiydi, benden daha ağırbaşlı. Çok uzun boyluydu ve uzun, pürüzsüz kolları vardı.

*

Diğer daire, sessiz varlıklarıyla bana ara ara dünyanın ilgiye, hatta şefkate gereksinimi olduğunu anımsatan bitkilerle dolup taşardı. Neredeyse hiçbiri çiçek açmazdı. Yaprakları vardı ama: Kimisi yeşil, çoğunluğu sarıydı. Yerde bir avuç dolusu kuru yaprak gördüğümde kendimi suçlu hissederdim; yaprakları toplayıp saksılara su verirdim ama sonra birkaç hafta boyunca onları yine unuturdum. Cansız nesnelere metonimik bir değer atfetmekten daha sakıncalı bir şey yoktur. İnsan bir saksının içindeki bir bitkinin kendi ruh halini ya da daha beteri, sevdiği birinin ruh halini yansıttığına inanıyorsa hayal kırıklığına veya daimi paranoyaya mahkûmdur.

*

White'ın sözleriydi bunlar. Evimin anahtarı onda yoktu fakat iki kez evime gelmişti. Her ikisinde de, bir iki içkinin ardından, bana aynı hikâyeyi anlatmıştı. Evinin önünde bir ağaç varmış ve ne zaman o ağaca baksa merhum karısını görüyormuş. Kadını görmüyormuş aslında ama onun orada olduğunu biliyormuş. Bir kâbusun yarattığı korku gibi, üst kattaki odada uyuyan kızım ve kocam gibi. Geceleyin evine döndüğünde kadınla, ağaçla, ağaç-

taki kadınla vedalaşıyormuş. Hiçbir şey söylemiyormuş. Sadece yanından geçerken kadını düşünüyor ve parmak uçlarıyla ağacı okşuyormuş. Bir vedalaşma şekliymiş bu. Her seferinde tekrar tekrar yaşanan bir vedalaşma.

Bir gece unutmuş bunu yapmayı. Evine girmiş, dişlerini fırçalamış ve yatağa yatmış. İşte o zaman karısını unuttuğunu fark etmiş. Suçluluk duygusuna kapılıp sokağa fırlamış. Ayakkabıları yokmuş ayağında. Ağaca sarılıp ağlamış. Karla kaplı sokakta çorapları, ayakları ve dizleri sırılsıklam oluncaya dek ağlamış. Eve dönünce çoraplarını çıkarmadan yatağa girmiş.

*

"Kitabının konusu ne anne?" diye soruyor ortanca.

"Bir hayalet romanı."

"Korkutucu mu?"

"Hayır, ama biraz üzücü."

"Neden? Ölü oldukları için mi?"

"Hayır, ölü değiller zaten."

"O zaman o kadar da hayalet değiller."

"Hayır, hayalet değiller."

*

Hikâyenin farklı versiyonları var. Yayınevinde geç saatlere kadar çalıştığımız bir günün ardından en aşağı bir saat boyunca metro beklemek zorunda kaldığımızda White'ın anlattığı versiyonu seviyorum ben. Platformda durmuş, hareket halindeki trenin yaklaşmasıyla yükselen sarsıntıya kulak kesilmişken White, şair Ezra Pound'un, tam da bu istasyonda, o tarihten birkaç ay önce Neuville-Saint-Vaast siperlerinde öldürülmüş olan arkadaşı Henri Gaudier-Brzeska'yı gördüğünü anlatmıştı. Pound platformdaki sütunlardan birine yaslanmış halde bekliyormuş ve

nihayet tren gelmiş. Vagonun kapıları açılmış ve Pound kalabalığın arasında arkadaşının yüzünü seçmiş. Birkaç saniye içinde vagon başka yüzlerle dolmuş, Brzeska'nın yüzü de kalabalığın içine gömülmüş. Fazlasıyla sarsılan Pound bir süre olduğu yerde kalakalmış, sonra dizlerinin bağı çözülmüş. Sırtını dayayıp tüm ağırlığını sütuna vererek yavaş yavaş yere çökmüş. Not defterini çıkarmış ve bir şeyler yazmaya başlamış. O gece, şehrin güneyindeki bir lokantada, en aşağı üç yüz dizelik bir şiir yazmış. Ertesi gün şiiri tekrar okumuş ve fazla uzun bulmuş. Şiiri budamak, kesmek ve kısaltmak için her gün aynı istasyona, aynı sütuna geri dönmüş. Zira bu şiir, ölü arkadaşının belirdiği an kadar kısa ve tüyler ürpertici olmalıymış. Sadece o yüzün belirebilmesi için her şeyin yok edilmesi gerekiyormuş. Bir aylık bir çalışmanın ardından geriye sadece iki dize kalmış:

Belirişi bu yüzlerin, kalabalıkta;

Taç yaprakları, yaş, kara bir dalda.

*

Dakota ile bir bar tuvaletinde tanışmıştık. Ellerimi yıkamak üzere lavabonun önüne gittiğimde yüzüne süngerle pudra sürüyordu. Aslında ellerimi umumi tuvaletlerde asla yıkamam ama süngerle Dakota çehresini oluşturan bu kadın ilgimi çekti. Ellerimi yıkadım.

*

Yayınevi, Edgecombe Bulvarı 555 numaradaydı ama ben haftanın yarısını çevredeki kütüphanelerde çevirmeye ya da yeniden yayımlamaya değecek Latin Amerikalı yazarların eserlerini arayarak geçiriyordum. White, Bolaño'nun yabancı pazardaki başarısının ardından, Latin Amerika edebiyatında ikinci bir "*Boom*" akımının yeşereceğinden emindi. Coşkusunun -maaşlı- ortağı olarak ona her pazartesi bir sırt çantası dolusu kitap götürü-

yor ve çalışma saatlerimi bu kitaplar hakkında detaylı raporlar yazmaya harcıyordum. Inés Arredondo, Josefina Vicens, Carlos Dıaz Dufoo Jr. Hiçbiri White'ın aklına yatmıyordu.

"Sen Bolaño ile arkadaş değil miydin?" diye sordu, odasından bağırarak. (Ben onunkinin yanındaki küçük odadaydım, dolayısıyla aslında bağırmasına gerek yoktu ama böylelikle kendisini gerçek bir editör gibi hissediyordu.) Sigarasından uzun bir nefes çektikten sonra diretti. "Mektupları ya da yayımlayabileceğimiz bir röportajı falan yok mu sende?" diye sordu, yine bağıra bağıra. "Hayır, White, biz tanışmıyoruz." "Yazık. Duydun mu Minni? Bolaño ile arkadaş olmayan tek Latin Amerikalı ile çalışma şerefine biz erişmişiz meğer." "Kimmiş o, başeditör?" dedi dünyadan haberi olmayan Minni. "Şu ölü Şilili yazar var ya işte, hani yaşayan arkadaşlarının sayısı epey fazla olan."

*

Herkesin deliler gibi gezdiği o şehirde ben pek gezmezdim. Evden yayınevine, yayınevinden kütüphaneye giderdim. Ve tabii bir de evimin dibindeki mezarlığa. Bir gün, bende, ister iyi ister kötü, herhangi bir değişiklik yaratmak için iflah olmaz bir arzu duyan kız kardeşim Laura, Philadelphia'dan bir e-posta gönderdi. Sadece şöyle yazıyordu: 115 West 95. Sokak. Laura ile eşi Enea, Phiadelphia'da yaşıyordu. Hâlâ da orada yaşıyorlar. Kendileriyle barışık, faal insanlar. Enea Arjantinli, Princeton'da ders veriyor. Laura ve Enea türlü grup ve organizasyona üye; ikisi de öğretim görevlisi, ikisi de solcu ve vejetaryen. Bu sene Kilimanjaro'ya tırmanacaklar.

Gri çoraplarım ve kocaman cepli kırmızı paltomla evden çıktım. Boynuma ipek bir eşarp doladım ve Laura'nın verdiği adrese varıncaya değin hiç durmadan yürüdüm.

Koordinatlar doğruydu doğru olmasına, ama hayali bir eve aitti. Kapı, pencereler ve merdivenler yerine üzerinde pencere,

bir vazonun içinde yer alan bir demet çiçek silueti, pencere pervazında uyuyan bir kedi ve sokağa bakan bir kadının resminin yer aldığı tuğla bir duvar vardı karşımda. Bunun Laura'nın yaptığı ince bir espri olduğunu anlamam biraz zaman aldı: Benim o şehirdeki yaşam biçimimi simgeleyen bir *trompe l'oeil*.[4] Şimdi sadece mutfak ve salon, üst kattaki banyo ve ortancayla bebeğin odası arasında mekik dokumama Laura ne der, bilmiyorum. Henüz bunlardan haberi yok, kendisine anlatmak gibi bir niyetim de yok.

Eve dönerken bir kilisenin önünde ikinci el eşya satışına denk geldim. Bir dolara 1900-1950 yıllarını kapsayan *Kuzey Amerika Şiir Antolojisi*'yle, on dolara dört raflı ufak bir kitaplık aldım. Sokakta elimde mobilyayla yürümek hoşuma gitti. Artık yapmadığım bir şey bu. Ama yaptığımda kendimi amacı olan biri gibi hissederdim. Eve dönünce kitaplığı salondaki tek penceresiz duvarın ortasına yerleştirip ilk rafa yeni kitabımı koydum. Ara ara kitabı açıyor, şiirlerden birini seçip dizeleri bir kâğıda yazıyordum. Yayınevine gitmek üzere evden çıktığımda şiiri ezberlemek için kâğıdı yanımda taşıyordum. William Carlos Williams, Joshua Zvorsky, Emily Dickinson ve Charles Olson. Bana ait olup olmadığını bilmediğim ama işe yarayan bir teori geliştirmiştim. Sokaklar ve metro istasyonları gibi kamusal alanlar, onlara bir değer atfettiğim ve içlerinde herhangi bir şey deneyimlediğimde meskun mekânlara dönüşüyordu. Şayet belli bir bulvardan her geçişimde *Paterson*'ın[5] kimi dizelerini tekrarlarsam o bulvar önünde sonunda William Carlos Williams gibi tınlayacaktı. 116. Cadde'deki metro istasyonunun girişi, Ezra Pound'a aitti:

4 (Fr.) Göz aldatmacası. (ç.n.)

5 William Carlos Williams'ın 1946-1958 yılları arasında Ulysses'ten esinlenerek yazdığı ve New Jersey'i, Joyce'un Dublin'i gibi merkeze oturttuğu epik şiir. T.S. Eliot'ın *Çorak Ülke*si ve Ezra Pound'un *Kantolar*ıyla birlikte anılır. (ç.n.)

Değişken ışık ve derinliğin usul çalkantısında
Hayır! Yok! Baştan başa,
Tamamen sana ait hiçbir şey yok.
Sen busun yine de.

*

Süt, bebek bezi, kusmuk, öksürük, sümük ve bolca tükürük. Şimdiki döngüler daha kısa ve kaçınılmaz. Yazmaya çalışmak ne mümkün. Mama sandalyesindeki bebek bana bakıyor: bazen hınç, bazen hayranlıkla. Belki de sevgiyle, şayet o yaşta sevgi beslenebiliyorsa tabii. Konuşmayı öğrendiği zaman İspanyolcaya nasıl evrileceğini pek bilemediğim sesler çıkarıyor şimdilik. Kalın ünlüler, gırtlaksı fikirler. Lars von Trier filmlerindeki tipleri andırıyor konuşması.

*

Moby ile metroda tanışmıştık. Her ne kadar doğru olsa da inandırıcı değil çünkü Moby ve benim gibi normal insanlar hiçbir zaman metroda tanışmaz. Bunun yerine Moby ile bir parkta, bir bankta tanıştık yazabilirdim. Bir parktaki bir bank herhangi bir parktaki herhangi bir banktır. Belki de böylesi iyidir. Belki de kelimelerin hiçbir şey ya da hemen hemen hiçbir şey içermemesi doğrudur. İçeriklerinin mümkün mertebe değişken olması. Genellikle bankların yeşil ve ahşap olduğu hayal edilir. Dolayısıyla kurnazlık edip, "Moby Morningside Parkı'nda hafif eskimiş beyaz beton banklardan birine oturmuş gazete okuyordu," yazmalıyım. Saat sabahın onuydu ve park, neredeyse, tıpkı "park" ve "bank" sözcükleri gibi boştu. Bir bahçıvan, elinde makasla iki büklüm, alçakgönüllü bir tavırla çalıları buduyordu. Belki sabahın onunda neden parkın bir ucundan bir ucuna yürüdüğümü açıklamam gerekir. Yalan söylerim ben de: Kiliseye gidiyordum. Ya da mezarlığa veya süpermarkete. Aşağı yukarı aynı şey değil

mi zaten... Veya en güzeli: Geceyi banklardan birinde uyuyarak geçirmiştim.

Gerçek, Moby ile metroda tanıştık cümlesinden ibaret olduktan sonra tüm bunlar ne işe yarayacak ki? Ne olduğunu hatırlamadığım bir kitap okuyordum -belki de Martín Luis Guzmán'ın *Hudson Kıyılarında*'sını- ve o da yanımda oturmuş, Jonas Mekas filmlerinden fotoğraflar içeren harika bir kitabın sayfalarını karıştırıyordu. Kitabı nereden bulduğunu sorunca kendisinin yaptığını söyledi. Şehrin dışındaki bir köyde yer alan bir matbaanın, kendi matbaasının kartını uzattı.

*

Ortadan kaybolmak çok kolaydı. Kırmızı bir palto giymek, tüm ışıkları söndürmek, başka bir yere gitmek ve uyumak üzere eve dönmemek çok kolaydı. Hiçbir yatakta beni bekleyen biri yoktu. Artık var. Bugün çocukların odasına girdiğimde bebeğin kokumu alacağını ve beşiğinde titreyeceğini biliyorum çünkü bedenindeki gizli bir yer ona ikimize de ait olan, bizi her gün peşi sıra sürükleyen, bir arada tutan ve ayıran bağlardan kendi payına düşeni talep etmesini öğretiyor. Odama girdiğimde kocam da kendisine ait olan parçayı talep edecek benden ve ben, kendimi onun dokunuşunun sınırsız, apansız, dingin hazzına bırakacağım.

*

Moby'nin ruhsuz, muhafazakârlığı göz önünde bulundurulduğunda ise hoş denebilecek, şehirden çok da uzak olmayan bir köyde on dokuzuncu yüzyıldan kalma koca bir evi vardı. Elektrik ve su yoktu evde. Moby yalnız yaşıyordu. Gaz sobasında konserve çorba ısıtır ve matbaa makinesinin yanında, yer döşeğinde uyurdu. Başucu kitabı George Santayana'nın biyografisiydi. Her sabah saat beşte uyanıp yeşil çay demler ve öğleden sonraya de-

ğin makinesinin başında çalışırdı. Böyle bir hayat sürmek kendi seçimiydi, başka bir seçeneği olmadığından falan değildi yani. İki tür insan vardır: Öylece yaşayıp gidenler ve hayatlarına biçim verenler. Moby ikinci türdendi. Evinde ayakkabılarınızı çıkarmanız ve Japonlarınkine benzer terlikler giymeniz gerekirdi. Gelgelelim adeta bir merceğin ardından seyredilmek üzere tasarlanmış olan bu hayatta, abartılı bir güzellik bahşedilmiş bu gerçeklikte yapay bir şeyler mevcuttu. Moby'nin sinemavari hayatında bana yer olmadığı gün gibi ortadaydı. Yeşil çayı bu yüzden kabul ettim, Moby'nin giysilerimi çıkarıp bana şu Japon sabahlıklarından birini giydirmesine ve onu da çıkarıp kemikli ellerini, ince burnunu, o incecik, neredeyse görünmez dudaklarını tenimde gezdirmesine bu yüzden izin verdim. Matbaa makinesinin yanındaki yer döşeğinde bu yüzden çıplak uyudum ve ertesi sabah bu yüzden koşarak oradan kaçtım. Yanımda hep iki anahtar taşırdım -kaybolma ihtimallerine karşılık birini çantama atar, diğerini ise kırmızı paltomun cebine koyardım- ve evden çıkmadan önce, Moby'ye adresimin olduğu bir not yazıp anahtarlardan birini kâğıdın üstüne bıraktım.

*

Bebek uyuyor. Ortanca, kocam ve ben kapının karşısındaki merdivenlerde oturuyoruz. Ortanca, "Baba, yabanarısı nedir?" diye soruyor.

"Tehlikeli bir arı."

"Peki ya katil balina?"

"Orka."

"Olta! Peki, İngilizcesi?"

"Moby Dick."

*

Bir akşam boş evim için bir çalışma masası edindim. Satın almadım, çalmadım da; herhalde bulduk demem gerek. Sigara içilmesine izin verilen bir bardaydım. Tüm akşamı sigara sararak ve Octavio Paz'la arkadaş olan Meksikalı şairlerin İngilizceye çevrilmiş sıkıcı mı sıkıcı şiirlerinden oluşan bir antolojiyi okuyarak geçirmiştim; muhtemelen buraya bir yere "bu sebepten" diye eklemeliyim ama tam olarak nereye yerleştireceğimden emin değilim. Dakota'nın civardaki barlardan birindeki gösterisinin bitmesini bekliyordum. Sonrasında buluşacaktık. Kafamı önümdeki kâğıtlardan kaldırdığımda biri pencereden beni izliyormuş gibi bir duyguya kapıldım. Dışarı baktığımda Dakota'yı gördüm; bir şeyin üstüne oturmuş çoraplarını düzeltiyordu. Bana el sallayıp yanına gelmemi işaret etti. Hesabı ödedim. Dakota eski bir çalışma masasının üstünde oturuyor, kırmızı topuklu ayakkabıları da yanında duruyordu.

"Sana bir çalışma masası buldum," dedi, "yazılarını falan yazasın diye."

"Peki nasıl götüreceğim?"

"Beraber taşırız. Bak, topuklularımı çıkardım bile."

Önce ittik, sonra ikimiz de bir köşesinden tutup kaldırmayı denedik. İmkânsız görünüyordu: Evim en aşağı otuz blok ötedeydi. Sonunda masanın altına girerek onu başımızın üstünde taşıdık. Dakota yol boyunca şarkı söyledi. Ben geri vokal yaptım. Avuç içlerimiz su topladı.

*

Sadece gündüzleri, bebek yanımda öğle uykusuna yattığında yazabiliyorum. Yakınındaki şeyleri kavramayı öğrendi artık, sağ elimi tutup öyle uyuyor. Bir süre sol elimle yazıyorum. Büyük harflerde epey zorlanıyorum. İki ya da üç kez elimi küçücük parmaklarının kelepçesinden yavaşça kurtarıp bir satır daha ya-

zabilmek için klavyeye uzatmaya yelteniyorum. Uyanıp ağlıyor, bakışları hınçla dolu. Elimi tekrar ona uzatıyorum ve işte, beni yine seviyor.

*

Yeni çalışma masamı kullanabilmek için yayınevindeki iskemlelerden birini evime götürdüm. İşe yaradığı yoktu zaten, dolayısıyla eksikliğinin fark edilmesi pek olası değildi; aylardır banyonun bir köşesinde duruyor, tuvalet kâğıtlığı görevi görüyordu. Açık renk ahşaptandı, ince ve narin. Bir gün White evime gelir ve ofisten arakladığımı anlar diye onu maviye boyadım. İskemleyi yeni çalışma masamın arkasına çekip kız kardeşim Laura'ya bir mektup yazdım. Şöyle başlıyordu:

"Çocukların çocuk olduğu ve beyzbol oynadığı bir parkın karşısında oturuyorum."

*

Ortanca, kuytu köşelerle dolu bu evde saklambaç oynuyor. Farklı bir versiyon bu. Saklanıyor, kocamla benim onu bulmamız gerekiyor. Bebeği de yanımıza almak zorundayız. Nihayet onu bir yatağın altında ya da bir dolabın içinde bulduğumuzda, "Bulundu!" diye haykırıyor ve bebeğin gülmesi gerekiyor. Eğer bebek gülmezse baştan başlamak icap ediyor.

*

Bir cuma öğleden sonra, Columbia Üniversitesi kütüphanesinde pazartesi günü yayınevine götürebileceğim kitaplar ararken şair Gilberto Owen'ın Xavier Villaurrutia'ya yazdığı bir mektuba rastladım: "Morningside Bulv. 63 numarada oturuyorum. Sağdaki pencerede lambayı andıran bir saksı var. Oval yapraklar yeşil ışıklar saçıyor..." Mektup, Owen'ın *Toplu Eserleri*'nde yer alıyordu ve Harlem'de kiraladığı odanın eşyalarını sıralıyordu: ça-

lışma masası, tablolar, bitki, dergiler, bir piyano. Villaurrutia'ya verdiği adres dikkatimi çekti: Morningside Bulv. 63 numara. Bu bina kütüphanenin sadece birkaç blok ötesinde, evimin dibinde olmalıydı. Mektubu okumayı bitirmedim bile, seçtiğim diğer kitapları bırakıp *Toplu Eserleri*'ni yanıma alarak çıktım.

Bu muhit saat üçten sonra tuz kokuyordu; okuldan çıkan siyahi ve Latin Amerikalı çocukların teri, gözyaşları: diz kapaklarındaki yara bere, süveterlerinin kollarındaki tükürük ve sümük. İri yarı bir kız çocuğu Morningside Parkı'ndaki bir ağaç kütüğüne yaslanmış resim çiziyordu. Bir elinde ara ara ısırdığı, daha çok emdiği bir tavuk butu tutuyordu. Diğer elinin baş ve işaretparmaklarıyla yeşil pastel boyasını sıkı sıkı kavramış resmini bitirmeye uğraşıyordu. Bir oğlan gelip okul çantasıyla kızın bacaklarının arkasına vurdu -kızın tombul bacakları bükülüverdi- ve elindeki boyayı kaptı. Kız çığlık atıp oğlanın üstüne atladı: "*You madafaka.*"[6] Ve çocuk yere kapaklanıncaya dek tavuk butuyla alnına alnına vurdu.

Owen'ın binasına koşar adım gittim. Metroya yürürken binayı pek çok defa görmüştüm ama onun burada yaşamış olduğundan bihaberdim. Çevredekilere benzer, park manzaralı geniş pencereleri olan, kırmızı tuğlalı bir yapıydı bu. Önünde durduğumda yaşlı bir adam giriyordu içeri, fırsattan yararlanıp hemen arkasından süzülüverdim. Birinci ve ikinci kat merdivenlerini çıktım ve çıkmaya devam ettim. Yaşlı adam üçüncü katta durdu ve bana dönüp gülümsedi: "*Afternoon Ma'am,*"[7] "*Afternoon Sir.*"[8] Dairelerden birine girdi. Ben dördüncü ve beşinci kat merdivenlerini de tırmandım, nefesim ve merdivenler tükeninceye dek tırmanmayı sürdürdüm. Terasa çıkıp ardımdaki kapıyı kapa-

6 (İng.) Seni orospu çocuğu. (ç.n.)
7 (İng.) İyi günler bayan. (ç.n.)
8 (İng.) İyi günler bayım. (ç.n.)

dım. Güneşli bir köşede bir sigara yaktım ve bir şeyler olmasını beklemeye başladım.

Dünya en ufak bir değişiklik belirtisi göstermediğinden uğurlu bir işaret beklentisiyle kütüphaneden yeni aldığım kitabı okumaya koyuldum. Hiçbir şey olmadı; ben de hava kararıncaya dek kitap okumaya ve sigara içmeye devam ettim. Birkaç saatin sonunda tüm mektupları ve *Mağlup Perseus* adlı şiir kitabını okumuş, tüm tütünümü de bitirmiştim, dolayısıyla eve dönmeye karar verdim. İzmaritlerimi atabileceğim bir yer arayışıyla teras kapısına doğru ilerledim. Kapının yanında bir saksı vardı, izmaritleri oraya gömmeye karar verdim. Muhtemelen geri-dönüşüm için ayrılmış ve iple bağlanmış bir gazete yığınının üstüne oturup saksıda bir çukur açtım. İşte o zaman saksının, aynen Owen'ın mektubunda tarif ettiği gibi bir lambayı andırdığını fark ettim. Saksıdaki bitki -belki de küçük bir ağaçtı- kurumuştu. Bunun Owen'ın mektubunda bahsettiği saksı olması imkânsızdı ama bir şekilde bir işaretti, saatlerdir beklediğim işaret buydu işte. Aynada yansımasını görüp de heyecandan kuduran bebekler gibi coşkuya kapıldım.

Bana ait olmayan şeyleri alıp götürmek gibi bir alışkanlığım yoktu. Sadece ara sıra ve belirli nesneler söz konusu olduğunda yapardım bunu. Belki bazen, ama sadece bazen; çoğu şey için de geçerli olabilirdi tabii. Fakat Owen'ın saksısındaki o ölü ağaççığı görünce onu eve götürmeli ve ona en azından kış boyu bakmalıyım diye düşündüm. Sonra, yeniden ilkbahar geldiğinde saksıyı tekrar buraya getirebilirdim. Akşam oluyordu. Onu yüklenip eve dönmeye hazır halde kapıya yöneldim ama benim tarafımda kapı kolu yoktu. Dolayısıyla açmanın bir yolu da yoktu.

Bir seferinde, Saul Bellow'un bir kitabında yaşayanlarla ölüler arasında yalnızca görüş farklılığı olduğunu okumuştum. Yaşayanlar merkezden dışarıya doğru bakarken ölüler dışarıdan

merkeze bakarmış. Belki dondum, belki hipotermiden öldüm o gece. Her hâlükârda Gilberto Owen'ın hayaletiyle geçirmek zorunda olduğum ilk geceydi. O geceden itibaren hayal edebilsem de bana ait olmayan başka bir olası hayat sürüyormuşum gibi yaşamaya başladım. Dışarıdan içeriye, herhangi bir noktadan hiçliğe bakmaya başladım. Şimdi bile böyle; kocam, bebek ve ortanca uyuyorken ve ben de pekâlâ uyuyor olabileceğim yerde uyumazken de böyle, çünkü ne yatağım benim yatağımmış ne de ellerim benim ellerimmiş gibi hissediyorum yine. O gece paltomu boğazıma kadar ilikledim. Rengi solmuş gazeteleri beton zemine sererek, haberlerden, beni soğuktan az biraz koruyacak bir yatak yaptım. Ellerimi derin ceplerime gömmeden önce kitabı sırt çantama koyup çantayı yastık haline getirdim. Saksıyı ayak ucuma yerleştirdim ve sırtüstü yere uzandım.

Sabah olunca birinin binadan dışarı çıkması umuduyla bir an evvel bir köşeye çöküverdim. Soğuktan ellerim morarmış, dudaklarım çatlamıştı. Saat sabah dokuz civarında -güneş artık hafif hafif sırtımı ısıtır olduğunda- bisikletli bir kız çocuğu çıktı dışarıya. Seslendim. Başını yukarı kaldırıp bana selam verdi. Bir gün önce gördüğüm yeşil pastel boyalı iri yarı kızın ta kendisiydi. Ona yalvardım; yardımının karşılığında şekerler, boyalar, tavuk butları vaat ettim. Bisikletini kapıdaki merdivenlere dayadı ve yeniden içeri girdi. Bekleyişin ıstırabını artırarak basamakları yavaş yavaş çıktı. Herhalde annesini, babasını, dedesiyle ninesini, tüm apartman sakinlerini beni linç etmeye çağırıyordu; onlara bir açıklama yapmam gerekecekti. İyi de ne diyecektim ki? Kaybolduğumu mu söyleyecektim? Ya da terası süpürdüğümü? "Meksikalıyım, esasen çevirmenim, *sorry sir, sorry ma'am...*"[9] Kim bilir, belki de bir cumartesi sabahı teraslarında mahsur kalmış olmamda hiçbir tuhaflık yoktu. İncecik metal bir levhadan

9 (İng.) Özür dilerim bayım, özür dilerim bayan. (ç.n.)

ibaret teras kapısı hafifçe sallanmaya başladı. Kızcağız herhalde güçsüz elleriyle kapıyı itiyordu. Kapı nihayet açılıverdi.

"Ne oldu komşu?"

"Sabah erkenden çiçek sulamaya çıktım ve burada mahsur kaldım."

"Annem bizim buraya çıkmamıza izin vermiyor, burada hayaletler olduğunu söylüyor."

"Haklı."

"Hayalet misin sen?"

"Hayır, hayalet diye bir şey yoktur."

"Bu kuru ağacı ne yapacaksın?"

"Doktora götüreceğim."

Kucağımda saksıyla kızın peşi sıra yürüdüm. Merdivenlerden aşağı ağır ağır indik. Dışarıda bir grup şişman çocuk onu bekliyordu. Bir anlığına saksıyı yere bıraktım ve el sıkışarak vedalaştık; doğrusu, bunu biraz tuhaf buldum.

"Adın ne?" diye sordum.

"Dora ama bana Do derler."

Saksıyı yeniden kucakladım. Diğer çocuklar ölü ağaçla yanlarından geçişimi izledi. Gülüştüler, merhametsizce alay ettiler benimle: Çocukların doğasındaki acımasızlık şişman oldular mı daha da artıyor. Parkı geçtim ve Do arkamdan bağırdı: "Ağaç doktoru diye bir şey de yoktur!"

Evime geldiğimde saksıyı çalışma masasının yanına koydum. Duş almadan, kahve içmeden, çiş yapmadan önce Gilberto Owen'ın *Denizci Sinbad*'ı üzerine hummalı bir rapor yazmaya koyuldum. Çinli öğrenci çalışma masasında çorba içiyordu.

*

Bazı geceler kocam da ben de salonda çalışıyoruz; viskinin, sigaranın ve gecenin ilerleyen saatlerinde sevişme umudunun etkisiyle bir şeyler yazıyoruz ikimiz de. O, aslında huzur içinde tüttürebilmek ve içki içebilmek için yazdığımızı söylüyor. Birkaç paragraf karaladıktan sonra ilk kez buluşan ve birbirine hiçbir şey anlatmayan veya hiçbir açıklama borçlu olmayan iki yabancının heyecanıyla yatağa gireceğiz. Sayfaların *tabula rasa*'sı, yazıdaki çok sesliliğin kişiye bahşettiği anonimlik.

*

O evde hiçbir şey yoktu, bir hayalet bile. Bir yığın yarı canlı bitki ve ölü bir ağaç vardı.

*

Bu evde su kesiliyor. Ortanca, depodaki suyu hayaletin bitirdiğini söylüyor. Onun susuzluktan öldüğünü, bu yüzden de evdeki tüm suyu içtiğini söylüyor.

*

Pajarote doğum günü şerefine beni akşam yemeğine davet etti. Bir Fransız restoranına gittik. *Gringo*lar için Fransız demek zarif demekti, dolayısıyla son derece şık giyinip elimden geldiğince nazik davrandım. Çok şey söylemedim; sadece soğan çorbası ve istiridye sipariş ettim; o, ördek yedi. Owen'ın eskiden oturduğu binanın terasından aldığım bitkiden, beni kurtaran Do adlı kızdan, Owen'ın yirmili yılların Harlem'inde sürmüş olabileceği hayatlardan, yeni çalışma masamla iskemlemden, Moby'den, kimonolardan ve bir matbaa makinesinin yanında, yer yatağının üzerinde koca burunlu bir adamla sevişmenin beni ne denli üzdüğünden bahsedip durdum. Pajarote sessizce beni izliyordu.

Nihayet sustuğumda, "Dişlerinin arasına közlenmiş soğan kaçmış," dedi.

Yemeğimizi bitirdiğimizde bize küçücük bardaklarda dijestif bir likör ikram ettiler. İçkilerimizi içtikten sonra bardakları çantama atıverdim. Çok güzellerdi. Pajarote afallamış bir halde bana baktı. "Bugün benim doğum günüm," dedi, "lütfen bugün bir şey çalma. Bunları senin için satın alayım ben." Ve garsonu çağırıp bardakların parasını ödedi.

*

Bebek ilk kez yüksek sesle gülüyor. Balina sesi gibi bir ses çıkarıyor, ardından arka arkaya dört ani ve şiddetli kahkaha tufanı kopuyor.

*

White, Owen hakkında yazdığım ilk raporu etkileyici bulmadı. Bilgisayar ekranıma bir not yapıştırmış: "Bana gerçekten İngilizceye çevrilebilecek bir şey getir ve banyodan arakladığın iskemleyi iade et, ondan sonra senin şu Owen hakkında ne yapabileceğimizi konuşuruz. Sevgiler, W."

Pek çok Anglosakson kökenli editörün aksine White tek dilli değildi. İspanyolca bilen, hayatının uzun veya kısa bir dönemini Latin Amerika'da geçirmiş olan ve bunun kendilerine entelektüel ve ahlaki açıdan -neye yarayacağını kestiremediğim- nitelikli, uluslararası bir üçüncü dünya deneyimi bahşettiğine inanan pek çoğunun aksine White, Latin Amerika edebiyatının boktan mekanizmalarını hakikaten anlardı. Gönülsüzlüğü karşısında bana düşen, sözlerini ciddiye alıp Owen'ın peşini bırakmaktı aslında.

*

Ortanca, babasına soruyor:

"Baba ahtapotların pipisi var mı?"

"Çalışıyorum."

"Peki ya karideslerin? Süngerlerin?"

Babası bir an düşündükten sonra, "Karideslerin kendisi pipi zaten," diyor.

*

Bebeğe hamile kaldığımda doktor "yüksek riskli" bir gebelik yaşadığımı söyledi. Sigarayı, içkiyi, yürümeyi bıraktım. Bebeğin gelişmemesinden ya da yanlış gelişmesinden korkuyordum: çarpık bir omurga, bozuk bir sinir sistemi, zeka geriliği, öğrenme güçlüğü, körlük, ani bebek ölümü. Dindar değilim ama bir gün sokakta panik atak geçirince -daha doğrusu kız kardeşim Laura, yaşadığım şeyin panik atak olduğunu söyledi sonradan- bir kilisenin önünde durmak zorunda kaldım. Dua etmek için içeri girdim. Yani, bir şey istemeye girdim. Henüz gelişmemiş bebek için, babası ve abisinin onu sevmesi için, korkumu dindirmek için dua ettim. İçerideki o belirgin sessizlik, karnımdaki bebeğin bir kalbi olduğuna ikna etti beni; kanla dolu, aortu olan bir kalp, bir sünger parçası, atan bir organ.

*

Yoğun ve gözenekli bir roman. Bir bebeğin kalbi gibi.

*

Owen'ın, kütüphaneden aldığım *Toplu Eserleri*'nde yer alan *Bulutumsu Roman*'ının sayfaları arasına adeta gelişigüzel yerleştirilmiş bir dizi fotoğrafı vardı. Fotoğraflardan biri dikkatimi çekti. Owen'ın yüzünün üçte ikisi neredeyse tüm kareyi kaplıyordu. Geniş bir alın, bir tutam dalgalı saç. İnce, gagamsı bir burun. Kaşı neredeyse var olmayan bir gözkapağına ve uyuklayan, uysal bir göze gölge ediyordu. Belli belirsiz bir üstdudak. Geriye kalan her şey siyahtı. Neredeyse yüzü olmayan bir adam. Fotoğrafın olduğu sayfayı dikkatlice yırtıp çalışma masamın yanındaki ölü ağacın dallarından birinin üstüne astım. Kitabı kütüphaneye geri götürmeyi düşünmüyordum zaten.

*

Kocam ve ben çocuklarla beraber film izliyoruz. Filmin adı Köfte Yağmuru. Komik bir film. Aramızdaki en akıllı kişi olan bebek birkaç dakika içinde uyuyakalıyor; ortanca ise azıcık daha dayanıyor. Onu yatağına, bebeği beşiğine götürüyoruz ve uyumalarını izliyoruz. Bir şekilde birbirimizi onlarda, hatta onlar aracılığıyla seviyoruz. Belki de birbirimizden çok onlar aracılığıyla; sanki bizi buluşturan ve ayıran boşluk bir şeyle dolmuş gibi - yabancı fakat bundan böyle varlığımızı elzem kılacak bir şeyle. Onları alınlarından öpüyor ve odalarının kapısını kapıyoruz. Kendi yatağımıza gidiyor ve uykuya dalmayı bir türlü beceremeden filmi sonuna dek izliyoruz.

*

Bazen oturduğum binanın onuncu katındaki koltukta uyurdum çünkü evim çok havasız, çok gürültülüydü. Moby yıkanır, Pajarote ekmek kızartıp kahvaltı eder, Dakota kovayla takılırdı her zaman; White durmaksızın aynı acıklı hikâyeyi tekrarlardı; canlı bitkilerin tehdidiyle karşı karşıyaydım bir de ve ölü bir ağaçla, Gilberto Owen'ın hayaletinin bir fotoğrafı vardı ayrıca; uyutmuyorlardı beni topluca.

*

White'ı Owen konusunda ikna edebilmek için evimin yakınındaki bir bara götürdüm. Mekândaki tek beyaz insanlar bizdik. Gün boyu San Juan de la Cruz ve birinin ona dair yazdığı harika makale hakkında konuşmuştuk. Metin de yanımızdaydı çünkü yayınevi *Manevi İlahi*'nin[10] çift dilli bir baskısını yapacaktı. Günü ezberlediğimiz dizeler, ıssız vadiler ve ardı ardına söylediğimiz viskilerle geçirdik. Arada bir içkilerimizi bara bırakıyor ve sigara

10 Orijinal adı *Cántico Espritual* olan, San Juan de la Cruz'a ait mistik şiir. (ç.n.)

içmek için dışarıya çıkıyorduk. O anlardan birinde White'a bir yalan uyduracak oldum:

"Gilberto Owen da bu bara takılırmış eskiden, biliyor musun?"

"Hayır, sanmam, burası otuzlarda ya da kırklarda açıldı ve senin raporuna göre Owen daha öncesinde New York'ta yaşamış."

"Tamam, o zaman öyledir, peki ama Owen'ın Federico García Lorca'yla dost olduğunu biliyor muydun?"

"San Juan. San Juan'a odaklanalım. Şu güzel kakafoniyi nasıl çevirirız? 'Bilmiyorum ne bu mırıldanılan?'"

Biz sigaraya çıktığımızda biri içkime bir şey karıştırmış olmalı. Geri döndüğümüzde onu bir dikişte bitirdim ve White'ı arzuladığım hissine kapıldım. Onu öpmek istedim, karşı koydu. Başının üstünde mavi bir hale belirmişti. "San Juan gibisin White," dedim. "Tuvalete gidiyorum," dedi. Barın arkasındaki garson aşırı uzun boylu görünüyordu; dişleri uzun ve sivriydi, şeytani bir gülümsemesi vardı. İnsanlar gülüyordu. White bir türlü dönmek bilmedi. Bir anlığına gözlerimi kapadım. Yeniden gözlerimi açtığımda William Carlos Williams'ın yanımda durduğunu gördüm; kocaman bir gözlük takmış, barın üstündeki bir kadının vajinasını inceliyordu; şair Zvorsky bir masanın üzerine çıkmış, hayali bir orkestra yönetiyordu; Ezra Pound barın köşesinde asılı duran bir kafesin içindeydi ve Federico García Lorca ona fıstık atıyor, Pound da binbir hevesle fıstıkları yakalıyordu. White'ın, "Gidelim," dediğini duydum. Hesabı ödemekte diretttim ama cüzdanım çalınmıştı. White ödedi ve kapıya yürüdük. Dışarı çıkmadan önce Owen'ı gördüm, üzgün mü üzgündü, Ezra Pound'un kafesinin altındaki fıstık kırıntılarını yiyordu.

Hastaneye varmak için bir hayli yol teptik. Yürürken gerçeklik algımı kaybetmemek adına gri çoraplı baldırlarıma baktım.

Buz tutmuş kaldırımlarda hızla ilerliyorduk. White bana evinin önündeki ağaçtan bahsediyordu. Kesmek istiyormuş ağacı. Bacaklarım kışın kaldırımların aldığı renkteydi: Sanki kaldırımın bir uzantısı gibi gözüküyorlardı. White'a Owen'ın terasından çaldığım saksıdaki ağaçtan bahsettim. Başka hiçbir şey görmemek için sadece bacaklarıma baktım. Gri bir kadındım; bir kaldırım-kadın. San Juan. San Juan'a odaklanalım: çorap, kaldırım. Sevgilim, dağlardır benim. Alkol, kış, buz, hepsi tükürük gibi gelişigüzel bir şeyin birikimiydi, ısrarla yalanan şehrin dudaklarındaki katmanlar. "Biri ağacı kestiğimi görecek olsa hapsi boylar mıyım dersin?" diye soruyordu White. Issız ormanlık vadiler: Adımların ve tozun mahzeni. "Büyük ihtimalle, White." Sokaklar ve bacaklar: tuhaf adalar. Hasta olanın, budalanın, gürültülü nehirlerin mantığında her şey yerli yerine oturmak üzere. Çorap, kaldırım, adımlar ve toz, sokaklar ve bacaklar: müşfik rüzgârların uğultusu. Bilmiyorum ne bu mırıldanılan.

"Kesmeme yardım eder misin?"

"Neyi?"

"Ağacı."

Ama düşen bir şeyin yerli yerine oturması ne mümkün. Hastanede kendimi bile isteye bu hale düşürdüğümü, uyuşturucuyu kendi rızamla aldığımı düşündüler. Sakinleşmem için Valium verdiler bana: Issız vadiler. Belki, tıpkı o gün Owen'ın terasında olduğu gibi, bir kez daha öldüm. Uyudum: sakin bir gece. Saatler mi sürdü yoksa dakikalar mı, bilmiyorum: sessiz müzik, çağlayan yalnızlık. Uyanınca White'ın cep telefonunu istedim ve kız kardeşimi arayıp olanları anlattım. Bana, "Panik atak geçirmişsin," dedi. Ona, "Hayır, bana uyuşturucu verdiler ve cüzdanımı çaldılar," dedim. Dengemi yeniden kazanıncaya dek White başucumda bekledi.

Öğleye doğru White beni eve bıraktı. Valium'un verdiği sersemliği üzerimden atamamıştım ve doğrusu yaptıkları için o kadar minnettardım ki ağacı kesmesine yardım edeceğime söz verdim. O da Owen hakkında yazdıklarımı daha dikkatli okuma sözü verdi. "Sadece kısa bir biyografi yazabilmemiz için biraz daha araştırma yap lütfen," dedi bana sarılırken. Ayrıca o iskemlenin bende kalabileceğini, zaten kimsenin kullanmadığını söyledi. İçeri girdim, kapıcıya selam verdim, daireme çıktım ve dişlerimi fırçaladım. Veya belki de fırçalamadım.

*

Hepimiz grip olduk. Önce ortanca hastalandı. Ardından bebek. Şimdiyse kocam ve ben, bizimki daha şiddetli üstelik. Ortanca herkesin kendi mikrobu olduğunu söylüyor. "Dolayısıyla evde tam dört mikrop var," diyor.

*

O ülkede insanlar birbirlerini mahkemeye verir, polise falan başvururlardı. Dakota bardaki olaydan birkaç gün sonra beni görmeye geldi. "Polisi aradın mı?" diye sordu.

"Hayır, niye arayayım ki?"

Konuşmayı o yaptı. Her şeyi iyice abartıp yabancı aksanı takındı. "Dün gece birileri bana uyuşturucu verip cüzdanımı çaldı," dedi. "Kredi kartımı kullanıp tüm paramı bitirmişler." Dakota kendini acındırma işinde çok başarılıydı. Birkaç saat sonra kapımın önünde iki üniformalı polis beliriverdi. Yemek odasında kahve içtiler, bir deftere notlar aldılar. Gitmeden önce, "Dedektif birkaç gün içinde sizi arayacak," dediler. İçlerinden daha genç olanı bana adını, soyadını, telefon numarasını yazdığı ve üzerine kalp içinde gülen bir surat çizdiği bir kâğıt parçası verdi. Kâğıdı çalışma masamın yanındaki ağacın dalları arasına astım. Dakota ile kafaları çekip bir Jim Jarmush filmi izledik.

*

Kocam Kubrick filmleriyle zombi filmlerini seviyor. Her tür zombi filmini. Dördümüz de mikroplarımızdan mustarip yattık ve bir Kubrick, bir zombi filmi izledik. Aynı anda ikisini birden nasıl sevebiliyor, anlamıyorum. Üsteliyorum: "Aynı anda hem erkeklerden hem de kadınlardan hoşlanmak gibi bu." Ortanca bana arka çıkıyor: "Kahvaltı gevreğini sütlü sevmek gibi."

*

Birkaç gün sonra ev telefonumdan dedektif aradı. Günlerden pazardı. "*Detective Matıas speaking,*[11]" dedi. Ertesi gün St. Mary ilkokulunun karşısındaki bürosuna onu görmeye gittim. Girişte ahşap sandalyeler ve haftalık bültenin asılı olduğu mantar bir pano vardı: kayıp insanların fotoğrafları, acil durumlarda aranacak numaralar, türlü suçlar listesi, bir çete tarafından beyzbol sopası ile dövülen ve başına darbe alan Katolik bir rahip hakkında daktilo ile yazılmış bir duyuru. Tekrar tekrar: Kafatasında ve yüzünde yaralar.

Bekleme salonu çiş kokuyordu. Bir sekreter, beni, sanıyorum, sorgu odasına yöneltti. Bronx aksanlı, Azteklere benzeyen, bastıbacak bir tip girdi içeriye. Dedektiften çok kötü bir taklidi gibiydi: şapka, pantolon askısı, ağızda kürdan. Dedektif Matıas bana kahve ikram etti.

*

"Zombi filmlerini sevmiyorum, neden zombi filmlerini sevdiğimi yazdın ki?"

"İşte."

"Lütfen sil şu zombi meselesini."

11 (İng.) Dedektif Matias konuşuyor. (ç.n.)

*

Birtakım taslakları okuyup bitirmek zorunda olduğumuz bir akşam White beni evine pizza yemeğe davet etti. Geç saatlere kadar çalıştık ve White sabah saat dört sularında başını masaya dayayıp uyuyakaldı. Bense evin dört bir yanına dizilmiş kitapları karıştırarak koltukta kestirdim. White kendi halinde hafif hafif horluyordu. Kişisel kütüphanesini didiklerken Joshua Zvorsky'ye özel bir ilgisi olduğunu keşfettim. Gilberto Owen'ın önemini ondan yola çıkarak anlatabileceğimi ve White'ı böylelikle ikna edebileceğimi düşündüm. Edebi başarı denen şey bu şekilde kazanılır zira, en azından bir yere kadar. Her şey söylentiden ibarettir; nihayetinde toplu bir ilgiye dönüşünceye dek kulaktan kulağa yayılan bir söylentiden.

*

Columbia Üniversitesi'nin kütüphanesine birkaç kez daha gittim. Owen'ın New York'ta geçirdiği dönemi aydınlatacak bir kitap, gazete ya da belge gibi herhangi bir şey bulma derdindeydim. White'ın tavsiyesi üzerine Owen'la alakalı olan her şeyin kaydını tutmaya başlamıştım. Yapışkanlı sarı kâğıtlara ufak notlar yazıyor ve eve döndüğümde onları kuru ağacın dallarına asıyordum. Böylece bulduklarımı unutmayacak, günün birinde notlara tekrar bakıp hepsini düzenleyebilecektim. Notlarla dolduğunda ağacın artık onları taşıyamaz olacağını ve hepsinin teker teker dökülmeye başlayacağını düşünüyordum. Bense her birini aynen döküldükleri sıraya göre toplayacak ve Owen'ın hayatını da işte yine bu sıraya göre yazacaktım. İlk düşen şu oldu:

Not: "NY metrosu 1904 yılında inşa edildi."

O notları hâlâ saklıyorum. Bu eve taşındığımızda onları o şehirden ayrılırken koyduğum zarftan çıkarıp çalışma masamın

karşısındaki duvara yapıştırdım. Ortanca okuma öğreniyor ve vaktini bu sarı yapraklar arasında anlamlı bir cümle bulmaya uğraşarak geçiriyor. Bana tek bir soru bile sormuyor. Onun aksine kocam her şeyi bilmek istiyor.

*

Dakota üç ayrı barda şarkı söylerdi, acilen paraya ihtiyacı olduğunda da metroda. Bir gece birinci hattaki istasyonlardan birine onu izlemeye gittim. Ahşap iskemlemi de yanımda götürdüm ve onu, sırtı duvara gelecek şekilde, raylara karşı yerleştirdim. Dakota ve sevgilisi koridorun ortasında duruyordu. Sevgilisi, yanında gitar çalıyor ve Dakota'ya vantrilokların kuklalarına, anne babaların çocuklarına baktığı gibi bakıyordu. Yanlarından trenler geçip geçip gitti. Adam ona hem hayrandı hem de onu hor görüyordu. Besbelliydi bu. Trenler karşımda duruyordu. Adam onun için deli oluyor ve ondan korkuyordu. Oldukça iyi çaldı o gece ve Dakota daha önce hiç duymadığım bir şekilde şarkı söyledi. Fakat trenlerden inen yüzlerce kişiden biri bile durup onları dinlemedi. İleride Yahudi bir kocakarıya dönüşecek olan Dakota, Vincent Gallo ve Kimya Dawson'ın bir karışımı gibi görünüyordu. Ancak bir patates çuvalı kadar zarifti fakat sesinin tınısı istasyonu delip geçti ve derin kederlerin kör şiddetiyle beynime nüfuz etti. Bir tren durdu. Dakota'nın ardındaki insan kalabalığının içinde Owen'ın yüzünü görür gibi oldum. Sadece bir saniye sürdü ama emindim, o da beni görmüştü.

*

Not (Owen'dan Celestino Gorostiza'ya): "New York'u metrodan görmek gerek. Orada o düz, yatay perspektif son buluyor. Manzara, çifte derinlikle ya da şu dördüncü boyut adını verdikleri zaman ile hacim kazanıyor."

*

Dakota ölü ağacımı seviyordu. Ölü ağacımı sevmesi hoşuma gidiyordu. Bir seferinde, "Bana arkadaşlık ediyor, yığınla şey konuşuyoruz," demişti. "Peki neler anlatıyor?" "Hiçbir şey anlatmıyor, ölü o." İş için bir yere gittiğimde sulamıştı ağacı. İlkbahar gelmişti, her yerde çiçekler açıyordu. "Önce nergisler açar hep," diye açıkladı Dakota, "görünme arzusuna dair hırslarını şairane biçimde sahiplenip öylece ortaya koyuverdikleri için." Fakat ağaç tekrar filizlenmedi. Seyahatten döndüğümde Dakota bana sebzeli balık pişirdi. Bir şişe şarap içtik; sevgilisinden ayrılmak istediğini söyledi, tek başına kalabileceği uygun bir daire bulunca ya dek benimle yaşayıp yaşayamayacağını soruyordu. "Neden ayrılıyorsun ondan?" dedim. "Seks," dedi. Dakota'nın güzel bir yüzü vardı. Yüzünün harap halde olduğunu söylemek hoşuna giderdi. Ergenliğinde Marguerite Duras okumuş, güzelliğin biraz Fransız işi bir şey olduğu kanısına kapılmıştı. Kim bilir belki de haklıydı. Dakota, Anaïs Nin'e benzerdi.

*

Moby, Owen'ın hikâyesini taşıyan ağaçla ilgilenmezdi. Ne zaman evime gelse eldivenlerini dallara asardı.

*

Kütüphane araştırmalarım esnasında ne önemli ne de aydınlatıcı bir bilgi edinebildim fakat White'a bir yalan uydurdum. Ona, Columbia Üniversitesi'nin küçük ve dağınık Casa Hispánica Kütüphanesi'nde Owen'ın şiirlerinin kötü dizilmiş, güç bela okunan, orijinal ve açıklamalı bir dizi çevirisini bulduğumu söyledim. Şiirleri büyük olasılıkla Zvorsky çevirmişti: JZ&GO şeklinde imzalanmışlardı. Owen hakkında uydurduğum yalanlar arasında en akıl almaz olanıydı fakat White beni desteklemeye

karar verdi. Ona dizgisini baştan yapacağım çevirileri göstereceğime söz verdim.

*

Dakota yanıma taşındı. Bir elinde yeşil bir bavul, diğerinde kovayla çıkageldi. Ben geceyi başka bir yerde geçirmediğimde, Dakota işten aşırı geç bir saatte gelse bile yatağımda beraber uyurduk. Yatağa çıplak girer, kolunu çıplak belime dolardı. Göğüsleri yumuşak ve dolgundu, göğüs uçları küçük. "Göğüs uçlarım çok kalender," derdi.

*

Kocam bu sayfaların bir kısmını okumuş yine. "Kadınlarla yattın mı?" diye soruyor.

*

Karşındakinin damarına basmak istiyorsan kişisel ahlakını tartışmaya aç. Bizim apartmanın onuncu katında oturan Roma doğumlu oşinograf Enrico bana böyle söylemişti. Asansörde tanışmıştık onunla. Karman çorman beyaz saçları, kanca gibi bir burnu ve kenarları her daim kurumuş sümükle dolu koca burun delikleri olan bir adamdı. Çamaşır makineleriyle çöp varillerinin bulunduğu bodrum katına iniyorduk. Benim elimde bir torba kirli çamaşır vardı; o, çöpünü atacaktı. Aslında çöp değildi elindeki, gri bir bavul dolusu hurdaydı. "Ivır zıvır," dedi, ne taşıdığını sorduğumda. Çöp varillerinin yanında eşyalarını çıkarıp küçük yığınlar oluşturdu ve her birini teker teker farklı varillere attı. Çamaşır makinelerinden birinin önünde durmuş göz ucuyla onu izliyordum ve mütevazı temizlik ritüelim her zamankinden çok vakit alıyordu. İzlemeyi sürdürdüm. Bavuldan son çıkardığı şey eski bir pikap oldu. Çalışıp çalışmadığını sordum. Evet, çalışıyordu. Pikabı eve götürmeme ses etmedi. "Sonra sana bir

iki plak hediye ederim," dedi. Sözünü tutmadı fakat bir gün beni evine, yemeğe davet etti.

*

"Bir kadınla yattın mı, yatmadın mı?" diye diretiyor kocam. "Hayır, asla," diye yanıtlıyorum. "Ne yapacağımı bile bilemezdim."

*

Not: "Owen her gün metroya binmeden önce tartılırdı. 116. Cadde'deki istasyonda bir tartı vardı ve şüphelerini doğruluyordu: Yok olup gitmekteydi. 57 kilo, 56 kilo. Haftada kaç kilo kaybettiğini asla anlayamadı."

*

Bu eve taşınmadan önce zemin katta, neredeyse hiç ışık almayan ufacık bir dairede oturuyorduk. Kocam, ortanca ve ben. Gün ışığının sızdığı tek yer banyoydu. Banyoda çamaşır makinesi, küvet, ilaçlar ve hiç kullanmadığımız kremler, hatta bazen kahve fincanları ve teki kaybolmuş kirli çoraplarla dolu bir dolap vardı. Hamilelik testini yaptığımız gün ben işerken kocam çamaşır makinesinin üstüne oturdu. Banyo bizim erişkin köşemiz, bunlar da bizim yerlerimizdi: klozet ve çamaşır makinesi. Kararlarımızı banyoda alır, çocuğun bizi duymaması için kavgalarımızı orada ederdik. İlk testi klozetin içine düşürdüm ve bozuldu. Kocamın gidip yeni bir test alması gerekti. O dışarıdayken ortalığa atılmış tüm kıyafetleri çamaşır makinesine tıktım. Mutfak bezlerini, çarşaflarımızı ve peluş bir ayıyı da tıktım üstüne. O zamanlar sadece bir çocuk olan ortanca salonda bilgisayar oyunu oynuyordu. Onu başından öptüm ve yine banyoya kapandım. Kocam döndüğünde çalışmakta olan çamaşır makinesinin üstüne oturdu ve ben çiş yaptım, daha doğrusu üç çiş damlası. Bu kez hiçbir şeyi bozmadım. Klozetin kapağını kapayıp testi üzerine

koydum. Küvetin kenarına oturdum ve kocamın, çamaşır makinesinin çizdiği dairelerin ıslak, rahimsel mırıltısıyla hafifçe sallanan bacağına başımı yaslayarak bekledim.

"Bir kız ya da erkek kardeşin olacak," dedik bilgisayar oyunu oynamayı sürdüren çocuğa.

"Tüh," dedi, "bir tavşanım olmasını istiyordum."

*

Enrico ile akşam yemeğinde spagetti yedik. Onuncu kattaki dairesi kitaplar, kahve fincanları, evraklar ve bir yığın ıvır zıvırla doluydu. Bu kargaşayı ortadan kaldıracak bir düzen verme arzusu uyandırıyorlardı insanda. Kitaplığın birine LP plaklar yığılıydı ve artık onları dinleyebileceğiniz bir pikap bulunmuyordu. Enrico bir yandan yemek pişirirken bir yandan da plakları indirdi. "Bu muazzam bir plak," dedi, "Roberto Murolo'nun ilk kayıtları." A ve B yüzlerindeki şarkı isimlerine baktım: Hiçbirini bilmiyordum. "Bunu da mutlaka dinlemelisin. Napolili. Ve bunu da bir gün beraber dinlemeliyiz." Plak dağı büyüyüp durdu – ve ben hepsini yemek masasına yığdım. Yemek hazır olduğunda Enrico plakları tekrar yerlerine koydu. Yemek sırasında, belki de basit bir intikam arayışıyla, Enrico'ya daha önce hiç okumadığı Latin Amerikalı yazarlardan bahsettim.

*

Akşam yemeğinde tatlı *tamale* yedik. Yemekte önce Hiroşima'nın bombalanmasından bahsettik çünkü ortanca bombanın ne olduğunu bilmek istiyordu, ardından da Joy Divison'ın adını hatırlayamadığımız vokalistinden konuştuk. Bir süre sonra ortanca araya girdi:

"Ben de bir şey söyleyebilir miyim?"

"Elbette."

"Köfte Yağmuru'nun sonunu izleyemedim çünkü uyuyakaldım."

*

Yattığım erkekler seksten hemen sonra uyuyakalırdı, oysa ben, hele de karşımdaki beni tatmin edebildiyse, önüne geçilemez bir uykusuzlukla cebelleşirdim. O diğer şehirde, diğer evde yataktan çıkar ve çalışma masamın başına geçerdim. Ölü ağacın dalları arasına yayıldıkça yayılan not kâğıtlarından menkul sarı sonbaharda yapay bir meyveymiş gibi bana bakan Owen'ın portresini incelerdim.

Owen'ın tinsel, uzak, kederli bir siması vardı ve yüzü bir din şehidinin yüzüne benziyordu - belirgin elmacık kemikleri, çıkık bir çene, ufacık gözler: bir ucubenin imkânsız geometrisi. Durgun, keyifsiz, uysal bir beden. Kızılderili bir atanın izleri, yerlilere özgü bir görünüm: Bütünle örtüşmüyordu. Bir seferinde birisi karakteri oluşturanın başarılı jest ve mimiklerin devamlılığı olduğunu söylemişti. Fakat portredeki adam için tam tersi söz konusuydu: Çatlaklar ve devamsızlık hemen göze çarpıyordu. Hatta, ona yakından bakınca, kırılganlığını nerelerde kendisininkinden daha sağlam ve cüretkâr başka karakterlerden kesitlerle gizlemeye çalıştığını rahatça görebiliyordunuz.

*

Kocam seviştikten sonra gerçekten uykusuzluk çekip çekmediğimi soruyor. "Bazen," diyorum. "Peki ben uyurken ne yapıyorsun?" "Sana sarılıp nefesini dinliyorum." "Ya sonra?" diye diretiyor. "Hiç, sonra ben de uyuyorum."

*

İkinci hamileliğim boyunca uyumaktan başka bir şey yapmadım. Otuz dokuzuncu haftada kramplar beni uyandırdı. Kocam

yanımda kitap okuyordu. Elini tutup karnıma koydum. "Hissediyor musun?" diye sordum. "Tekmeliyor mu?" "Hayır, geliyor." İlk doğumda bana suni sancı verilmişti ve sezaryen olmak zorunda kalmıştım çünkü hiçbir şey hissetmemiştim. Ne kasılma ne de kramp. Bu kez sancılar belimden başladı. Dondurucu bir sıcaklık. Sonra iki yana yayılmaya koyuldu, tenim geriliyordu. Biyolojikten ziyade jeolojik bir hadise: önce bir sarsıntı, hafif bir kıvrılma. Ardından tüm karın, denizden kopan bir kara parçası gibi yukarı kalktı. Ve acı; bir anlığına parıldayıp sönen bir ışığa, bir kuyrukluyıldızın parıltısına benzer, ardında bir iz bırakıp geldiği gibi akılalmaz bir şekilde yok olan ve tekrar gelen bir acı.

*

Not: "Owen Sinaloa'da, El Rosario'da doğdu. Fakat bunun bir önemi yok. 4 Şubat 1904'te dünyaya geldi."

*

Uyuyamadığımda çocuklarımın odasına giriyor ve sallanan sandalyeye oturuyorum. Tüm odayı dolduran ağır nefeslerini dinliyorum. Bebek de 4 Şubat'ta doğdu. Ortanca 4 Mayıs'ta. İkisi de bir pazar günü dünyaya geldi.

*

Enrico, 1928-1930 yılları arasında, tam da Harlem Rönesansı'nın ve Büyük Buhran'ın patlak verdiği dönemde Manhattan'da yaşamış olan Gilberto Owen'dan bihaberdi. Her ne kadar Owen ardında mektuplar, kimi günlük yazıları ve bir deste güzel şiir bırakmış olsa da New York'taki hayatına dair pek az şey biliniyordu. Mesela Harlem'de, Morningside Parkı'nın karşısındaki eski bir binada oturduğu ve Federico García Lorca'nın o yıllarda, parkın öbür tarafında, *New York'ta Bir Şair*'i yazdığı biliniyordu. Oradan birkaç blok ötede Zvorsky, "Bu" şiirine başlıyordu.

Oranın biraz kuzeyinde Duke Ellington, Club Mexico'da sahne alıyordu (Meksika Devrimi'nde çarpışmış bir *gringo* olan mekân sahibi kendisine de Meksika diye hitap edilmesini istermiş.) Ne ki o dönem hakkında yazdıklarına bakınca Owen'ın şehirden nefret ettiği ve tüm bunlardan uzak yaşadığı duygusuna kapılıyordunuz. Lorca'yla olsa olsa bir veya iki kez rastlaşmış olmalıydı, Zvorsky ile hiç karşılaşmamıştı herhalde ve Duke Ellington'ı asla canlı dinlememişti.

*

Düzmece metnin yeni dizgisinin teslimi başarıyla sonuçlandı. Cuma günü *Word*'de, *Times New Roman* ile bir buçuk satır aralığı bırakılarak yazılmış bir tomar kâğıtla yayınevine geldim. White hepsini gözümün önünde okudu; ilgili, minnettar, hatta coşkulu bir hali vardı: Şayet bunlar gerçekten Zvorsky'nin çevirdiği Owen şiirleriyse bir hazine bulmuştuk. Metnin orijinalini istedi benden. Bunu hafta sonu hazırlamam gerekecekti. Moby'den yardım aldım, zira böylesi bir sahtekarlığı yapabilecek malzemeye ve yeteneğe sahip tek tanıdığım oydu. Moby, 1927 model Remington marka bir daktilo ve eski kâğıtlarla bana geldi. Yardımının karşılığında onunla seviştim. Her ne kadar biraz küçük olduklarını düşünse de göğüslerimi beğendiğini söyledi.

*

> Not: "Owen, 9 Mart 1952'de, siroz nedeniyle Philadelphia'da öldüğü zaman kördü. Vücudu öyle şişmişti ki göğüsleri çıkmıştı."

*

Kurbağa ve kurbağalarını beslemek için Madagaskar hamamböceği yetiştiren bir komşumuz var. Kapının önünde karşılaşıyoruz ve ortanca ona yatağının yanında bir dinozor olduğunu anla-

tıyor. "Gerçi süngerden ama olsun," diyor ve plastik dinozorunun kırıldığını söylüyor.

"En iyisi canlı kurbağalar," diyor komşu, "sivrisinekleri ve hamamböceklerini yiyorlar çünkü."

Çocuk ona meraklı gözlerle bakıyor:

"Benim dinozorum da sivrisinek ve kurbağa yiyor. Ama hamamböceği yemiyor çünkü onlar midesini bulandırıyor."

*

Dedektif Matias'ın bürosuna daha sonra pek çok defa gittim. İkinci gidişimde, bana sorular sorduğu ve nihayetinde suçlu çıkacağıma ikna olmuş vaziyette onları yanıtladığım sırada sorgu odasında kahve içtik. On bir yaşımdayken okuduğum rahibe okulunda çaldığım hesap makinesi yüzünden pişmandım; bir matematik öğretmeninin beni eve bu denli kirli bir dille gönderemeyeceğini söyleyerek ağzımı sabunla yıkadığı anın hatırası üzerime çullanmıştı; kütüphanelerden arakladığım kitapların, arkadaşımın sevgilisinin dudaklarına kondurduğum öpücüklerin ve sevgilimin arkadaşımın dudaklarına kondurduklarının ağırlığı altında eziliyordum. Zvorsky'nin düzmece şiir çevirileri de üzerime üzerime gelmekteydi.

"O gece kaç bardak viski içmiştin?" diye sordu.

"Bir bardak bile değil, belki yarım ya da bir bardağın üçte biri kadar."

"Bardan çıkarken önünü kesen adamı tarif eder misin?"

"Siyahi. Yarı Latin. Afroamerikan bir Hispanik."

"Eklemek istediğin bir şey var mı?"

"Hayır, teşekkür ederim."

Dedektif Matıas vakayı aydınlattığında beni arayacağına söz verdi. Birkaç hafta, belki de aylar sürecekti.

*

Komşumuz kırk birinci yaş gününün şerefine bir parti düzenliyor. Pazar günü Sonora pazarından kırk bir hayvan satın alıp aile yemeklerinden çakırkeyif halde dönen diğer komşuların şaşkın bakışları arasında ortak kullanılan avluya kutular, akvaryumlar, kafesler yerleştiriyor. Onları salonun penceresinden izliyorum. Çocuklar komşuya hayran. Doğum gününde hayvanları ormana götürüp serbest bırakacakmış. Geçirdiği her sene için bir hayvan: üç kurbağa, üç kaplumbağa, iki kuş, otuz iki Madagaskar hamamböceği (*Gromphadorhina Portentosa*) ve bir kertenkele. Partiye tüm komşular davetli. Bize bir Tayland seyahatinden, bir Budist ayininden, bir tapınaktan, bir kadından, otuz küsur hayvandan bahsediyor ama anlattıklarını dinlemiyorum. Avlunun ortasındaki akvaryumun içinde iki koca hamamböceği çiftleşiyor.

*

Remington'ıyla bana yardım ettikten sonra Moby evime daha sık gelme hakkı buldu kendinde. Tüm günü bende geçiriyordu. Küvette takılıyor, yemek yapıyor, bitkileri suluyor ve Dakota ile kahve içiyordu. Bense Moby'den nefret etmeye başlamıştım. Kötü kokuyordu. Sabunumu kıl içinde bırakıyordu. Enrico'nun onuncu kattaki koltuğunu ödünç almaya ve yalnızca Moby'nin gittiğinden emin olduğum zamanlarda eve dönmeye başladım.

*

Dün kocam bana sabunda kıl bırakıp bırakmadığını sordu.

*

"Birkaç yıl önce Gilberto Owen'ın bir fotoğrafını çektim." Enrico'ya böyle söyledim. Önceden tasarladığım, kendi kendime defalarca yinelediğim bir yalandı, öyle ki herhangi bir başka

anıdan farkı kalmamış, hafızamda onlarla birlikte çoktan yer etmişti. Tabii ki Gilberto Owen'ı hiç görmemiştim, hele de gençken, dolayısıyla fotoğrafını falan çekmemiştim. Ama Enrico'ya böyle söylemiştim. Meksiko'nun tarihi merkezinde yer alan Donceles Sokağı'ndaki bir Lübnan kafesindeymişim ve Owen, elinde devasa, siyah bir şemsiyeyle yürüyerek yanımdan geçmiş. Saat akşam üzeri beş civarıymış. Sadece Meksiko ya da Bombay'da görülen şu muazzam yaz fırtınalarından biri kopmuş. Şehrin sokakları bir kez daha sokak satıcılarıyla, turistlerle, hamamböcekleriyle ve çevredeki otellerden birinde birkaç keyifli saat geçirdikten sonra alelacele iş yerlerine dönen, doygunluğu ve suçluluğu bir arada yaşadıklarından insanda acıma hissi uyandıran insanlarla dolmaya başlamış: kırışık gömlekler, yağlı tenler. Enrico'ya bunları anlattım ve sonra pişman oldum; bir yabancıya Donceles Sokağı'nı tarif etmekte beni utandıran ve edebi sahtekârlık içeren bir şey vardı. Fakat hikâyemi olduğu gibi kabul eden Enrico başını salladı ve böylelikle iyice cesaretlenip anlatmaya devam ettim. Saatlerdir o kafede oturmuş yağmurun dinmesini bekliyormuşum, bir yandan Rousseau'nun *Yalnız Gezerin Düşleri*'ni okurken bir yandan da yan masada kahve içip sessizce domino oynayan ihtiyarları seyrediyormuşum. Rousseau'nun cümlelerinden birine takılmışım. Zekice değil de yapay diye nitelenecek bir cümle: Mutsuzluğu bir okul öğretmenine benzetiyor fakat bu dersi bize artık faydası dokunamayacak kadar geç öğrendiğimizi söylüyormuş. Enrico cümleyi hatırladığını söyledi. Yanımda daha önce o sokaktaki fotoğraf makinesi tamircilerinden birine bırakıp da aldığım Pentax marka makinem varmış; ilgiden çok can sıkıntısından yaşlıların fotoğraflarını çekmeye başlamışım. "Kalın kafalı mutsuzluk öğrencileri," dedi Enrico birden, sanki dâhiyane bir laf etmiş gibi. Nihayet yağmur dindiğinde kahvemden son bir yudum alarak şekerliğin altına yirmi pesoluk bir banknot bırakıp kapıya yönelmişim. (İhtiyarların masasının

yanından geçerken kalçamın ne kadar sıkı olduğuna dair bir yorum yapıldığını işitmişim.) Kafeden ayrılmadan önce bir an durup dışarı bakmışım: Islak Meksiko yeniden Cortes'in, Juan Zorrilla'nın veyahut Velasco'nun aklını başından alan o vadiye dönüşmüşmüş işte. Fotoğraf makinemi çıkarmış ve tam o anda bir su birikintisinin üzerinden atlayan Rousseauvari yayalardan birinin fotoğrafını çekmişim.

*

Bugün kocamın başucundaki komodinde Rousseau'nun *Yalnız Gezerin Düşleri*'ni buldum. Senaryosu için lazımmış.

*

Not (Owen'ın yazılarından): "Büro çalışanı, yağmurun utanç verici sonuçlarını Hıristiyanlara özgü bir feragatle karşılamaya alışıktır; iş yerine gitmek üzere sakin sakin evinden çıkar, ıssız kaldırımlarda özenle adım atar ve hem hassas hem de düşünceli bir ruh haline girmesine yol açan denge hesapları yaparak çamurdan, çukurlardan sakınır."

*

Bir gece Enrico benimle sevişmek istedi. Bacağımı okşarken, "Ines Arredondo'yu tanıyor musun?" diye sordum. Tabii ki tanımıyordu. "Sana en iyi öyküsünü okuyacağım. Adı 'Şunemli Kadın.' Taşradaki amcasını ziyaret edecek olan genç bir kadın hakkında. Amca ölüm döşeğindedir ve kadının kendisini görmeye gelmesini ister çünkü tüm mal varlığını ona bırakmak niyetindedir. Genç kadın köye gelir ve amca birden iyileşmeye başlar. Kadını kendisiyle evlenmeye ve hasta yatağında onunla beraber yatmaya zorlar. Adam günden güne daha iyi olur, sonunda da tamamen iyileşir." Enrico beni okşuyordu; sırf şefkatten, ona en-

gel olmadım. O gece akşam yemeğinden sonra evime döndüm. Uyumadan önce azıcık ağladım ve Owen'ın fotoğrafına bakarak mastürbasyon yaptım.

*

"Fotoğrafa bakıp mastürbasyon yapma meselesi mide bulandırıcı," diyor kocam. Bir hamamböceği gibi savunmaya geçiyorum ve ithamlarını duymamak için kurbağa ve Madagaskar hamamböceği yetiştiren komşunun bize hediye ettiği broşürde yazanları yüksek sesle okuyorum:

"Dev Madagaskar hamamböceği, rahatsız edildiğinde veya saldırıya uğradığında bedenini zemine yapıştırır ya da yaslar ve solunum yollarındaki havayı hızla geri püskürterek saldırganı korkutma amaçlı, tıslama benzeri, tekinsiz bir ses çıkarır."

*

White'a düzmece metnin tamamını götürdüm. Kepaze Moby'nin yardımıyla gerçek bir koleksiyoncuya satılabilecek denli nezih bir iş çıkarmayı başarmıştık doğrusu. Belgenin uzun süre bizde kalamayacağını çünkü onu Casa Hispánica Kütüphanesi'ne geri götürmem gerektiğini iddia ettim; bir uzman bulup sahte olup olmadığını teyit ettirmesinden korkuyordum aslında. White gelecek pazartesi bana bu hususta net bir şey söyleyeceğine söz verdi ve haftanın kalanını istediğim gibi geçirebileceğimi bildirdi.

*

Kocamın senaryosunu yazdığı film Philadelphia'da geçiyor. Çalışma masasının üzerine senaryonun bir kopyasını bıraktı; yazılanları kurcalama sırası şimdi bende. Tamamını okudum. Neredeyse bitmiş ama nasıl sona ereceğini bilmiyorum. Ellili yaşlarda, ölmek üzere olan bekâr bir adam, eve kapanmış, saplantılı

bir şekilde pencereden genç bir kadını gözlüyor. Kadın karşıdaki otel odasında yaşıyor. Gerisini bilmek istemiyorum.

*

Not (Owen'dan Josefina Procopio'ya, Philadelphia, 1948): Ayın 4'ü bu ay pazar gününe denk geldiğinden doğal olarak yarın, yani ayın 13'ü salı ve ben ayın 13'ünde, salı günü ölmeliyim. Fakat yarın ölmezsem Ölüm beni beklemek zorunda kalacak ya da ben onu bekleyeceğim, çünkü bu yıl buluşmayacağız demektir bu. Bakalım."

*

İzinli olduğum hafta boyunca Dakota ve Moby benim evimde kaldı. İkisine aynı anda tahammül etmem mümkün değildi, dolayısıyla cuma günü Laura ve Enea'yı ziyaret etmek ve Meksika Konsolosluğu'nda bir Owen arşivi olup olmadığına bakmak üzere Philadelphia'ya gitmeye karar verdim. Hep beraber kahvaltı ettik ve yola çıktım. Moby tüm hafta sonunu donla geçirecekti. Dakota küvetten çıkmayacaktı. Belki de cumartesi günü Moby bir ara banyoya girdi ve Dakota'nın giysilerini yerde, klozetin yanında gördü. İnce, güzel bir baldır ve ojeli tırnakları olan bir ayak gördü. Özür dileyip banyodan çıktı, kahveyi ya da kahvaltıyı hazırladı. Bir süre sonra Dakota da vücuduna havlumu dolayıp banyodan çıktı herhalde. Yatağımda seviştiler, eminim ve pazar günü yine beraber kahvaltı ettiler. Belki de bir başka pazar günü yatağa üçümüz beraber girdik, kim bilir.

*

Pazar günleri kocam, çocuklar ve ben Rockdrigo dinleyip kahvaltıda pancake yeriz. Fakat bu pazar öyle yapmadık. Kocam öfkeli bu pazar. Sırf benim dikkatsizliğimden bu sayfaların bir

kısmını okumuş yine. Ne kadarının kurgu, ne kadarının gerçek olduğunu soruyor.

*

O dönem yalanlara sığınır olmuştum. Gitgide daha çok yalan söylüyordum, hatta hiç gerekmeyen durumlarda bile. Sanıyorum yalanın mantığı da bu zaten: Bir gün bir taş koyduğun yere ertesi gün iki taş koyman gerekiyor. Philadelphia'dayken kız kardeşim beni doktora götürdü; sol böbreğim -ya da yumurtalığım- ağrıyordu. Konsolosluk hafta sonunda kapalıydı, dolayısıyla Laura ve Enea ile yürümekten, Çin yemeği yemekten ve aşırı glutamat tüketiminden hastalanıp doktora gitmekten öteye geçememiştim. Sekreter bana hemen hemen aşağıdaki gibi doldurduğum bir form uzattı:

Buraya ilk kez mi geliyorsunuz: Evet.

Göğüs ağrınız var mı: Evet, çok.

İşsiz misiniz: Evet.

Hangi ırka mensupsunuz: Beyaz.

Herhangi bir kiliseye bağlı mısınız: Evet.

Hangisine: Anglikan.

Ailenizde kanser geçmişi var mı: Hayır.

Sosyal güvenlik numaranız: 12345.

*

Bugün komşumuzun doğum günüydü: Bizi partisine çağırmadı.

*

Philadelphia'dan döndüğüm zaman dosdoğru yayınevine, White'ı görmeye gittim. Orada değildi ama bilgisayar ekranıma bir not yapıştırmıştı: "Sen kazandın. Önce bu belgeyi, büyük olasılıkla Z.'ye ait olduğunu açıklayan bir önsözle yayımla-

yacağız, ardından, yeterince ilgi uyandırdıktan sonra senin şu O. çevirilerini çıkaracağız. Sevgiler, W. Not: Mezarlığa gittin mi Philadelphia'da? Owen'ın orada yattığını duydum."

*

Kocam ve ben bir akşam yemeğine davetliyiz. Evden çıkmadan önce gözlerime kalem çekmek için banyoya giriyorum. Makyaj yapıp dişlerimi fırçalıyorum. Gözlerimin altı mosmor. Gazı, pencereleri ve avluya açılan kapıları kapatıyoruz. Koridordaki hariç tüm ışıkları söndürüyoruz. Çocuklar ve bakıcıyla vedalaşıyoruz. Dışarı çıktığımızda kocamın koluna giriyorum; bana az önce bebeğin beşiğinin yanında bir Madagaskar hamamböceği öldürdüğünü söylüyor. Hemen ardından, "Herhalde mekân bakmaya Philadelphia'ya gitmem gerekecek, senaryo neredeyse bitti," diye ekliyor. Kolunu bırakıyor ve gidip bebeği bir kontrol etmem gerektiğini, hamamböceği meselesinin beni ürküttüğünü söylüyorum. Eve girip ışıkları yakıyorum. Kocam peşimden geliyor. Gazı ve avluya açılan kapıyı açıyorum. Dışarı çıkmak istemiyorum, akşam yemeğine falan gitmek istemiyorum. Çocukların odasına giriyorum ve kapı gıcırtısı bebeği uyandırıyor. Ağlamaya başlıyor, onu kucağıma almam gerekiyor. "Seninle gelemem," diyorum kocama, "iyisi mi yalnız git."

*

Bir hayatı geride bırakmak. Her şeyi havaya uçurmak. Hayır, her şeyi değil: İnsanların arasında işgal ettiğiniz o bir metrekarelik alanı havaya uçurmak. Daha doğrusu: Arkadaşlarla paylaşılan masalardaki iskemleleri boş bırakmak, metaforik olarak değil de gerçek anlamıyla, gerçekten bir iskemleyi boş bırakmak ve arkadaşlarınız için bir boşluğa dönüşmek, çevrenizdeki sessizlik çemberinin spekülasyonlarla dolup genişlemesine izin vermek.

İnsanların genel olarak anlamadıkları şu: Kişinin bir hayatı geride bırakmasının nedeni başka bir hayata başlamasıdır.

*

Not: "1928 ve 1929 yılları arasında Owen New York'taki Meksika Konsolosluğu'nda orta karar bir işe girdi. Bu süre zarfında "Fıstık Ayıklamak, Temizlemek ve Sınıflandırmak için Üretim Hattı Sistemleri" başlıklı bir makale yazdı."

*

Dedektif Matias'tan randevu istedim ve onu görmeye polis merkezine gittim. Çalışma masasının karşısındaki iskemleye kurulurken, "Vaka hakkında konuşmaya gelmedim," dedim; beni sorgu odasında ağırlamasına gerek kalmayacak kadar çok görüşmüştüm onunla. "Sadece bir soru soracağım, o kadar." Kulak kesildi.

"Biri bir şey yayımlar ve onu başkasının yazdığını iddia edersе ne olur?"

"Hayalet yazar gibi mi?"

"Aşağı yukarı."

"Bilmem. Çok kitap okumam. Geçen Noel kızım bana *Malta Şahini*'ni hediye etti. Okudunuz mu?"

*

Ortanca, evdeki hayaletle konuşuyormuş. Bunu bebeği yıkadığımız sırada söylüyor. O, bebeğin saçlarını süngerle ıslatıyor, ben tüm bedenini doğal bir sabunla yıkıyorum. Karşımızdakinin çok kırılgan bir şey olduğunun bilincindeyiz. Narin mi narin, kat kat et.

"Biliyor musun?"

"Ne?"

"Yüzsüz artık beni korkutmuyor."

"Ne güzel."

"Endişelenme anne, babam Philadelphia'ya gittiğinde bize Yüzsüz göz kulak olacak."

"Babanın Philadelphia'ya gideceğini nereden çıkardın?"

"Philadelphia nerede ki?"

*

Kocama bir kadından mektup geldi. İlk ben açıp okudum. Belki bundan yıllar önce olsa beraberce okuyup gülerdik. Geçmiş mutlulukları satma derdindeki kadınların ölçüsüz cümlelerinin analizini yapar, sonra kafaları çeker ve sanki bir geçmişimiz yokmuşçasına mutfakta sevişirdik. Fakat sonların başlangıcını prova etmeyi, eski korkuları gözden geçirmeyi seçiyoruz hep, bir şekilde bunu seçiyoruz.

Sanırım normal bu. Yani kocanızın eski sevgililerinin bacak dekoltelerini gösterip, biraz gözyaşı döküp, kırmızı iç çamaşırları giyip ilk aşklarına mektup yazması normal herhalde. Kimi geceler, kendi kocalarıyla çocukları uykuya daldığında eski bir albüm koyarlar müzik setine. Kendi kendilerine sarhoş olurlar. Vahim, darmadağınık bir dilbilgisiyle mektuplar yazarlar: varisli bacakları misali kesik kesik satırlar. Ertesi sabah yoga derslerine gider ve saçlarını ateş kırmızısına boyarlar. Belki günün birinde karınlarına bir örümcek dövmesi yaptırırlar. Çok büyük olasılıkla bu ilk sevgili yıllarca mektuplaşmıştır onlarla, dolayısıyla bu kadınlar da canları her istediğinde, istedikleri tarzda bir mektup yazabileceklerini ve yitip giden gençliklerini, mutluluklarını dirhem dirhem geri isteyebileceklerini sanmıştır. Adamlar, şayet eşleriyle mutlu değillerse, cevap yazacaktır. Kadınlar,

şayet henüz bedenlerinden utanmıyorlarsa, onları bir otele davet edecektir. Philadelphia'da bir otele.

*

Birkaç gündür karşıdaki evde tadilat var. Eski döşemeyi kaldırıp yerine parke döşüyorlar. İşçiler gün boyunca radyo dinliyor. Dünyada olup bitenlerden böylelikle haberdar oluyorum. Asya'da bir deprem oldu, Nepal'de şaibeli bir seçim yapıldı, Meksiko'da yeni bir tünel inşa ediliyor. İşçiler saat kaçta pencere kenarındaki sallanan sandalyelerden birine oturup bebeği emzireceğimi artık gayet iyi biliyor. Acemi erler gibi sıraya diziliyorlar ve davet edilmedikleri bir şölen varmış gibi terastan beni izliyorlar. Panjurları kapatıp bluzumun düğmelerini açıyorum.

*

Not (Owen'dan Salvador Novo'ya, Philadelphia, 1949): "Burada, yazları, kadınların bedenlerinde göğüs denen Paricutin misali volkanlar bitiyor; bunlar, zaman zaman dolgu diye adlandırılan ve kadın kıyafeti satan her dükkânda bulunabilecek gerçekten rahatsız edici şeyler."

*

Kocamı Philadelphia'da hakkında hiçbir şey bilmediğim bir gelecek bekliyor. Belki de filminin arka planında yer alan bir hikâye. Ötesini bilmek istemiyorum. Henüz yaşanmamış bir hayatın, içinde bir otel ve sevişirken inleyen bir kadın bulunan bir hayatın kimi kısımlarını kafadan, kati biçimde sansürlemeyi yeğlerim.

Kocam bunlar hakkında yazıyor ve benim farkına varmadığımı sanıyor.

*

Evdeki iki klozet de tıkandı. Önce aşağıdaki. Sifonu çektiğimizde taşıyor. Her yere kaka saçılıyor. Kocam tıkanıklığı açıyor, küveti ve yerleri çamaşır suyuyla delicesine temizliyor. Ama ne fayda. Sonra üst kattaki tıkanıyor. Ve yine aynı şeyler yaşanıyor.

*

Kocam geceleri yazdıklarımı gündüzleri okumaya devam ediyor ve farkına varmadığımı sanıyor.

*

Dakota yaz başında yeni evine taşındı. Queens'te, mezarlığın yakınında bir daireydi. Anahtarları teslim ettikleri gün gidip üç kutu kobalt mavisi boya aldık. Banyosunun *Celine ve Julie'nin Sandal Sefası* filmindeki Juliet Berto'nun banyosu gibi olmasını istiyordu. Tüm pencereleri açıp donumuza kadar soyunduk. Banyoyu, mutfağı ve evdeki tek odanın yarısını boyadık. Göğüs uçlarımızı kobalt mavisine boyadık sonra. Boya bittiğinde sırtüstü yere uzanıp birer sigara yaktık. Dakota külot takası yapmamızı istedi.

*

"Her şey kurgu," diyorum kocama ama bana inanmıyor. "Owen hakkında bir roman yazmıyor muydun sen?" "Evet," diyorum, "Gilberto Owen'ın hayaleti hakkında."

*

Binbir Gece'nin anlatıcısı ölüm gününü ertelemek için bir dizi öyküyü birleştirerek anlatır. Belki de benzer fakat tam tersi bir mekanizma da bu hikâyeyi, bu ölümü ertelemeye yarıyordur. Anlatıcı öyküsünü dokurken şimdiki gerçekliğinin örgüsünün epriyip lime lime olduğunu fark eder. Gerçekliğin kurguyu değiştirmesi gerekirken tam tersi olur ve kurgunun dokusu gerçekliği değiştirmeye başlar. İkisi de gözden çıkarılabilecek şeyler değildir. Tek çare, hikâyenin tüm safhalarını kurtarmanın tek yolu

bir perdeyi kapayıp yenisini açmaktır. Bluzunuzun düğmelerini açabilmek için panjurları kapatmak: Bir dosyadaki hikâyeyi silip başka birinde yeni bir kurgu inşa etmek. Olanları ve olmayanları yazmak. Her çalışma gününün bitiminde paragrafları ayırmak, kopyalamak, yapıştırmak, saklamak ve kocanızın gelip okuyabilmesi, merakını dindirebilmesi için bu dosyalardan sadece birini açık bırakmak. Romanın, diğerinin adı *Philadelphia*.

*

Şöyle başlamak: Her şey başka bir şehirde, başka bir hayatta yaşandı. 1928 yazıydı. New York'taki Meksika Konsolosluğu'nda memur olarak çalışıyor, Amerikan pazarındaki Meksika fıstıklarının fiyatları hakkında resmi raporlar yazıyordum ve borsa bir çuval Meksika fıstığı misali yere çakılmak üzereydi. Üzerinden neredeyse yirmi beş yıl geçti; bu yüzden bu hikâyeyi istediğim gibi, hâlâ oradaymışım ve hâlâ o ince ve coşkulu, üzerinde gri sabahlığıyla Dickinson ve Williams çeviren gençmişim gibi yazamam.

(Doğrusu Fitzgerald'ın *Tükeniş*'indeki gibi bir başlangıç yapmak isterdim.)

*

Çocuklarım, eski karım olacak o sürtükle, New York'ta yaşıyor. Eski karım, Latin erkeklerini sürüm sürüm süründüren bir Latin Amerikalı. Benim Philadelphia'da bir evim, bir de mezarım var. O, Kolombiyalı bir askerin, eski bir başkanın kızı; ben İrlandalı bir madenciden kızıl saçlar yerine sınıf farkının yol açtığı hınç ve sefahat yeteneğini miras alan oğluyum. Bogota'da tanışıp evlendik. Bu eşitsiz evlilikten iki çocuğumuz oldu ve çoğu evli çift gibi biz de mutsuz olduk. Yankiler *largely unhappy*[12] derdi böyle bir durumda. Birkaç yıl önce ikimiz de bir *criollazo* çek-

12 (İng.) Aşırı mutsuz. (ç.n.)

tik. Bogotá'daki bir kumarhanede varımı yoğumu kaybettim ve Philadelphia'ya uzamak zorunda kaldım. O, hiçbir şeyini kaybetmedi ve Latin Amerika'nın bağrından kopmuş küskün bir şair olarak kariyerine başlamak üzere Manhattan'a uzadı.

Criollazo çekmek: Otuzlarının ortalarındayken kocanı terk edip başkalarının kocalarının peşine düşmek. *Criollazo* çekmek: Elline merdiven dayamışken karını terk edip kocası olmayan kadınların peşine düşmek.

*

Üç yıldır Philadelphia'da yaşıyorum. Üzerinde çok da durmak istemediğim bir dizi dalaverenin ardından Dışişleri Bakanlığı'ndan Fahri Konsolos unvanı almayı başardım. Fakat artık bunların hiçbir önemi yok: Kör oluyorum, şişmanladım, o kadar şişmanladım ki göğüslerim çıktı, ara sıra titriyorum, hatta belki kekeliyorum da. Üç kedim var ve artık ölüyorum.

On beş günde bir çocukları görmeye Manhattan'a gidiyorum. Yirmi yıl sonra, daha önce defalarca öldüğüm o şehre geri dönmek kabristana yapılan bir ziyareti andırıyor, ancak bu kez uzak bir akrabaya çiçek götürmek ya da hiç tanımadığım bir çocuğun mezarı önünde kederlenmek yerine hiçbir zaman olmadığım ama ardımda bırakmayı asla başaramadığım adamlar ve kadınlarla buluşmaya gidiyorum.

*

Sayısız durağı, arızaları, ani frenleri, karanlık bölgeleriyle metro, o diğer romanın mekân ve zaman taslağı olarak kullanılabilirdi pekâlâ.

*

Metro beni ölü şeylere yaklaştırıyordu, şeylerin ölümüne. Bir gün şehrin güneyinden birinci hatla eve dönerken Owen'ı gör-

düm yine. Bu kez farklıydı. Bu kez, o gece Harlem'deki barda olduğu gibi benim dışımda bir şeylerden kaynaklanan harici bir intiba değildi, önceki sefer metroda olduğu gibi gelip geçici bir izlenim de değildi ama; daha çok içsel bir darbeydi belki - hem çok güzel hem de çok korkutucu bir şeyle karşı karşıya olduğumu bilmenin vurucu kesinliği. Arkadan başka bir tren yaklaşıp da bir süre bizimkiyle aynı hızda gittiği sırada camdan dışarı bakıyordum; tünelin yoğun karanlığından başka bir şey görünmüyordu. İşte o an tıpkı benim gibi, başını cama dayamış oturan onu gördüm. Sonrası yok. Treni hızlandı ve gözlerimin önünden bir yığın başka beden geçip gitti. Camın ardı yeniden kararduğında kendi bulanık yansımamla karşılaştım. Gelgelelim gördüğüm benim suratım değildi; benim suratım onunkine karışmıştı, sanki yansıması cama yapışıp kalmış da o öteki simadan ben yansıyormuşum gibi.

*

Dikey anlatılan yatay bir roman. İçeriden okunabilmesi için dışarıdan yazılması gereken bir roman.

*

Bir hayatın içinde yığınla ölüm vardır. Genellikle farkına varılmaz bunun; insanın sadece bir kez öldüğüne inanılır. Fakat kişinin her an, sürekli öldüğünü fark etmesi için olan bitene az biraz dikkat etmesi yetecektir. Şiirsel bir ifade değil bu. Ruh şöyledir, ruh böyledir demiyorum; bir gün biri karşıdan karşıya geçer ve bir araba tarafından ezilir, başka bir gün biri küvette uyuyakalır ve bir daha oradan çıkmaz, başka bir gün biri apartman merdivenlerinden yuvarlanır ve beyni dağılır; onu söylüyorum. Ölümlerin çoğu önemsizdir: Film devam eder. Farkına varılmasa ve etkileri hemen hissedilmese de her şeyin bambaşka bir yola saptığı durumlar dışında... 1928 yazında Manhattan'da ölmeye baş-

ladım ben. Tabii ki ölümlerimi benden başka fark eden yoktu; insanlar başkalarının afaki ölümlerini fark edemeyecek kadar meşguldür kendi hayatlarıyla. Ben fark ediyordum çünkü her ölümden sonra ateşleniyor ve kilo veriyordum.

Bir gün önce ölüp ölmediğimi anlamak için her gün tartılırdım. Ve belki çok değildi ama ürkütücü bir hızda kilo kaybediyordum (gerçek kilomu hiçbir zaman tam olarak bilemedim.) Zayıflamıyordum ama. Sadece kilo kaybediyordum; sanki içim boşalıyor da dışım aynı kalıyordu. Mesela şimdi o kadar şişmanım ki göğüslerim var fakat 1,5 kilo ya var ya yokum. Kedi hesabıyla geriye bir buçuk ölüm hakkım kaldığı anlamına mı geliyor bu, bilmiyorum. Sanmıyorum. Sanırım bir sonrakinde temelli öleceğim.

*

Dakota ile beraber evinin dibindeki Queens mezarlığına gittik. Aralarında uzaktan kan bağı bulunduğunu söylediği bir mafya babasının, Lucky Luciano'nun mezarına çiçek bırakacaktık. Luciano 1929 yılında yüzünden bıçaklanmıştı ve bir gözü şaşı kalmıştı. Mezarlığın fotoğraflar ve beyaz zambaklarla bezeli uzun koridorlarında yürürken Dakota bu olayı bana neredeyse edebi bir dille anlattı. Üç adam silah zoruyla onu bir limuzine bindirmiş ve bıçakla yüzünü parçalamış ama onu öldürmemeyi yeğlemiş. Long Island plajlarından birine atmışlar adamı. Lucky Luciano yaralı gözünü bir eliyle kapayarak en yakın hastaneye yürümüş. Her ne kadar Dakota beni etkileyebilmek için türlü çaba harcasa da hikâyeyi trajik değil gülünç buldum. Bir süre Luciano'nun mezarını arandıktan sonra Robert Mapplethorpe'un mezarına rastladık. Dakota yapmacık bir nostaljiye kapılıp bir süre orada durmamızı istedi. Sessiz olmamı rica etti. Mapplethorpe'un fotoğraflarına hiçbir zaman bayılmamıştım ama bu arzusunu kabul ettim ve birer Patti Smith sureti gibi, güneşin altında, me-

zarın iki yanına oturduk. Birkaç dakika sonra çalıların arasında beyaz bir kedi belirdi ve Dakota'nın kucağına serildi. Dakota bunu bir işaret olarak algıladı ve kim bilir, belki de haklıydı. Kediyi eve götürmek istedi. Onu vazgeçirmeye çalıştım çünkü mezarlık kedileri yaşayanların varlığına hiçbir zaman alışamaz ama Dakota bana kulak asmadı. Zavallı Lucky Luciano'ya getirdiğimiz çiçekleri Mapplethorne'un mezarına bıraktık ve kedi maması almaya gittik.

*

Enrico bir parti verecekti. "Arkadaşlarını da getir," dedi. Aşırı heyecanlıydı, tam bir şenlik havasında. Yetmişinci yaş gününü kutlayacaktı. Menüyü tekrar tekrar gözden geçirdik: nar soslu domuz, hintcevizli ve keçi peynirli salata, hindistancevizi sütlü pilav. Ben, beraberimde, yeni kedisini ve eski sevgilisini yanında getiren Dakota'yı, Moby'yi ve Pajarote'yi götürdüm; White'ı aradım, gelmedi; bir de Enrico'ya plaklarını geri götürdüm. Sonra, can yakacak denli yavaş bir tempoyla, Enrico'nun kimi arkadaşları bir bir çıkageldi: vakti zamanında balerin olan ve mayosuz ve tütüsüz geçen yılların açtığı yaraları iyileştirecekmişçesine köprücük kemiklerini öne çıkarıp karnını içine çeken bir kadın, bir laboratuvarda meyve sinekleri çiftleştiren yaşlı bir biyoloji profesörü, hocasının doğum günü partisine gelerek göze girmeye çalışan genç bir kız öğrenci.

Salonun ortasında yer alan kâğıtlarla kaplı kızıl meşe masada yemek yedik. Koltuğa ya da yere uzanıp birbirimizin bacaklarını ve omuzlarını okşayarak hiçbir zaman gerçekleşmeyecek olan rezil bir orjiye dair boş umutlar besleyerek plak dinledik. Enrico on yedi yaşındayken çıplaklar plajında gördüğü Napolili gencin ereksiyonu hakkında konuştu da konuştu. Bizler domuz etini çiğneyip dururken adını hiçbir zaman anımsayamadığım Portekizli bir yönetmenin bir filmindeki karakterlerden birinin

ısıra ısıra nar yediği sahneye gönderme yaptı. Erotik bir sahneydi anlaşılan. Mutfakta biri kustu. Dakota'nın kedisi kusmuğu yedi. Biyoloji profesörü lafı meyvelerdeki şeker miktarıyla sineklerin çiftleşmesi arasındaki ilişkiye getirdi. Oşinografi öğrencisi Enrico'nun arkasına geçip Avustralya'daki köpekbalıklarının neslinin tükenmesinin ne denli acıklı olduğunu anlatırken ona Thai masajının püf noktalarını gösterdi. Pajarote Dakota'nın kucağında uyuyakaldı. Dakota bir yandan bir Bessie Smith şarkısı mırıldanıyor, diğer yandan da yerde oturan Enrico'nun bu geceye, doğum gününe özgü bir düzensizlikle masaya saçtığı kâğıtları karıştırırken ayağıyla benim ayağımı okşayan eski sevgilisinin başını okşuyordu.

Uzun bir sessizliğin ardından, "Kahve isteyen var mı?" diye sordu doğum günü çocuğu.

Birkaçımız el kaldırdık.

Enrico salondan çıktı ve bir daha geri dönmedi. Tükenmiş vaziyette yatağına yığılıp kalmıştı. Gitmeden önce odasına doluştuk. Öğrencisi onu alnından öptü ve bizler de onu taklit ettik. Sanki cenazedeymişiz gibi. Sonra, farazi bir koreografi sahnelermişçesine herkes aynı anda evden dışarı çıktı. Geriye Moby ile ben kaldık. Enrico'nun koltuğunda sevişmeye çalıştık; Moby, göğüslerimi mıncıkladı. Onu öpmek istedim ama ensesi nar ve domuz eti kokuyordu, banyoya gidip kusmam gerekti. Salona döndüğümde gitmişti. Bu onu son görüşüm oldu.

*

Bebeği sütten kestim. Beş günümü kıpkırmızı ve sert göğüslerle geçirdim. Fakat artık süt üretmeme düşüncesi içimi rahatlatıyor. Süt üreten biri olmak kolay değildi, hiçbir zaman değildir.

*

Moby ortalıktan kaybolunca Pajarote çarşambaları yeniden bana gelmeye başladı. Birlikte kahvaltı eder, ekmek kızartır, peynir ve balla kızarmış ekmeklerimizi yerdik; ben kahvemi içerken Pajarote de kola içerdi. Semantik belirsizlik derecesi ve mecazların basmakalıplığı hakkında birtakım teorilerden bahsederdi. İfadelerin gerçek ve yan anlamları bağlamında yargı ve kelimelerle semantik ilişkisi üzerine bir makale yazıyordu. Kedi teorisi daha çok hoşuma gidiyordu benim. Pajarote bir yandan kızarmış ekmeğini yer, bir yandan da ağzında ekmekle konuşurdu. Masanın, yer karolarının üzerine ekmek kırıntıları dökerdi. Gittiğinde evi süpürürdüm: öfkeyle.

*

Gerçek ve yan anlamlar: Enrico oşinograf değil, oşinografi profesörüydü.

*

Dedektif Matıas birkaç ay geçtikten sonra beni nihayet aradı. "Dosyayı kapattık," diye bildirdi hattın öbür ucundan, "beni başka bir yere atadılar." Gelişme kaydedilemediği için şahsen özür diledi. 126. Cadde'deki bürosuna, onu son kez görmeye gittim. Bana kahve ikram edip Bronx'ta Ekvadorlu bir çocuk olarak büyümenin nasıl bir şey olduğundan bahsetti. Siyahilerden ölesiye nefret ediyordu. Küçükken iki Afroamerikan çocuk sırf basket atmayı beceremediği için okul bahçesinde yüzünü dağıtmıştı. "Yüzümü dağıttılar ve pantolonumu, donumu indirdiler," dedi. "Küçücük kıçımı herkes gördü," dedi, ilk defa İspanyolca konuşarak.

*

Birinci hat Manhattan'ı güneyden kuzeye dolaşıyor. Adanın güneyindeki feribot terminalinden başlıyor, Chelsea'den geçiyor ve Owen'ın, her gün, gişenin yanındaki tartıda tartıldıktan sonra

şehrin güneyine gitmek üzere trene bindiği 116. Cadde'deki Columbia Üniversitesi'ne kadar geliyor. Tren Harlem'e doğru devam ediyor, sonrasında hangi duraklara uğruyor bilmiyorum. Hat uzayıp gidiyor, adanın ve bu hikâyenin ötesine ulaşıyor.

*

Kocam kahvaltı sırasında bize yakında Philadelphia'ya gideceğini ve orada ne kadar kalacağını bilmediğini bildiriyor. "Philadelphia'da bir çalışmatölyen mi var?" diye soruyor ortanca. Kocam ona kulak asmıyor ve konuşmaya devam ediyor. "Baba, baba," diye diretiyor ortanca. "Philadelphia krem peyniri çalışmatölyen mi var baba?"

Bebek, "Ba-ba," diyor.

*

Philadelphia çöküyor. Bu ev de öyle. Çok fazla şey, çok fazla ses var. Günün birinde apansız çıkagelen üç kedi, bir veya birkaç hayalet. Hayaletleri görmüyorum, üç kedinin öyle pek farkına vardığım falan yok aslında ama beyaz gölgelerle bezeli dünyamda her gün tosladığını engellerden onlar da; tıpkı çalışma masası, eskiden kitap okuduğum koltuk ve yarı aralık kapılar gibi.

Birden körleşmedim elbette, bu yeni malikler de öyle birden belirmedi. Fakat tüm bu şeylerin -körlüğün, kedilerin, hayaletin ve sonrasında benim davet etmediğim insanların aralıklı ziyaretlerinin, benim satın almadığım yığınla mobilyanın ve onlarca kitabın öylece baş göstermesinin, daha fenası sineklerin ve hamamböceklerinin, hele de günün birinde rastlayıverdiğim saksının içindeki ağacın- ortaya çıkışıyla birlikte sonun başladığını anladım. Kendi sonumdan bahsetmiyorum; kendimle yakınen özdeşleştirdiğim ve nihayetinde benim sonumu da getirecek olan şeyin sonuydu bu.

Kademeli fakat ölümcül bir körlük benzeri kişisel trajediler, göze perde misali inen katarakt belası gibidir, öylesi dayatırlar kendilerini. Aksu denmesindeki edebikelam da bundan herhalde. Körlük, tıpkı bela ve katarakt gibi, yukarıdan gelir; ne belli bir amacı vardır ne de anlamı ve kendisinden beslene beslene kendi hastalıklı varlığıyla dolup taşan bir su birikintisi nasıl bir teslimiyet sergilerse, ona karşı da aynı mütevazı teslimiyet sergilenir. Benimki siyah beyaz bir körlük ve çehremde sahici bir Niagara taşıyorum.

Hastalık böyle bir şey işte: Kişinin yerini kendisinin hayaleti alıyor. Fakat hastalık, hele de benimki gibi kendini körlükle ortaya koyan bir hastalık, hastanın aniden boşanan pitoresk bir şelaleyi izlercesine kendini izlemesine de olanak tanıyor; uzaktan, ıslanmadan, maruz kalınan deneyim karşısında şaşkınlığa uğransa bile tam anlamıyla *etkilenmeden.* Philadelphia'da yaşamaya başladığımdan beri başıma gelen her şey -gitgide şişmanlamam, aynadaki yüzümün göz göre göre silinmesi, nesnelerin gölgelerinin platonik bir şekilde nesnelerin yerlerine geçmesi- o diğer kişinin, yani hayaletimin, durmak bilmeksizin akan bir şelalenin altında sonsuza değin mahsur kalmış o zavallı budalanın başına gelmeye başladı.

*

Düzmece çeviri yayımlandı. Yayımlanır yayımlanmaz hakkında yığınla yazı çıktı. İlkin üçüncü dünya yazarları, çeviribilim ve genel olarak azınlıklara (etnik, ırksal, cinsel vb. azınlık) mensup yazarlar üzerine uzmanlaşmış çok önemli olmayan bir iki web sitesinde bir şeyler çıktı. Sonra üniversite dergilerinde: Hepsi de "şair Zvorsky'nin Meksikalı büyük ozan Gilberto Owen hakkında hazırladığı ve Columbia Üniversitesi'nde, Casa Hispánica'da bulunan metnin gerçekliğini" teyit ediyordu. Austin Üniversitesi Hispanik Diller Bölümü bir "Owen Arşivi" oluşturdu; Owen'ın

1930'larda ve 1940'larda Bogota'daki *El Tiempo* gazetesi için yazdığı makaleler ortaya çıktı. Hepsi bir profesör tarafından bir araya getirilerek Meksiko'nun önde gelen yayınevlerinden biri olan Porrúa tarafından yayımlandı ve anında çevrilerek bir de Harvard University Press tarafından basıldı. Ve nihayet White'ın coşku, benimse dehşet içinde beklediğimiz gün gelip çattı: *New York Review of Books*'tan bir eleştirmen, şair Gilberto Owen hakkında kapsamlı bir makale yazmak için bizimle söyleşi yapmak istiyordu. Bir hafta sonra görüşmek üzere randevulaştık.

*

Bütün romanlarda ya bir şeyler ya da birileri eksiktir. Bu romandaysa kimse yok. Bir zamanlar ara ara metroda gördüğüm bir hayalet dışında.

*

White ertesi gün aradı. Beni Owen başarımızı kutlamaya ve ağacı kesmeye davet ediyordu. Nihayet kararını vermişti. Evdeki prize takacağımız elektrikli bir testere kullanacaktık. İki çift kalın, deri eldivenimiz vardı. Yağmur çizmesi. Bir şişe viski. Yığınla özgüven.

Fakat testere çalışmadı, biz de pizza sipariş edip kapının önündeki merdivenlere çöktük. White karısından, ilk yıllarda onsuz ne denli zorlandığından, onun kıyafetlerini, kitaplarını ve makyaj malzemeleri, kremleri, diş fırçası gibi eşyalarını kaldırmanın imkânsızlığından bahsetti. Onu avutmak mümkün değildi. Yayınevini sırf karısına ait bir fikir olduğundan kurmuştu zaten.

Şişeden koca bir yudum aldıktan sonra, "Beni neden işe aldın White?" diye sordum.

"Çünkü iş görüşmesine geldiğin gün aynı tütünü içtiğinizi fark ettim. Onun kokusunu solumaya devam etmenin bir yoluy-

du. Her neyse, bunları bir kenara bırakıp Owen'dan, Owen ve Zvorsky'den bahsedelim haydi."

Birkaç saat sonra, White'ın bana aslında hiçbir zaman inanmamış olduğunu anladığım için içerlediğimi fark ettim. Owen'a da inanmamıştı. Owen'ı yayımlıyor olmamızın tek nedeni metni Zvorsky'nin çevirdiğini zannetmesiydi. Beni seçmesinin tek nedeni karısıyla aynı tütünü içmemdi. Sadece bir izden, bir duman kümesinden, bir nefesten ibarettim.

*

Her gün 116. Cadde'deki metro istasyonunda tartılıyordum. Tartıdaki sayı gitgide düşüyordu; o sevimsiz memur takım elbisesinin altında yavaş yavaş yok olup gidiyordum ancak çok güzel bir kıza şişmanladığımı, artık neredeyse gerçek bir erkek olduğumu anlatan mektuplar yazıp ona benimle evlenmesini söylüyor, daha fazla karşı koymamasını rica ediyordum. Yalanlar uyduruyordum: 57 kilo. 58 kilo. "Sevgili Clementina, tatlı Tanrıçam," diye başlıyordu mektuplarım. Aslında yazdıklarıma ben bile inanmıyordum ama New York'ta umutsuz bir şair olma fikri hoşuma gidiyordu. Sefil bir hayat sürüyordum, gelgelelim bu, hoşuma gidiyordu. Nesnelerle ve insanlarla arama neredeyse metafiziksel bir mesafe koyuyordum ama bu, hoşuma gidiyordu. Kendimi bir hayalet gibi hissediyordum ve bu, her şeyden çok hoşuma gidiyordu. Doğru çıkacak kehanetlerde bulunma gibi bir yeteneğe sahip olduğumu bilmiyordum. Zamanla gerçekten bir hayalete dönüşeceğimi bilmiyordum. Yirmili yaşlarımdaydım; ince bedenimden ve gri -edebi isimleri olan muhitlerde geçen gençlikler gibi kasvetli, Harlem'deki gençliğim gibi gri- ipekli bir sabahlığa sarınıp pencerenin karşısında mastürbasyon yaptığımdan bahsetme ayrıcalığına sahiptim yazdıklarımda.

*

Fragmansı bir roman değil. Dikey anlatılan yatay bir roman.

*

O şehirde e-posta yoluyla davetler alırdım. Hafta ortasında Brooklyn'deki Meksikalı sanatçılar için bir davet veren bilmem ne enstitüsünden bir davet geldi. Daha davetiye elime geçer geçmez gittiğim takdirde nasıl bir kâbusun içine düşeceğimi anladım. O gün bile bu gibi organizasyonların Latin Amerika barbarlığının çağdaş versiyonu olduğunu düşünüyordum ki bana kalırsa haklıyım. Aradaki tek fark, artık bu gibi davetlerin katılımcılarına hakkınca saydıran yazılar yazabilecek çağdaş bir Rubén Darío'nun olmaması maalesef.

Pajarote'den bana eşlik etmesini istedim. "Baba parası yiyen havalı vatandaşlarla haşır neşir olacağız!" dedi; başta gerçekten heves ettiğinden mi yoksa durumla dalga geçtiğinden mi böyle söylediğini anlamadım. Pajarote bana onların da bizler gibi maaşla geçinen insanlar olduklarını, ancak maaşı ailelerinden aldıklarını söyledi. New York'ta bohem bir hayat sürerlerdi fakat Meksika'da üniformalı hizmetçileri vardı. Kokain kullanırlardı ama beslenmeleri vejetaryen yahut vegandı. Yeniyetmeler gibi, üzerinde, "Brooklyn" ve "*Mind the Gap*" yazan tişörtler giyerlerdi fakat erkekler neredeyse keldi, kadınlarınsa göz çevrelerinde kazayakları belirmişti.

Soho'da bir yerden dönem kostümleri kiraladık -doğrusunu söylemek gerekirse kostümlerimiz yirmili yıllara mı yoksa ellili yıllara mı yahut ikisinin kötü bir karışımına mı aitti bilmiyorum- ve kol kola girip orta sınıfa özgü bir hınç ve nefret içinde davete gittik. Bize meskal ve şeker ikram ettiler: Yaka kartında "Fani" yazan, mini şort giymiş ve Frida Kahlo bıyıkları takmış bir afet, "Yeşil mi yoksa turuncu mu?" diye sordu. İkimiz de yeşili seçtik ve baba parası yiyen havalı vatandaşların arasına karıştık.

Pajarote ile konuşmak istiyordum. Bu şehirdeki tanıdıklarımın arasında ahlaki bir duruşu olan tek kişi oydu; yalanı sürdürmemin mi yoksa White'a her şeyin benim başımın altından çıkmış devasa bir kurgu olduğunu itiraf etmemin mi gerektiğini söyleyebilecek tek kişi oydu. Fakat Pajarote'den yanıt almak mümkün değildi o gece. Şekerci kız Fani'yi anında baştan çıkardı: Kalın çerçeveli kocaman bir gözlük takmış ve kendinden fazlasıyla emin tavırlar takınmıştı. Genç Zvorsky'nin Latin versiyonu gibi görünse de Londralı bir rock yıldızı edasında takılıyordu; uyuşuk, kayıtsız. Ben, daha çok bir başıma, mezkal içmeye devam ediyor ve mekândaki (çatı katı) tüm resim ve heykellerin önünde sabırla dikiliyordum. Damarlı kadın ayaklarını resmeden bir serinin karşısındayken genç, ilginç ve sempatik görünmek için daha az çaba harcasa hoş denebilecek kel bir adam yanıma yanaştı.

"Bu yavrular bana ait."

"Peki ayaklar?"

"Eski eşlerime."

"Kusura bakmayın öyleyse."

"Ne gerek... Kartvizitin var mı?"

(Aynen böyle dedi: "Ne gerek.")

"Hayır."

"Kadının kartviziti yok!"

(Ünlem işaretleriyle konuşan tiplerdendi.)

"Sana kendi kartvizitimi vereceğim... Şayet izin verirsen senin de resmini yaparım."

(Ünlem işaretleri ve üç noktayla konuşan tiplerden.)

"Teşekkür ederim."

"Adın ne?" diye sordu bana.

"Owen."

"Erkek adı değil mi bu?"

"Olabilir."

"Ayaklarını görmeyi çok isterim..."

"Neyimi?"

Keltoş, yaşadığı çatı katına davet etti beni. "Sanatçıyım," dedi, "burada, Brooklyn'de yaşıyorum." Sanki sanatçı ve Brooklyn sözcüklerini bir arada kullanmak başlı başına bir dünya yaratmaya yetecekmiş gibi. Taksiye atladık ve ücreti tabii ki o ödedi. Mekândan ayrılmadan önce Pajarote'ye üzgün, mahcup, bitkin bir şekilde veda ettim; bir yandan da beni dinlemediği için ondan intikam aldığımı düşündüm. Arabaya bindim, ayakkabılarımı çıkardım ve çıplak ayaklarımı keltoşun bacak arasına uzattım.

*

Gençken daimi bir sosyal yetersizlik hissi içinde yaşıyordum sanırım; hiçbir zaman masadaki en sempatik ya da en güzel konuşan insan olmadım; hiçbir zaman kitapları en çok okunan ya da en iyi yazan kişi de olmadım; ne en şanslılarıydım ne de en yeteneklileri; kesinlikle en yakışıklıları ya da kadınlar konusunda şansı en yaver gideni de değildim. Yine de günün birinde kendime, yıllar boyunca özenle hazırladığım o surete dönüşeceğime dair gizli bir umut taşırdım; daha doğrusu içten içe emindim bundan. Fakat şimdi, o zamanlar aldığım notları ya da yazdığım şiirleri yeniden okuduğumda veya kendi kuşağımdan gençlerle yaptığım sohbetleri ve onca hararetle savunduğumuz fikirleri anımsadığımda giderek daha bir budalalaştığımı fark ediyorum. Yıllardır uyuyor, uyuşuk ve hissiz yaşıyorum sanki. Yükselerek, doğrusal biçimde ilerlemesini hayal ettiğim bu sürecin hangi noktada tersyüz olup sonunda geri dönen ve ağzınızı burnunu-

zu, coşkunuzu ve taşaklarınızı dağıtan acımasız bir bumeranga dönüştüğünü bilmiyorum.

*

Ortanca soruyor:

"Bu evin altında ne var biliyor musun?"

"Ne?"

"Gagacıklar."

"Gagalar mı?"

"Evet, küçük gagacıklar."

"Daha başka?"

"Noktacıklar, yaklaşık elli altı noktacık."

"Peki ya evin üstünde?"

"Evin üstünde birazcık uyuyan bir adam var."

*

Başkalarının yataklarında yatarken derin bir uyku çeker ve ertesi sabah erkenden uyanırdım. Çabucak giyinir, herhangi bir şeye el koyup -güzel kokan havlular ya da beyaz gömlekler favorimdi- neşe içinde kendimi sokağa atardım. Bir yerden kahve ve gazete alır, kendime son derece kamusal bir alan seçip gün ışığının altında gazetemi okurdum. Başka insanların yatağında uyumanın en sevdiğim yanı buydu işte: erken kalkmak, koşarak kendimi dışarı atmak, doğru düzgün bir gazete satın alıp onu güneşin altında okumak.

*

Ben yazarken kocam arkamda dikiliyor. Omuzlarıma son derece sert bir masaj yapıyor ve ekrandakileri okuyor.

"Bu sözler sana mı ait yoksa kahramanına mı?"

"Kahramanıma."

"Peki sen kaç erkekle yattın?"

"Sadece dört, bilemedin beş."

"Ya şimdi?"

"Sadece seninle, ya sen?"

*

Not (Owen'dan Villaurrutia'ya): "Âşık değilim. İsveçli bir kadın kendisi. Birlikte olduğumuzda bakireydi, sana da tavsiye edebileceğim mistik bir deneyim. Donuk bir sıcaklığı var. Kocasının bedeninin yakıldığı odun yığınına atılan Hintli bir kadın misali atılıyor kollarıma. Ve hep benden önce uyandığından erimiş bir buz heykeliyle yatıp yatmadığıma hiçbir zaman emin olamıyorum.

*

Latin Amerikalıların, daha ziyade Latin Amerikalı kadınların sorunu şu: Sürdürdüklerinden daha iyi bir hayatı hak ettiklerine inanıyorlar. Kafataslarının içinde, birileri tarafından keşfedilip parlatılarak kırmızı bir yastığın üzerine konması gereken bir cevher olduğunu sanıyorlar - bu sayede herkes içlerindeki cevheri görsün, onları hayranlıkla seyretsin ve onca zamandır neler kaçırdığının nihayet farkına varsın diye.

*

Üç gecemi ve dört günümü, neden ya da kimden saklandığımı pek bilmeden, keltoşun evinde saklanarak geçirdim. İlk gece ereksiyon olmadı. İkinci gün ben uyurken evden çıktı ve gece dönmedi. Garson Fani ile nasıl gittiğini sormak için Pajarote'yi aradım ama telefonu açmadı. Ev sahibinin o gece dönmeyeceğinden emin olunca geceyi benimle geçirmesi için Dakota'yı çağırdım. Saat ona doğru geldi ve koca, beyaz duvarda projektör-

le Hayvan Mezarlığı'nı izledik. Konserve surimi yiyip doksanlı yılların çizgi film karakterlerinin çıkartmalarıyla dolu küvette beraber yıkandık: Ahtapot kadın Ursula, Aslan Kral'daki sırtlan, Alaaddin, Uyuyan Güzel'deki şişman perilerden biri ve Bilge Şirin vardı. Dakota hatırladığı tüm şarkılardan çeşitli bölümler söyledi. Ben, elimden geldiğince, geri vokal yaptım. Buruş buruş halde banyodan çıkıp üzerlerine altın renkli bir iplikle keltoşun adı ve soyadının baş harflerinin işlenmiş olduğu devasa havlularla kurulandık ve Dakota sırtına krem sürmemi istedi. Birbirimize krem sürüp DVD oynatıcıya sarışın bir herifin mütemadiyen dünyayı kurtardığı bir televizyon dizisi koyduk ve onu izledik.

Üçüncü gün keltoş bir kutu yağlı boya, yığınla içki, prezervatif ve uyuşturucuyla azgın bir boğa gibi geri döndü. Dakota ve ben deri koltuğa iyice yayılmış, sarışının dünyayı biyolojik bir bombadan kurtarışını izliyorduk. Bize martini ikram etti; teklifini tüm DVD'yi izlememize izin vermesi şartıyla kabul ettik. Keltoş, dizilerin bölümlere ayrılmasının Don Kişot'un yapısıyla olan ilişkisi üzerine bir söylev çekti. Akıllı ama anlaşılması güç bir adamdı. Owen olsa, konuşmasının imla hatalarıyla dolu olduğunu söylerdi. Bize Kolombiya kokaini ikram etti ve sarışın herif tek elle üç Müslümana eziyet ederken dijital fotoğraf makinesi ile yaklaşık beş yüz fotoğrafımızı çekti.

Sezon bittiğinde gün ağarıyordu. Dakota ve keltoş yatağa geçti. Ben alelacele dışarı çıktım. Kahve ve gazete alıp metroya yürümeye başladım, ertesi gün White'la buluşacaktım.

Dakota, tıpkı Moby'yle ve benden artakalan herkesle olduğu gibi keltoşla takılmaya devam etti. Dakota ıstakozdu, bense denizin dibinde biriken çöpten farksızdım.

Metroda, eve dönerken, Owen'ı son kez gördüm. Galiba uzaktan el salladı bana. Ama artık bir önemi yoktu, hevesim kaçmıştı. Belli ki hayalet bendim.

*

Genç olmakla yaşlı olmak arasındaki fark, ölümü ne kadar ciddiye aldığımızla alakalıymış gibi geliyor bana. Gençken hayatı öylesine küçümserdim ki hep daha gösterişli, daha abartılı ölümler hayal ederdim. İşin boktan yanı şu, şimdi sadece yaşamak isterken ağır, aşağılayıcı ve sıkıcı bir ölümün cefasını çekiyorum. Manhattan'daki ölümlerim çabuk ölümlerdi ve dış etkenlere dayanıyorlardı: metro kafatasımı parçalıyor, bir siyahi bar çıkışında beni kalbimden bıçaklıyor, gece yarısı apandistim patlıyordu ya da finans merkezindeki bir binanın en üst katından aşağı çakılıyordum. Fakat Philadelphia'daki ölüm topal bir kediye benziyordu; ağır ağır yanıma geliyor, kıçını baldırıma sürtüyor, ellerimi yalıyor, yüzümü çiziyordu; benden yemek istiyordu ve ona yemek veriyordum.

*

Pajarote ile kahvaltı ettik. Ona keltoş ve Dakota'dan bahsettim. White ve Owen'dan bahsettim.

"Bir dizi adam düşün," dedi. "En baştakinin müthiş gür saçları var ve sonuncusu kel. Her birinin saçı bir öncekine kıyasla daha seyrek."

Bu durumda şu üç önerme doğru olurmuş:

1. Birinci adam kel değildir.
2. Bir adam, şayet kel değilse, tek bir saç telinin eksikliğiyle kelleşmez.
3. Sonuncu adam keldir.

"İyi de bu ne şimdi?" diye sordum.

"Sorites Paradoksu."

"Yani?"

"Paradoks şurada; bu üç önerme doğru gibi görünse de bir araya geldiklerinde bir çelişki ortaya koyuyorlar."

"Peki bu bilgiyle ne yapmam gerek?"

"Hiç. Anla sadece."

*

Ertesi gün White'la konuştum. Söyleşi günüydü. Yayınevine erkenden, yaklaşık bir sene önce arakladığım ahşap iskemleyi yüklenip gittim. Hikâyemizin ve Owen'ın eski evinin adresinin yazılı olduğu mektuptan notlara ve Zvorsky'nin çevirilerine kadar tüm ayrıntıların üzerinden geçmek için bir iki saat erken buluşacaktık. White küçük bir çocuk gibiydi, hiç olmadığı kadar heyecanlı. Aylar veya yıllardır yüzünü karartan o gölge bile yitip gitmiş gibi geldi bana. Bizimle söyleşi yapacak olan adama Owen'ın Pound un fıstık kalıntılarını yediği o bar sahnesini anlatmak istedi. Bundan bahsederken birden sözünü kestim.

"Hepsi yalan."

"Ne?"

"Yayımladığımız metni ben hazırladım. Owen'ın şiirlerini Zvorsky değil, ben çevirdim."

"Nasıl yani? Kitapta senin adın mı olsun istiyorsun?" diye sordu. Söylediklerimi anlamak istemiyordu.

"Hayır, hepsi yalan diyorum. Owen'la Zvorsky büyük ihtimalle tanışmıyordu bile. Çeviriyi ben yaptım."

White'ın üstdudağı hafifçe titredi. Tek kelime etmedi. Sonra ellerini alnına götürüp gitmemi rica etti. "Gitsen iyi edersin," dedi.

*

Not: "Owen, Büyük Buhran'ı başlatan Kara Salı'dan birkaç gün sonra Detroit'e gitti."

*

Kocam eşyalarını topluyor. Filmini çekmeye gidecek. Senaristin neden çekim sırasında orada bulunması gerektiğini anlamış değilim. Fakat o bu filmde, onun filminde, böyle olması gerektiği konusunda ısrarlı. Bebek gece yarısı uyanıyor. Ağlıyor. Süt ısıtmak gerekiyor.

*

Keltoş Dakota'ya vuruldu. Dakota keltoşun küvetine vuruldu. Aralarında sancılı, tehlikeli, çok yönlü bir ilişki başladı.

*

"Philadelphia'ya ne zaman gidiyorsun?"

"Önümüzdeki hafta."

"Öyleyse niye şimdiden toplanıyorsun?"

"Çünkü öyle yazdın. Bilgisayarını açık bıraktın, ben de yazdıklarını okudum."

"İyi de sadece bir roman o, yazılanların hiçbiri gerçek değil."

*

Moby gerçekti. Ama adı Moby değil, Bobby'ydi. Bunu öğrendiğimde -Dakota söylemişti- önce gülme, sonra ağlama krizine girdim. Fakat Bobby'nin bir önemi yok çünkü belki de artık öyle biri yok.

Ortanca ve bebek gerçek. Gerçekten de varlar. Ev gerçekten var; eskimiş parkelerden yükselen gıcırtılar, içten içe titreyen eşyalar, üzerlerinde el ve dudak izleri olan palimpsest pencereler

de öyle. Gitgide daha bireysel varlıklara dönüşmemize rağmen kocam ve ben gerçekten varız; konu komşu ve sessizce gezinen hamamböcekleri de öyle.

*

"Yalancısın."

"Neden?"

"Yalan söylüyorsun."

"Sen de öyle."

*

Ortanca okuldan dönüyor. Babası yarın Philadelphia'ya gidiyor, şu anda da mutfakta yemek pişiriyor. Ortanca yemek masasında resim yapıyor. Salondan seslerini duyuyorum:

"Baba bak, içinde yaşanacak bir ev çizdim."

"Vay."

"Evime ne oldu biliyor musun?"

"Hayır, ne oldu?"

"Bir rüzgâr günebakanı onu yerle bir etti."

"Rüzgâr günebakanı denmez, rüzgârgülü denir ama sen hortum demek istiyorsun."

"O zaman bir hortum rüzgârı onu yerle bir etti."

"Hortum rüzgârı denmez, sadece hortum denir."

"Bence rüzgârabakan hortumu en güzeli."

*

Kocam Philadelphia'ya gitti. Sanırım doğaldı bu. Önce karşılıklı eziyet, hatta taciz. Nefes alacak alan kalmayıncaya değin karşındakinin peşine düşmek, peşine düşülmesine izin vermek. Ona sonsuz bir nefret beslemek. Bıkkınlık değil (bu, yirmi yıl boyunca yatağın bir ucunda ve nihayetinde bir başka yatakta uyumak

anlamına gelirdi.) Küçümseme de değil (ellerinin yeterince büyük olmaması, uyku halindeki savunmasız bedeninin sıcaklığı, cinsel organının tadı.) Daha ziyade nefret. Onu kırmak, duygusal olarak tekrar tekrar yok etmek. Seni kırmasına izin vermek. Bunu buraya yazmak nasıl da aşağılık, nasıl da kaba. Fakat gerçek bundan daha aşağılık, bundan daha kaba. Ahlaki suçlamalar sonra. Suçlananın kusurlarına dair, suçlayanın dile getirilmemiş erdemlerini de illa ki içeren bir liste çıkarmak. Şiddeti artan tartışmalar; sahnelenen, neredeyse gülünç denebilecek melodramlar. Yüzler, maskeler. Biri bağırır, diğeri ağlar ve sonra maskeler değişir. Böyle bir, iki, üç veya altı saat geçer, nihayetinde dünya yerle bir olur: yarın, bu pazar, haftaya çarşamba, Noel. Her şey yerle bir olur fakat sonunda, kimin götünün yiyip de yolunu yaptığı belli olmayan, tuhaf bir barış sağlanır. Beni kıran -tuzla buz eden- tek bir davranışı oldu. Evin kapısını ardından kapattıktan sonra delice bir neşeyle haykırması: "Philadelphia!"

*

Hikâyenin çizgisini, daha sonra Harlem'de dedektif olan Ekvadorlu bir çocuğun kıç çizgisi misali takip etmek. Hikâye ilerlerken, ilerlediği ölçüde herkese, her şeye, geçmişe ve şimdiki zamana toslayıp beynini dağıtmak. Çizgiden hiç sapmamak. Gözleri kapamak, kafayı bir kovanın içine gömmek ve şarkı söylemek: Sırf o düz ve sıkı kıçı hayal edebilmek için.

*

O şehri terk ederken tüm mobilya ve bitkilerimi tanıdıklarıma dağıttım. Ölü ağaç hariç. Onu götürüp Philadelphia'da bıraktım. Philadelphia'ya giden trene atladım. Ağacı mezarlığa bırakmak istiyordum. Laura ve Enea götürdü beni oraya ve hiçbir şey sormadılar: Başkalarına saygı duyan, kendilerine açıklama yapılmasını beklemeyen insanlar onlar. Mezarlığa gittik ama Owen'ın

mezarını bulamadık. Ağacı onlar almak istedi. Ne zaman telefonda konuşsak hâlâ suladıklarını söylüyorlar. Henüz bir şey olmuş değil ama günün birinde yeniden filizleneceğinden eminler. Saksı kapılarının önünde duruyormuş. Yeni Hıristiyan olmuş komşuları ölü bitkiyi sorup duruyormuş; verandada gardenya yetiştiren, kendilerine açıklama yapılmasını bekleyen tiplermiş bunlar. Konuştuğumuzda böyle diyorlar: "Yeni Hıristiyan olmuşlar, verandada gardenya yetiştiriyorlar."

*

Ortanca bebeğe şarkı söylüyor ve beraber el çırpma, kol sallama gibi hareketlerden oluşan bir koreografi hazırlıyorlar: "Ev yıkıldı, çanak çömlek patladı, baba kızdı, anne ağladı... Amanın dikkat!"

*

Temelli buraya yerleşmiş gibi görünen üç kediyle ne yapacağımı bilemiyorum. Beni o üç sefil hayatın sahibi ya da kurtarıcısı gibi görmekten vazgeçeceklerini umarak geceleyin tabaklarına viski koyuyorum. Fakat bu davranışım hoşlarına gitmiş olacak ki ertesi sabah üçü de yatağımın farklı köşelerinde uyanıp saat tam altıda gözlerimdeki uykuyu yalamaya başlıyor.

*

Dakota benim şerefime bir veda partisi düzenlemek istedi. Partiyi boş evde verecektik. Eski sevgilisi ve grubun birkaç üyesi geldi. Pajarote Fani'yle çıkageldi. Ne Bobby'yi ne de White'ı davet ettik. Keltoş eski karısıyla geldi; New York Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptıktan sonra Brooklyn'de bir ortaokulda İspanyolca öğretmeni olan aptal bir Meksikalıyla. Kadın beraberinde durmaksızın Joaquin Sabina'dan alıntılar yapan ve başka bir Meksika kadını olan yeni sevgilisini getirdi. Hepsi bundan ibaretti.

Dakota'nın eski sevgilisi, mutfaktayken bana şehri neden böyle aniden terk ettiğimi sordu. Ona bir hayalete dönüştüğümü söyledim ya da bu hayaletler şehrindeki tek canlı kişi olduğumu, her koşulda, durup durup ölmekten haz etmediğimi dile getirdim. Alnımı okşadı. Ne yapacağımı bilemedim. Ani jestler elimi kolumu bağlıyor. Yüzüne dokunabilirdim sanırım; yüzünü iki parçaya ayırıp iki farklı simaya dönüştüren çıplak yarayı alev gibi yalayıp geçebilirdim. Kendi yarattığım dünyalarda hayatımı sürdürmemin imkânsız olduğunu söyleyebilir, benim yüzümü de ikiye ayıran bir yara olduğundan bahsedebilirdim. Belki küvette sevişebilirdim onunla. Belki de seviştim.

*

Sonun bir önemi yok. Kocam başka bir şehre taşındı; Philadelphia'ya diyelim mesela. Belki kendini bulmuştur. Belki cehennemin dibine gitmiştir. Evden tek bir bavul ve senaryo taslaklarıyla çıktı gitti, sonrasında ondan haber almadık. Kendine başka kadınlar buldu diyelim: Bir iki melez, bir Japon, üçüncü dünya entelektüelleri ile yatarak birinci dünya zihnini teskin eden yayılmacı yabancı hatunlar, hatta Joaquın Sabina şarkılarının hayatı özetlediğini düşünen Meksikalı kadınlar.

*

O evde ne çocuklar ne hamamböcekleri ne de hayaletler vardı. Dairem yedinci kattaydı. İçinde sadece bir küvet vardı.

*

O diğer şehirde Federico'nun birkaç blok ötesinde oturuyordum ama piç herif tüm gününü Broadway Bulvarı 2960 numaradaki bir öğrenci yurdunda şiir yazarak geçirirdi. Ara ara metronun girişinde karşılaşıp el sıkışırdık. Bu etli butlu, şımarık İspanyol, büyük şehirdeki bohem hayatından zarif biçimde yakınırdı: güvercinler ve bozuk para yığınlarından, daimi inşaat halinde-

ki binalardan, kusan insanlardan, dengesizlik ve yalnızlıktan. Federico'nun şiirlerinin sorunu hepsinin Federicolaşmış bir şekilde sona ermesiydi. İspanyolet (Salvador Novo ona böyle hitap ediyordu) kullandığı tuhaf metaforlara pek düşkündü: Onları tek yönlü caddelere, tek karşılıklı sistemlere çevirirdi. Harlem'i ve siyahileri sever, İngilizce konuşmazdı. Ailesi ona her ay yüz dolar gönderirdi, o da bu parayı şehrin barlarında harcardı. Ben İsveçli ve Amerikalı kadınlardan hoşlanır ve her allahın günü İngilizce çalışırdım; etrafa alabildiğince yayılmış Aryanlarla -Fransızlar, Almanlar ya da suskun, asosyal ve Henry James'in deyişiyle "dik açılı" İngilizler ile- dolu kafelerde yapılan edebiyat sohbetlerini severdim.

Günün birinde Xavier Villaurrutia'ya hemen hemen bu gibi şeyleri anlattığım bir mektup yazdım fakat espriyi hiçbir zaman anlamadı, belki de sebebi kehanetvari esprilerin komik olmamasıdır. "Yankilerin en büyük kusuru," dedim ona, "insanlar hakkında kötü konuşmaktan aciz olmaları." Bir bakıma haklıydım. Fakat o zamanlar, o hayatta, yankilerin en dokunaklı erdemlerinden bihaberdim; Morningside Parkı'nın karşısında, (tıpkı Meksikalılar gibi) her pazar günü karpuz ve kızarmış tavuk yiyen siyahiler ve durmaksızın kulağa çalınan sesleri nedeniyle insanın kendisini Amerika'da değil de, Sinaola'daki kasabalardan birinin merkezindeymiş gibi hissetmesine sebep olan sayısız cırcırböceği ile oturuyordum. Yankilerin en büyük erdemi -artık farkındayım bunun- hiçbir şey söylemeyip kişinin etrafındaki sessizliği, o kişi kendine en yakın mezarlıkta bir mezar kazıncaya ve akşamüstü saat beşte buluşma sözünü yerine getirmekten ya da pazar günlerinin tadını çıkarmaktan, yenilgiyi sineye çekmekten, şaka kaldırmaktan vb. aciz olduğunu fark edinceye dek beslemeleridir.

Fakat Federico başkaydı: "İspanyolet, nefis götlet," derdi Salvador Novo.

*

White yalanı *New York Review of Books* yazarına büsbütün ifşa etmemeye karar verdi. Ne ki yanıldığını, yayımlanan elyazmasının aslında sahte olduğunu ve coşku komasına girdiğimizden tuzağa düştüğümüzü açıklayan bir makale yazdı. Bu olaydan dolayı bir editör olarak tüm prestijini kaybedeceğini bilerek (ve öyle de oldu tabii) hatayı üstlenen White'ın çabası yine de olağanüstü bir heyecana yol açtı: Owen'ın New York'taki hayatıyla alakalı sahte elyazmaları sağda solda dolaşmaya başladı; bu, aylar, hatta belki yıllar sürecekti. Ayrıca Ezra Pound'un yayımladığı *Exile* dergisinin, içinde Owen'ın 1930'lu yıllarda yazdığı *Linea*'dan bölümler olan "kayıp" bir sayısı hortladı. White'la telefonda konuşmak istedim fakat telefonu Minni açtı: "Seninle konuşamayacağını ama endişelenmemeni söylüyor, neyi kastettiğini bilmiyorum, White işte, ama endişelenmemeni söylememi istedi."

Havaalanında, uçak kalkmadan birkaç saat önce, White'ın yazdığı makaleyi okudum. Owen, kesinlikle yeni Bolaño'ya dönüşüyordu. Hatta daha iyisi, yeni ve kalıcı Neruda'ya.

*

Zayıftım ve inanılmayacak bir hızla kilo kaybediyordum. Şiire ve şiir antolojilerine inancım tamdı. Üstat Alfonso Reyes'e bir dizi Kuzey Amerikalı şair önerdim; Pound, Dickinson ve William Carlos Williams'ı çevirmek niyetindeydim. Pound'un bir kafeste yaşamış olması, Williams'ın jinekolog olması ve Dickinson'ın evinden hiç dışarı çıkmaması beni dehşete düşürüyordu. Benim önerdiğim seçkideki şairler arasında, belki de kafes, ev ve vajina temelli tuhaf bir ilişki vardı. Herhalde önemli olan da buydu. Gerçi tabii ki mektubumda bundan bahsetmedim, bu üç dev şairin seslerini edebiyatımıza katmanın öneminden söz ettim, o kadar. Üstat önerimi coşkuyla karşılayınca Dickinson'ın iki yüz-

den fazla şiirini çevirdim ve hepsini bir zarfa tıkıp Brezilya'ya gönderdim. Muhtemelen Suchiate nehrini bile aşamadılar.

*

Yüksek sesle okumak, düzeltmek ve baştan yazmak üzere son on sayfanın çıktısını aldım. Geceleyin kâğıtları mutfak masasının üzerinde unuttum. Sabah kahvaltıya indiğimde mutfakta kocama rastladım. Kahve yapmak üzere ocağı yakarken, "Beni neden romandan sürdün?" diye sordu bana.

"Efendim?"

"Philadelphia'ya gittiğimi yazmışsın. Neden öyle yazdın?"

"Bir şey olsun diye."

"Ama gidersem iki roman yazmanın bir esprisi kalmayacak."

"O halde kalırsın."

"Belki de gitsem daha iyi olur. Gitmeme izin veriyor musun?"

"Belki de ölürsün."

"Belki de çoktan ölmüşümdür."

*

O şehirde sürekli ölürdüm. Sanıyorum ilkinde farkına bile varmadım. En basit düşüncenin bile filizlenmesine engel olan, beyne ani ve yumuşak bir rehavetin çöktüğü o sıcak yaz günlerinden biriydi. Beyin sadece fokurdardı.

Şehre yeni gelmiştim ve konsolosluğun diplomatik aciliyeti olduğunu söylediği bir meseleyle ilgilenmem gerekiyordu. Emilio Carranza adlı bir pilot Meksika'dan New York'a aktarmasız uçmak istemiş ve zavallıcık, New Jersey'deki küçük bir dağa çakılmıştı. Stenografi ve muhasebe mesaimin yanı sıra ölü pilot üzerine bir de rapor yazmam istendi. Bir paragraf üç saatten uzun zamanımı aldı.

Konsolosluktan o sabah toprağa verilen zavallı yabancıyı düşünerek, mutsuz ve huzursuz ayrıldım. Her gün yürüdüğüm yollardan yürüdüm ve metro istasyonunun merdivenlerinden aşağıya indim. Belki de ayağım takıldı ve kafamı merdivenlere çarpıp kafatasımı kırdım. Ya da belki platforma indim ve rayların üzerine düşüverdim. Sonra vagonda uyumuş olmalıyım çünkü seyahate dair hiçbir şey hatırlamıyorum. İnsanları tam da kendi duraklarında uyandıran o dakik zaman meleği beni 116. Cadde'de uyandırıverdi. İlk hatırladığım, platformda bekleyen insan kalabalığının arasında Ezra Pound'un yüzüydü; o olamayacağını biliyordum, zira o dönem Pound İtalya'daydı ama kafese tıkılacak olan o delinin simasını başkasıyla karıştırmak da mümkün değildi işte. Kapılar açıldı ve karşımdaydı, sütunlardan birine yaslanmış duruyordu. Doğrudan, sanki tanışıyormuşuz gibi, birbirimizin gözlerinin içine baktık. Oysa beni tanıması mümkün değildi; Meksikalı veya Toledolu, ne kızıl saçlı ne de yakışıklı, bir şairden çok pisliğin teki olan bir heriftim. Yerimden kıpırdayamadım; trenden inmek yerine inenler kadar çirkin, öfkeli ve sıradan insanların vagona binişini izledim. Pound, tıpkı şiirindeki yaş taç yaprakları gibi sayısız yüzün arasında yitip gitti.

*

Federico'nun bir, bilemedin iki erdemi vardı. Manhattan'daki ilk aylarımda 108. Cadde'deki küçük bir lokantada her hafta buluşurduk. Buluşurduk çünkü iki fikri bir araya getiremeyen fakat bizden bir sonraki filmi için birlikte çalışmamızı istemiş olan zavallı Emilio Amero için bir senaryo yazmaktaydık. Federico bu işi neden kabul etmişti bilmiyorum ama ben bunun bir şekilde haftada bir gün, konsolosluk dışından biriyle İspanyolca konuşmak için bir fırsat olduğunu düşünmüş ve bu yüzden evet demiştim. Aya seyahat hakkında, filme çekilemeyecek bir senar-

yoydu. Ben gözlerle dolu bir asansörle bitmek bilmeyen sayısız seyahat taslağı sunuyordum; Federico, bin pişman, Buñuel ya da Dali sekanslarını New York'a uyarlaya uyarlaya bir şeyler yazıp duruyordu. Arkadaşlığımız böyle başladı.

Konuşacak o kadar az şeyimiz vardı ki Federico daha sonra hakkında konuşabileceğimiz bir şey çıksın diye bu buluşmalara başka bir şairi daha çağırmaya karar verdi. Aslında böyle böyle çok yakın arkadaş olduk. Biz Hispanikler yatkınızdır buna. İspanyolca eleştiriye olanak sağlayan bir dildir, dolayısıyla da bizler kötü eleştirmenler olmakla beraber arkadaşlarımız için iyi birer düşmanızdır. Şair yankiydi ve adı Joshua'ydı. Ama ona soyadıyla hitap ediyorduk: Zvorsky. Kendi aramızdaysa, o yanımızda değilken sadece "Z" diyorduk. Manhattan Adası'nı andıran upuzun, fallik bir burnu ve yüzünü bir sıpanın cinsel organının kusursuz bir kopyası gibi gösteren testis biçimli bir gözlüğü vardı. Uzun, Ezra Pound'un *Kantolar*'ı kadar uzun bir şiir yazmaya başladığını söyledi bize. Federico, Z sanki İbranice dua okuyormuş gibi onun söylediği tek kelimeyi bile anlamıyordu, dolayısıyla çevirmenlik yapmak bana düşüyordu. Benim de öyle çok bir şey anladığım yoktu aslında. Şiirin adı "*Bu*" olacak diyordu bize şair, "çünkü bir çocuk, konuşup da dünyayı sınıflandırmayı öğrenirken hep böyle der: 'Bu,' 'Bu lolipop,'" vesaire. "Kitabının adı "*Bu*" olacakmış," diye açıklıyordum Federico'ya, "çünkü küçük bir çocuk hep '*Bu* köpek,' '*Bu* kürek,' falan dermiş."

Federico yeni bir fikre kapıldığında heyacana boğulurdu, erdemlerinden biri buydu. Fakat sonra kedere gömülür ve hevesini kaybederdi; bu da bir başka erdemiydi. Şair gittiğinde Gide ve Valery'den bahsettik. Kökenimizin klasik dillere dayanması bizi kurtarıyordu: Hispanikler olarak asil bir filolojinin vârisleriydik; bizimkinin aksine İngilizce, Latincenin piç evladıydı ve uyduruk bulgularla böbürlenip dururdu: Artikellerin gücüne yaslanmak, dünyayı telaffuz aracılığıyla icat etmek. Ben sadece Eliot ve

Joyce'un dikkate değer olduğunu iddia ediyordum. Bir de Williams, Pound ve Dickinson'ın. Federico, Langston Hughes'u seviyordu, kısa bir süre önce de Nella Larsen'ı keşfetmişti. Arkadaşımız "Z" bir *köpek* idi ve bir *lolipop*. Analitik ve sentetik dillerden bir şey anladığımız yoktu.

*

"Sence metroda Pound'u görmüş olabilir miyim?" diye sordum Federico'ya, lokantadaki toplantının ardından eve dönerken.

"Ne?"

"Şair Ezra Pound'dan bahsediyorum."

"İyi de o İtalya'da ya da Paris'te bir yerlerde."

"İtalya'da," dedim, "ama bunun ne önemi var ki?"

"Ha, şimdi anladım. Kesinlikle olamaz, senin gibi birinin onu görmüş olması imkânsız."

"Benim gibi biri mi?"

*

Ama sadece Ezra Pound değildi gördüğüm. Günün birinde, konsolosluğa geliş gidişlerim sırasında bir süredir metroda bir dizi insan gördüğümü fark ettim; bunların sıradan insanlar değil de, bir zamanlar şehirde, yerüstünde yaşamış insanların yankıları olduğu ve şimdi, sadece, bu koca balinanın bağırsaklarında gezindiği söylenebilirdi. Aralarında birkaç defa rastladığım, gözlerinin altında koyu halkalar olan esmer bir kadın vardı; bazen platformda çıkardı karşıma ve tren bekliyor olurdu, bazense trende. Ama hiçbir zaman aynı trene binmezdik. Bu kadın, bilhassa iki tren hareket halindeyken yan yana geldiğinde ve diğerleri, gözün önünden bir film şeridi geçiyormuşçasına görülebildiğinde belirirdi karşımda.

Novo'ya bir mektup yazdım ve kırmızı paltolu, başını hafifçe cama yaslayıp bir şeyler okuyan ya da bazen platformdaki ahşap banklardan birine oturup tünellerin karanlığına bakan bu kadından bahsettim. Pound'dan ve var olan ama yeraltındaki vagonlarda bulunmayan diğer insanlardan da bahsettim. Az biraz benim gibilerden yani. Cevap olarak benim bir yeraltıbudalası olduğumu, olmayan hayaletleri aramak yerine *Contemporáneos* dergisinin sayfalarını doldurmaya yarayacak metro konulu bir şiir yazıp göndermemi yazdı. Söylediğini yapıp dört yüzden fazla dize kaleme aldım çünkü Salvador'u ciddiye alırdım, hem de her zaman. Fakat gözlerinin altında keder gölgeleri olan esmer kadın bu yeraltıbudalaları adasındaki son günüme değin karşıma çıkmaya devam etti.

*

Kocam ajandalarını, kartlarını ve kimsenin görmesine izin vermediği şiirlerini karaladığı not defterini sakladığı çekmeceyi açık bıraktı.

*

Morningside Parkı'nın karşısındaki dairemin pencere pervazında lambaya benzer bir saksı vardı. Saksı yeşil ışıklar saçıyordu ve içinde bir portakal ağacı büyüyordu. Bu küçük ağacın cılız gölgesi altında Clementina Otero'ya, Goro'lara, Salvador'a ve Villaurrutia'ya aşk mektupları yazardım. Gerçek bir taşra şairine dönüşmüştüm burada. Büyük şehirdeki hayatımı, sanki sahiplenmek istercesine anlatıp dururdum. Kim bilir belki mutluluğun da sözdizimine bağlı olduğunun farkındaydım. "Sevgili X, Morningside Bulvarı No: 63'te oturuyorum," diye yazardım tekrar tekrar, görünmez mektup arkadaşlarıma.

*

Masa başına oturmuş saatlerdir gözlerimi dikip baktığım kahverengi not defterini nihayet açıyorum. Rastgele bir sayfa:

Yağmurlu akşamların sarsıcı şehveti
ve çatıdaki kiremitlerin mesajına cevaben
Mors alfabesiyle kekeleyen bedenin

Hiç şüphesiz başkasına yazılmış bu dizeler. Devamını okumak istemiyorum.

*

Bugün günlerden cumartesi. Çocuklarla görüşme günüm. Eski karımın Park Avenue'daki apartmanına varıyor ve kapıcıyı selamlıyorum, hemen yukarıya haber gönderiyor ve çocuklar o aptalca yaşama sevinçleriyle yanıma gelinceye dek benimle dışarıda sessizce sigara içiyor. Çocuklar bana annelerinin yeni bir radyo satın aldığını, onlara bilmem kaç yeni oyuncak hediye ettiğini, kocaman bir sinema salonunda bir savaş filmi izlediklerini ve sonraki hafta sonunda deniz kenarına tatile gideceklerini anlatıyor. Ellerinden tutup onları Central Park'ta yürüyüşe götürüyorum.

"Ördekleri görme vakti, çocuklar."

"Hep ördekleri görmeye gidiyoruz baba."

Şimdiye kadar görme sorunumu gizlemeyi başardım. Güneş batıp da nesneler saklanmaya başladığında küçük kızıma, "Komutanım, gördüğünüz her şeyi sayın bana," diyorum ve, "Bir ördek, bir göl, büyük bir ağaç, küçük bir ağaç," diye sıralamaya başlıyor. Üst sınıf mensubu her Latin Amerikalı çocuk gibi o da Amerikan aksanıyla konuşuyor. Ve büyük olana, dondurmaların parasını ödeyeceğimiz sırada, "Asker, paraları sayın ve gereken miktarı ödeyin," diyorum.

Yine binanın merdivenlerinin başında ayrıldığımızda, beni ele vermemeleri için, gözlerimi kapatıp çocukları alınlarından öpüyorum ve gözlerimin hafif ekşi, buruş buruş, minicik, kuru üzüm taneleri olduğunu hayal ediyorum. Sonra Philadelphia trenine atlıyorum. Vagondayken başımı koltuğa yaslıyor ve hâlâ orada olup olmadıklarını kontrol etmek için gözlerime dokunuyorum. Oradalar, su dolu içleri, çocuklarımın anısı kırık dökük suretler misali üzerlerine yapışmış.

*

Bugün günlerden pazar ve kocam çocukları hayvanat bahçesine götürüyor. Chapultepec parkında uzun bir yürüyüş yapacaklar ve ortanca, döndüğünde, yatarlarsa kalkmaları imkânsız olacağı için asla yatmayan filleri anlatacak bana heyecanla. Sonra biraz kederlenip neden diye soracak. "Neden hayvanların hayvanat bahçesinden, senin de bu evden çıkmana izin yok anne?"

*

Tanrı ve insanlar kurbanlarıyla dayanışma içinde. Fakat her kurbanda söz konusu değil bu, ancak kendilerini başarıyla kurban edenler için geçerli. Eski karım mesela. Boşandıktan sonra şair ve kurban haline geldi, tüm boşanmış kurbanların peygamberi haline.

Kısa süre önce, Philadelphia'da ödediğim aylık kiradan daha fazlasına patlayan bir şiir atölyesi düzenleyen *gringo* bir şair olan akıl hocasının sözde yayınevinden, kendi kendine hazırladığı, çift dilli ve kin dolu küçük bir düz yazı şiir kitabı yayımladı. Kendi evinde vereceği tanıtım partisine beni de davet edecek kadar edepsiz üstelik. Aksi takdirde beni çocuklarımın yanına yaklaştırmayacağını bildiğimden onunla iyi anlaşmak mecburiyetindeyim; yani ben, onu görmek için ta New York'a gidecek kadar edepli davranmalıyım.

Kapıyı bir uşak açıyor. Çocukları soruyorum; uyuyorlarmış. İçerisi pahalı parfüm, makyaj malzemesi, yeni ütülenmiş çamaşır ve kuşkonmaz kokuyor. Uşak bana martini ve haşlanmış kuşkonmaz ikram ediyor. Görmeyetim beni yarı yolda bırakıyor olabilir fakat pahalı iştah açıcıların çevresinde toplanmış öfkeli cadı meclisinin kokusunu alma yetisine sahip bir av köpeğiyim yine de. Çantamı, her tür kumaş ve ebattan kadın çantasıyla paltosunun bulunduğu, girişteki askıya asıyor ve martinimi alıp salona geçiyorum.

Gözlerim iyi görmüyor, onları net olarak seçemiyorum ama yaydıkları ses ve kokudan yirmi, hatta otuz kişiden fazla olduklarını çıkarıyorum; eski karımın ve başka iki konuşmacının -Macbeth'in üç cadısı, fakat bunlar hayata karşı daha hoyrat, daha öfkeli- etrafında bir çember oluşturmuş halde oturuyorlar. Salona girmemle testislerimin büzüşmesi bir oluyor. İki yer fıstığı. Belki de hepten yok olmuşlardır. Son sıranın arkasında, uşağa olabildiğince yakın mesafede öylece kalakalıyorum; dehşet içindeyim.

Eski karım Bogota'dan çıkma uluslararası aksanıyla bir şeyler okuyor. Zavallının iğrenç bir sesi var; gırtlaksı sessizlerde iniltiye benzer bir tını çıkarıyor, açık ünlüleri uzata uzata söylüyor, i'leri akordu bozuk bir müzik aleti gibi gıcırdatıyor. Okuduğu şiir, kocaların kullanışlılığı hakkında. Ne zaman yüksek sesle bir şeyler okusa dudakları hafifçe aşağı kıvrılır; bitmek tükenmek bilmeyen hatalarımı sıralarken de böyle olur. Çatık kaşları ve kırışık teniyle iyice vurgulanan o kötücül gülümsemesini zihnimde canlandırıyorum. Salondan sırtlanlarınkine benzer kahkahalar yükseliyor ara sıra. Belki de tören bittiğinde beni soyup ellerimi ve ayaklarımı bağlar, gözkapaklarımı kaldırıp gözlerime bir tükürük seli yağdırırlar. Üstüme sıçar, yılların birikimini saçarlar. Şiiri bitirdiğinde salonda alkış kıyamet kopuyor. Uşağın hâlâ yanımda durup durmadığını kontrol etmek için kolumu

uzatıyorum. Orada. Omzuna dokunuyor ve, "Beni bırakma kardeşim, yanımda kal," diyorum.

"Buradayım bayım, bir yere kıpırdamıyorum."

Bir şiir, sonra bir şiir daha okuyor. Anlamsız ve nedensiz bir şekilde şair Mina Loy'a ithaf edilmiş olan son şiir de bittiğinde bir tezahürat kopuyor ve kadınlar ayağa kalkıyor. Yere sürtünen sandalyeler gıcırdıyor. (Bu kadar sandalyeyi nereden buldu ki?) Eski karım, ağının ortasındaki örümcek misali odanın öbür ucundan bana bakıyor. Onun yapışkan evreninde kapana kısılmış ufacık bir sineğim ben. Uşak, hanımefendilerin arzularını yerine getirmek üzere kolunu benden kurtarıyor ve orada öylece kalıveriyorum, boşta kalan elimi nereye koyacağımı bile bilemez halde. Üstüne bir de martini kadehini tutan elim hafif hafif titremeye başlıyor.

Bogotálı dünya vatandaşı lafa giriyor: Şiirden, kimlik karmaşasından, yabancılıktan ve bilumum benzeri klişeden bahsediyor. Bir ara verip sözlerini şöyle tamamlıyor: "Maalesef kıymeti bilinmeyen, fakat esasen çok yetenekli bir şair olan eski kocama buraya geldiği için teşekkür ederim." Herkes bana dönüyor. Yetenekli derken ne kastediyor acaba? Delicesine bir işeme arzusu duyuyorum. Düzinelerce boyalı dudak gülümsüyor; siyah ve beyazı hâlâ ayırt edebiliyor, gülümsediklerini biliyorum çünkü boş oda birden dişlek yıldızlarla dolu bir gök gibi aydınlanıyor. Bardağın içindeki zeytin küt küt atıyor. Kıyafetlerimin altında organlarım küt küt atıyor. Karşımdaki yüzler küt küt attığımı görüyor; dışarıda şehir küt küt atıyor: ısrarla pompalanan kan, aşağılanmanın harareti. Konuşsun! Bir şeyler söylesin! Ani bir ölüm diliyorum ama dileğim gerçek olmuyor. O zaman konuşuyorum:

"Buraya geldim çünkü davet edildim."

(Sessizlik.)

"Buraya geldim çünkü iflah olmaz bir feministim. Yaşa Mina Loy! Yaşa!"

(Sessizlik.)

"Doğrusunu istersen Celeste, buraya geldim çünkü önümüzdeki hafta sonu çocukları panayıra götürmek için senden borç isteyeceğim."

(Sessizlik.)

*

Federico, günün birinde, senaryonun bir felaketle sonuçlanacağını anlamamızın ardından, kendisine Clementina Otero adlı bir kadınla evlenmek istediğimi ama onun bana bir gram olsun ilgi duymadığını anlatmaya koyulduğum bir iş toplantısının bitiminde, "Analitik ifadeyle sentetik ifade arasındaki fark nedir biliyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedim, "neymiş?"

Sokağın ortasında durup karşıma geçti ve bir öğretmen edasıyla, "Analitik ifade: Anlamı dolayısıyla doğru olan ifadedir. Örnek: Bekar erkek evli olmayan erkektir. Sentetik ifade, doğrulanmak için dış dünyadan başka bir şeylere daha gereksinim duyar. Örnek: Her evli erkek, daimi mutluluğun sırrının bir ömür boyu dünyanın en çirkin kadınıyla dans etmekte yattığına inanır."

"Peki ben hangi gruba giriyorum?"

"Sen bir ifade değilsin ki Gilberto."

*

Karımdan bu yüzden ayrıldım; yaşım artık kırklara dayanmışken dünyanın en çirkin kadınıyla dans edebilecek gibi hissetmiyordum. Bu halimle, bu kadar şişman ve körken bile.

*

Hayatımda tek bir kör tanıdım. Adı Homer Collyer'di; Homer, 1947'de, onun ölümünün kısa süre sonrasında ve benim, ölümle kavuşmak üzere Amerika'ya temelli dönüşümün bir yıl öncesinde geçici bir şöhret kazandı. Gelgelelim bundan çok önce, 1928'de, Harlem'de, birkaç blok ötemde, 128. Cadde'nin köşesinde, anne ve babasından miras kalmış bir malikanede kardeşiyle beraber yaşardı.

Homer bir pazar günü binanın girişindeki merdivenlerde oturmuş dondurma yiyordu, yanına gittim ve *Contemporáneos*'a yazacağım makalede konu edeceğim, özel bir ayin düzenleyen kilisenin adresini sordum. "Affedersiniz bayım, Aziz John nerede biliyor musunuz?" dedim ona. Bastonuyla gökyüzünü gösterdi. İhtiyatlı ama içten bir şekilde güldüm ve bu şakanın öyle ya da böyle dünyevi koordinatlar kazanacağı beklentisiyle salak gibi kalakaldım.

"Çikolatalı dondurmanın kokain tozundan yapıldığını biliyor muydunuz?"

"Hayır, bayım."

"Kardeşim Langley öyle diyor, tanır mısınız onu?"

"Kardeşinizi mi? Hayır, bayım."

Basamağa, Homer'ın yanına oturdum.

"İyi biridir. Biraz domuzdur ama kendince çalışkandır. Her sabah güneşe çıkıp yeterince kokain dondurması yersem görme yetimi yavaş yavaş geri kazanacağımı söylüyor."

"Gözleriniz görmüyor mu?"

Homer siyah gözlüğünü çıkardı ve gülümsedi. Dişleri at dişleri gibiydi: kocaman, yuvarlak ve sarı.

*

Ortancanın dişlerini fırçalarken üst sıra için ona kadar sayıyoruz, sonra alttakiler için ona kadar sayıp (altlı üstlü) azı dişleri

için on beşe kadar sayıyoruz. Ardından on beşe kadar da diğer taraftakiler için. Ağzını çalkalarken beşe kadar sayıyoruz, bir kez daha ve sonra yatağa.

*

Yavaş yavaş mesafe kazanma, konuşmacıları küçümseme ve dünyanın bana dar geldiği duygusuna kapılma fırsatı sağladıklarından o uzun edebiyat toplantılarını severdim. Amero'yla buluştuğumuz barda neredeyse her zaman tek beyazlar biz olurduk. Barın sahibi kendisine "Meksika" diye hitap edilmesini isterdi; Devrim zamanında Villa'nın yanında çatışmış gerçek bir yankiydi adam ve sırf bu yüzden bu adı hak ettiğine tüm kalbiyle inanıyordu. Bu toplantılara çok sık gitmezdim ama gittiğimde uzun uzadıya otururdum. Müdavimler Emilio Amero, Gabriel Garcia Maroto ve çoğu zaman yanında Nella Larsen'ı da getiren Federico'ydu. İşte, bazen ben de onlara katılırdım; arkadaşımız Z de öyle. Viski ardına viski içerken, Federico'nun telaffuz etmekten aciz olduğu *objektivizm* üzerine bir şeyler gevelerdi Z. Federico, "obcektüvüzüm"e benzer bir şey der ve onayımı almak için bana dönerdi.

O gece hepimiz kız gibi içip domuz gibi sarhoş olduk. Sanıyorum Nella Larsen daha en baştan halimize acımıştı çünkü şov başlamadan başka masaya geçiverdi. Barın bir köşesinde o güne değin sadece ismen tanıdığım meşhur Duke Ellington sahne alıyordu. Federico ayağa kalktı ve çoraplarını çekti. Bacakları kısa, kalın ve kıllı mı kıllıydı; zavallıcık, kısa pantolon giymekte de diretiyordu (Avrupalıların ve nonoşların işi işte.) İspanyolet öylesine kuvvetli bir alkış tutmuştu ki müzisyen piyanonun başına geçmeden önce şapkasını çıkarıp minnetini belli etti, sonra piyanonun başına oturarak çalmaya başladı. Z gözlüğünü çıkarıp masanın üstüne, bardakların yanına koydu. Dünyanın en sıkıcı

insanı olan García Maroto tüm konseri gözleri kapalı bir şekilde dinledi veya belki de sadece uyuyakaldı.

Konserin ilk bölümü sona erdiğinde Federico kulağıma, "Sakın bakma ama Ezra Pound arkanda," dedi. Sandalyemden o kadar hızlı kalktım ki neredeyse masa devriliyordu. Bardaklar aşağı yuvarlandı, kül tablaları tepetaklak oldu, buzlar etrafa saçıldı. García Maroto sıçrayarak uyandı ve masaya, daha doğrusu Z'nin gözlüğünün tam üstüne yumruğunu indirerek zelzeleye son noktayı koydu. Gözlük kırıldı. Küçük bir çocuğun dünyasından kesitler misali ufacık camlar dört bir yana saçıldı: *Bu* iskemle, *bu* adam, *bu* şair, *bu* hüzünlü, *bu* kırık dökük: *bu* kırık dökük, hüzünlü şair. Federico gülme krizine tutuldu, zavallı Z yerde emekleye emekleye gözlük parçalarını topluyordu. "Amma da safsın Meksikalı, Pound'un burada olduğuna nasıl inanırsın?" dedi Federico, kahkahalar arasında (Bir kedininkini andıran ve gülerken fazlaca dışarı sarkan kırmızı, küçük bir dili vardı.) Öyle büyük bir olay çıkarmıştık ki iki metrelik, goril kılıklı ve kravatlı bir herif, kendisine benzeyen iki at hırsızıyla yanımıza gelip bizi tekme tokat mekândan dışarı attı. Bence o gece bize viski yerine losyon vermiş olmalılar çünkü hepimiz halüsinasyon görüyorduk. Bardan çıktıktan sonra birinin bana bir yumruk atıp ayakkabılarımı ve tüm paramı çalmış olması gayet muhtemel çünkü ertesi sabah Harlem'de bir hastanede, yalınayak ve beş parasız uyandım. İkinci defa ölmüş olmalıyım orada.

*

Not (Owen'dan Araceli Otero'ya): "Artık o kadar sık ölmüyorum. Daha nezih ve güçlüyüm galiba. İyi besleniyorum ve çekimlenemeyecek bir zamanın içindeyim, - miş'li gelecek zamanın içinde. Ateş meselesi ilgimi çekiyor ama asıl ilgimi çeken bu zaman dilimi içinde ne

kaybettiğim, yıllara vurduğumuzda kaç kilo verdiğim. Kilom 124 ay geliyor. New York mavi, gri, yeşil, gri, beyaz, mavi, gri, gri, beyaz, vs. Bazen gri de. (Sadece geceleri siyah değil.) (Ama gri.) Peki ya sizden ne haber?"

*

Kocam, çocuklara, hayvanat bahçesinden satın aldıkları, anne ve babasının sözünü dinlemediği için ailesinden ayrı düşen yeni doğmuş bir yunus hakkında eğitici ve öğretici bir kitap okuyor. "Belki de bir köpekbalığına yem olacak," diye akıl yürütüyor ortanca. Sanki ben suyun altındaymışım ve onlar dışarıdaymışçasına seslerini uzaktan duyuyorum. Sanki ben hep içerideyim de onlar hep dışarıda. Ya da tam tersi.

"Bebek yunus ağlamaya başlıyor ve suyu ok gibi yarıp geçen tiz bir ıslık sesi çıkarıyor," diye devam ediyor kocam.

"Oklar suyu yarıp geçebilir mi?" diye lafa dalıyor ortanca.

"Her yunusun kendine özgü bir sesi vardır," diye okumaya devam ediyor kocam, "tıpkı parmak izleri gibi." Ortanca suyu yarıp geçen bir ok sesi çıkarıyor.

"Dikkatini buraya ver," diye onu azarlıyor babası, "kitap neredeyse bitmek üzere."

Ortancanın sorusuna takılıyorum.

Kocam okumaya devam ediyor: "Anne yunus çok uzaklardan bebeğinin sesini duyuyor. Koca denizde yüzerek onu arıyor."

"Buluyor mu?" diye soruyor ortanca.

"Evet, bak, son sayfada nasıl kavuştuklarını görebilirsin."

*

Çocuklar daha küçükken ve biz henüz Bogota'da, 70. Cadde'deki evde otururken saklambaç oynardık. Ben genç bir pelesenk ağacının ince dallarının arkasına saklanırdım ve, "Haniymiş baba,

nereye gitmiş?" diye sorardım. İkisi de koşa koşa yanıma gelir ve bacağıma yapışıverirdi. "Burada!" diye haykırırdı küçük kızım. "Bulduk seni!" derdi oğlan. "Hayır, ben bir ağacım!" der ve onları havaya kaldırırdım, her biri bir dalımda.

*

Kör Homer'ın bir gözü diğerinden daha büyüktü. Bir gözü, küçük olanı, gözpınarına doğru kapanık ve hareketsiz dururdu. Daha büyük olanı beyaz bir kuş misali mor gözyuvasında dönerdi ve kilise ya da tren istasyonlarında mahsur kalmış, kapalı pencerelerin camlarına çarpıp duran güvercinleri anımsatırdı. Beni görmeyen o tuhaf göze bakmak hoşuma giderdi. Homer her sabah saat tam onda elinde dondurmasıyla beklerdi beni. Şayet iki ya da üç dakika gecikirsem dondurmanın yarısı erimiş, avucundan damlıyor olurdu.

"Siz bir hayaletsiniz, öyle değil mi Bay Owen?" (Adımı, atalarım nasıl telaffuz ettiyse öyle telaffuz ederdi.)

"Neden böyle söylüyorsunuz Bay Collyer?"

"Çünkü sizi görebiliyorum."

"Bunun sebebi bir dolu kokainli dondurma yediğiniz için görme yetinizi yeniden kazanmanız olmasın?"

"Hayır bayım, değil. Sizin Kızılderiliye benzer fakat Japon yaradılışında bir yüzünüz var. Ve bir de Alman aristokrat havanız. Bugün, belki de gri bir şapka takıyor ve size hiç yakışmayan bir ceket giyiyorsunuz."

"Ceketimi beğenmediniz mi?"

"Tüvit daha çok yakışırdı. Haftaya pazar kardeşim Langley'nin tüvit ceketini hediye edeceğim size. Önce arayıp bulmam, yıkamam lazım. Kardeşimin evde yığınla eşyası var."

Collyer Malikanesi'nden içeriye adım atmadım ama kardeşler ölüp de tüm gazeteler onlardan bahsetmeye başladığında

oranın zaman içinde bir çöp eve dönüşmüş olduğunu öğrendim. Langley yıllar boyunca basılan her gazeteyi almıştı; onlardan kuleler ve duvarlar yapıyor, gazeteleri üst üste, yan yana dizerek Homer'ın evdeki Viktoryen mobilyalara çarpmasını önlüyordu. Ama anlaşılan o ki Langley sadece gazete biriktirmemişti; daktilolar, bebek arabaları, lastikler, bisikletler, oyuncaklar, süt şişeleri, masalar, kaşıklar, lambalar da koleksiyonunun parçalarını oluşturuyordu. Homer bana kardeşinin bu yönünden hiç bahsetmemişti ama düşününce yersiz bir tutku gibi gelmiyor insana. Belki de eve dünyevi nesneler götürerek kör kardeşinin saçmasapan bir şekilde dünyaya katkıda bulunan şeylere dair bir fikir edineceğini düşünüyordu: çatal, radyo, bez bebek. Belki de gölgelerinin toplamı bu nesnelerin varlıklarını sağlamlaştıracak ve Homer zihninde yavaş yavaş kendine yol açan boşluktan kurtulacaktı.

*

Z bizden büyük bir şairdi. Bir seferinde Federico'yla beni çağırıp bize *Bu* adlı şiirinden kesitler okudu. Columbia Üniversitesi'nin bahçesindeki bir bankta buluştuk. Federico keşfedilmek üzere olan bir yıldız adayının küstahlığıyla yine geç geldi. "Nella Larsen'la beraberdim," dedi, Fransız kralıyla takılıyordum dercesine. Federico, Freud okumuş ama okudukları karşısında dehşete kapılacağına duygulanmış bir narsisttı adeta.

Z, aşırı özgüven sahibi olanlara ya da özgüven eksikliği yaşayanlara özgü bir biçimde, hiçbir açıklamada bulunmadan, doğrudan şiirini okumaya başladı. Onu şiir okurken dinlemek kutsal bir Habeş ayinine tanıklık etmek gibiydi. İngilizcemi oldukça ilerletmeme rağmen neredeyse hiçbir şey anlamıyordum. Marksist, Cabetist, Spinozacı teorilerle bezenmiş dizelerdi bunlar; genel olarak teorilerle de denilebilir ve bu, onları finans merkezindeki sokak köşelerinde durup kapitalizmin ve bildiği-

miz dünyanın sonuna dair öngörülerde bulunan kahinlerle ilişkilendiriyordu. Gelgelelim teoriler bir yana bu dizelerde, yanki akranlarımın (onların akranı olduğumu akıllarından bile geçirmemiştiler üstelik) hiçbirinde rastlamadığım bir esneklik vardı. Hiçbir zaman tam olarak anlamayı beceremediğim bir iki dize zihnime kazındı; ara ara aklıma düşüp duruyorlar hâlâ ve huzursuzluğunun çamuru içinde yuvarlanan bir domuz gibi içlerinde süzülüyorum.

*

Belki de tabaklarına birer kalıp sabun ya da tıraş losyonu koyarsam kediler ölür ve beni rahat bırakır.

*

Bu koca evde saklambaç oynuyoruz. Farklı bir versiyon bu. Ben saklanıyorum, diğerlerinin beni bulması gerekiyor. Bazen saatler geçiyor. Kendimi dolaba kapatıyor ve başka bir hayat, benim olan ama benim olmayan bir hayat hakkında upuzun paragraflar yazıyorum. Biri saklandığımı anımsayıncaya dek sürüyor bu, sonra beni buluyorlar ve ortanca bağırıyor: "Bulundu!"

*

Cumartesi günü çocukları görmeye Manhattan'a gidiyorum. Anneleri hafta sonu bir yerlere gidiyor -şehrin güneyindeki lüks oteller ya da Long Island kıyısındaki denize nazır yazlık evlerden birine- ve ben Park Avenue'daki zengin kız dairesinde kalıyorum.

Biraz gecikiyorum ve kapıcı beni içeri alıyor. Holde, her ne kadar görmekte güçlük çeksem de, üzerinde çiçekler olan mermer bir masa olduğunu biliyorum; burada uzun bir masa ve misafir ağırlamaya ayrılmış bir salon var. Daha önce defalarca kullandığım çatal bıçak ve tabak takımlarının durduğu bir vitrin, kim olduklarını seçemediğim aile fertlerinin portreleriyle

dolu bir duvar (benim görebildiğim sadece çivi izleri) bir piyano ve yine doğru düzgün göremediğim notalar, üniformalı bir hizmetçi kız, Mazatlán denizi kadar büyük ve soluk sarı bir yatak. Muazzam içkilerle dolu bir dolap.

Eski karım beni karşılamama hassasiyetini gösteriyor. Talimatlarla dolu bir not bırakmış. Hizmetçi kız notta yazanları okuyor: "Oğlana şeker yasak, kız akşam saat sekizde yıkanıyor." Sanki bilmiyormuşum gibi.

Işıl ışıl, harika bir akşam. Notu cebime koyuyorum, bir şişe Cundinamarca likörü kapıyor ve çocukları eski mahalleme yürüyüşe götürüyorum.

"Panayıra gitmek istiyoruz baba."

"Mümkün değil çocuklar, para yok."

Bir yere kadar metroyla gidiyor ve sonra şehrin doğusundan batısına yürüyoruz. Bir köşeden karpuz ve gazoz alıyoruz. Morningside Parkı'na girip siyahilerin saçları gibi karman çorman bir gölgesi olan en az on beş metre uzunluğundaki beyaz akçaağacın altına oturuyoruz. Karpuzu elimizle, bir taş, bir sopa yardımıyla ve dişlerimizle bölüyoruz; annelerinin kamp günleri için sakladığı özel yastıkları unuttuğumuz için kazaklarımızın üzerinde otururken çocukları karpuzun tamamını bitirmeye zorluyorum.

"Daha fazla karpuz yiyemeyiz baba, patlamak üzereyiz," diye mızırdanıyorlar.

"Yemeye devam edin, hiçbir şey bedava değil bu hayatta."

Cundinamarca likörü dışında. Nasıl da iyi geldi. Benim durumumdaki biri için alkolün mucizevi bir etkisi var: Bir şeyleri, gözyuvarlarının berisindeki sinirleri gevşetiyor ve uzun zamandır kataraktın ardına gizlenmiş olan bazı şeyleri görünür kılıyor.

Birkaç metre ötemizde bir aile ilişiyor gözüme. Siyahi bir aile. Örtüleri, radyoları, içecekleri, beyzbol eldivenli çocukları var. Hafif sarhoşluğun verdiği cesaretle yanlarına gidiyor ve aile reisiyle arkadaşlık kuruyorum. Bana rom ikram ediyor. Likörü bitirdiğimden teklifini kabul ediyorum. Çocuklarıma sesleniyorum, bu yeni kabilenin karşısında hafif bir tereddüt yaşıyorlar ama oğlum beyzbol eldivenini takmaya razı geliyor sonunda. Çocuklar Morningside'da beyzbol oynuyor: Az biraz mutluluğa benziyor.

Bir taşın ucuna oturuyorum; buradan bakınca, parkla sınır oluşturan caddedeki 63 numaralı dairenin, eski odamın penceresini görebiliyorum. Aslında tabii ki pencerenin kendisini göremiyorum ama gayet iyi bildiğim bir kare olduğundan kolaylıkla zihnimde inşa edebiliyorum. Ayrıca içkiden aldığım her yudumla yeni renkler beliriyor ve nesnelerin kayıp konturları daha bir keskinleşiyor. Canlandırma, ara ara, yeni arkadaşımın eşinin koca göğüsleri nedeniyle sekteye uğruyor. O camın önünde oturup Clementina Otero'ya mektuplar yazar, ona tekrar tekrar evlenme teklif ederdim. Koca göğüsler dans ediyor, kadın dans ediyor ve partiye tek katkımız olan son karpuz parçasını yiyor. Oğlum bir sayı yaptı, hep beraber uzaktan alkış tutuyoruz. Orada saplantılı bir şekilde İngilizce çalışır, ev sahibesinin İncil'in çeşitli baskılarıyla (daima Yeni Ahit) birlikte kütüphanede tuttuğu *New Yorker* dergilerindeki cümlelerin altını çizerdim. Kadın karpuzu ısırıyor ve bana bakıyor, "*Hey Mexican poet*,"[13] diyor, her şey kayıyor, akıyor ve göğüslerinin arasına siyah bir karpuz çekirdeği düşüyor. Çekirdeği net bir şekilde görüyorum ve kanca gözüm çekirdeğe, gölgeler diyarımdaki o son desteğe takılıp kalıyor. Camda çıplak yansımamı gördüğümde mastürbasyon yapardım, gençtim o zamanlar. Çocuklar oğlumun üzerine çulla-

13 (İng.) Hey, Meksikalı şair. (ç.n.)

nıp siyah beyaz bir dağ oluşturuyor: Baba, diye bağırıyor oğlum uzaklardan, baba, beni dövüyorlar. Kadın dans ediyor. Benimle dans ediyor. Göğüs dekoltesi, çekirdek, onunkine yaslanan bugünkü bedenim, şiş kollarım kontrolü ele alıp beline dolanıyor, attığı tokat, *you madafaka,*[14] çekirdeğin üzerine atılan dilim göğüs dekoltesinde yavaşça geziniyor. Baba, benden daha iyi bir *Spanish poet*[15] vardı, adı Federico'ydu, beni dövüyorlar baba, siyahi kadın krem tadında, çok iyi bir *American poet*[16] vardı, adı Z'ydi, enseme inen kuru bir darbe, aile reisi boş şişeyle tekrar tekrar vuruyor bana, orospu çocuğu, her yere cam parçaları saçılıyor, binlerce ufacık cam parçası kafama gömülüyor, her şey yok oluyor. Çocuklar beyzbol oynuyor ve çimler sağ kulağımı gıdıklıyor.

*

Not (Owen'dan Araceli Otero'ya): "Siyahiler saydam insanlar. Geceleri cam giyiniyorlar. Bazen Harlem'de, ne bir yönü ne de kaynağı olan bir ses nehrinin (kimsenin atmadığı çığlıkların) arasında dolanıyorum. Bakışlarım içlerinden geçiyor ve geceyi görüyorum, saydam... Sizin şu Yucatán halkı gibi konuşuyorlar. Haydin, haydin içeri giriverin beyim, iki papelcik. Bir gün girdim o yerlerden birine. Müzik ve dans olmasaydı insan hiçbir şey yazamazdı."

*

"Kimden saklanıyorsun anne? Babamdan mı?"

"Hayır."

14 (İng.) Seni orospu çocuğu. (ç.n.)
15 (İng.) İspanyol şair. (ç.n.)
16 (ing.) Amerikalı şair. (ç.n.)

"Yüzsüz'den mi?"

"Hiç kimseden."

"Eğer saklanmak istiyorsan anne, kendine daha saklanılası bir yer bulmalısın."

"Yatak saklanılası bir yer değil mi?"

"Hayır, yatak koşmak için fazla esnek ve hafif sıkıntılı bir yer."

*

Federico ve ben arkadaşımız Z'den esinlenerek bir grup kurmaya karar verdik. Sırtından geçinecektik belki ama ona zarar vermeyecektik, ki bu ikisi farklı şeylerdir. Federico'nun fikriydi esasen ama zamanla onun kader arkadaşına dönüşüvermiştim, dolayısıyla sadece fikri kabul etmekle kalmayıp işe tamamen dâhil oldum, hatta ben de ortaya birtakım fikirler attım. Nella Larsen'ı da işin içine katmakta diretmesine rağmen sadece iki kişi olma ve grubumuzun adını "Obcektüvüzüm" koyma konusunda anlaştık. Z bize şiirlerini okurken ben çabucak onları çevirecektim, sonra Federico benim çevirilerimi halka açık alanlarda okuyacak ya da şarkı olarak söyleyecekti (Endülüsçede her şeyin birbiriyle kafiyeli olduğunu, dolayısıyla da Z'nin şiirlerinin ruhunu ve akıldışı kafiyelerini korumanın çok zor olmayacağını, hele de tamamen fonetik çeviriler yaptığımız takdirde işimizin epey kolaylaşacağını düşünüyordu.) Bunun karşılığında biraz para bile talep edebilirdik.

Zavallı Z tabii ki planlarımızdan bihaberdi ve sadece kendisini dinlemek istediğimizi zannetti, dolayısıyla da bize çok bayıldığımız *Bu* nun yeni dizelerini okumasını istediğimizde jilet gibi giyinmiş olarak memnuniyetle Columbia'daki meydana geldi. Okuyacağı bölümde nesneleri konuşturduğunu açıkladı. Söylediklerini Federico için çevirdim:

"Burada nesneler konuşacakmış."

"Ne demek nesneler konuşacak?"

"Federico nesneler nasıl konuşacak diye soruyor," dedim ona İngilizce.

Z ikimize de baktı ve kendinden emin bir şekilde, "Masanın çimleri yemesini sağlamaya çalışıyorum, ama ona çim yedirememem," dedi İngilizce. Federico'ya, "Kapa çeneni de çimlere otur diyor," dedim.

Z kâğıtlarını çıkarıp okumaya koyuldu. Şiir oldukça garip bir fiille, "yaraştır" diye başlıyordu ve ölçüyü hemen tutturamayıp ilerledikçe yerli yerine oturuyordu. Bach'ın füglerinden birini dinlemek gibiydi, ama başıbozuk bir fügdü bu. Dizelerin manasını kavramak güçtü fakat o kadar da önemli değildi; ne anlama *geldiğini* değil ne *yaptığını* keşfetmek daha mühimdi. Federico'ya çevirmek için elimden geleni yaptım:

"Sanıyorum ilk olarak yaralardan, bahsediyor. Ama "yaraştır" dedi, dolayısıyla yaralamaktan söz ediyor veyahut yaraları araştırmaktan, gördüğün gibi İngilizcede lanet isimlerin hepsi fiil oluyor. Yani nesneler yaralarının araştırılmasını istiyorlar ya da öyle bir şeyler. Sonrasında bu nesneler onlara bir şeylere yaraştırılırken konuşup duruyor, öyle devam ediyor." Devam ettim: "Kapanıştan önceki son dört dize, bunlar geçen sefer bize okudukları işte, muazzamlar. Onları kâğıt üstünde çevirmeye çalışsam daha iyi. Sonra gösteririm sana. Bu esnada sen önemli kelimeleri bir kenara yaz da bakalım ne yapabiliriz."

İyi ki Z İspanyolca bilmiyor ve Federico dediklerimi anlamış ayağına yattı, salak gibi görünmedim böylece.

*

Evime temelli yerleşen o üç haysiyetsize isim koymaya karar verdim. Cinsiyetlerini bilmiyorum; titrek elim birden kedi testisle-

rine değer de beni tırmalarlar korkusuyla öğrenmeye de kalkmadım. Adları *Cantos*, *Paterson* ve *The*. Doğal olarak hangisinin hangisi olduğunu bilmiyorum, dolayısıyla bazen, "*The Paterson Cantos*!" deyiveriyorum ve üçü birden yanıma geliyor. Fakat bu isimler öylesine ağza alınmayacak denli ciddi, dolayısıyla çoğunlukla ortak özelliklerine dayanarak sesleniyorum onlara: Sıçtığımın yankileri.

*

Morningside Parkı'ndaki olaydan sonra eski karım bir daha çocukları görmeye Manhattan'a gelmeme izin vermedi. "Buraya geliyor, içkilerimi içip sarhoş oluyorsun Gilberto ve çocuklarımı korkutuyorsun." Kadın sahiplenmeyi seviyordu ve her şeyi kendi kişiliğine düzenlenen bir komplo gibi görüyordu. "Başka çocuklar zavallı oğlumu dövdü ve kızcağızım da bir başına taksi bulup hepinizi eve getirmek zorunda kaldı, sense karşıma bu halde çıkıyorsun Gilberto, bunları hak etmiyorum."

Çocuklarla görüşeceğim hafta sonu tutup onları Coney Island'a götürmüş. Çocuklar bana, annelerinden aldıkları pazar harçlıklarıyla telefon ediyor. Benim de bir pazar günü doğduğumu ve sırf bu yüzden hüznün dibine vurabileceğimi biliyorlar. Zaten bu yüzden arıyorlar; terbiyeli çocuklar zira. "Bugün kusan bir cücenin gösterisini izledik ve seni andık baba, ama o senden daha küçüktü. Litrelerce, litrelerce su içiyor ve sonra bir kovanın içine kusuyordu. Rol yapmıyordu baba, gerçekten içiyor ve deli gibi kusuyordu. Sonra annem bize çilekli lolipop aldı. Ama senin çileğe alerjin var baba, yersen ölebilirsin."

*

Kocamla bir haftadan uzun zamandır konuşmuyoruz. Evde kaldığını biliyorum çünkü bazı geceler, uyku tutmadığında, yatağa girdiğini hissediyorum. Kötü kokuyor. Sokak kokuyor, lokanta

kokuyor. Başka insanlar kokuyor. Bazense ortancanın yanına yatıp orada uyuyor. Sabahları beraber kalkıp yıkandıklarını, bebekle kahvaltı edip okula gittiklerini duyuyorum. Bazen bebeği tüm gün yanında dolaştırıyor. Bazen de onu burada bırakıyor ve gecenin bir yarısına kadar eve dönmüyor. Döndüğünde çocuklara merhaba diyor ve yatağımıza yatıp televizyon izliyor. Ben yatağa yattığımda kalkıp iş güç, bir şeyler yapıyor.

*

1928 yazında Faustvari bir anlaşma yaptığımdan şüphelenmeye başladım. Böyle bir şey yaptığımı hatırlamıyorum tabii ki; Şeytan'a, Goethe'ye, hatta Marlowe'a gerçekten inanıyor değilim ayrıca. Fakat ardışık ölümlerim sırasında bir şey olmuş olmalı; 1,5 kiloluk bu şişman ve kör adama dönüşmemin bir açıklaması olmalı. Şeytan bana bunun karşılığında bir şey vermiş değil, dolayısıyla ne bu göğüsleri neden taşıdığımı ne de bu incelikten yoksun ölümleri neden yaşadığımı biliyorum.

*

O hayatta neredeyse hiç kimse kati bir şekilde ölmemişti. Xavier, mesela, her dakika ölmesine rağmen aslında ölmemişti. Portakal ağacımın yanına kurulup onlara sanki birer hayaletmişiz gibi mektuplar yazar ve Manhattan'ı batan bir gemi olarak tanımlarken satırları gelecek fermanımızı kaleme alıyormuşçasına sıralardım. "Parka bakan iki pencereden çocuk sesleri doldu içeri," diye yazmıştım Xavier'e. "Penceremin kulisinden bir gösteri izlercesine seyredebildiğim taraçalı bir park bu. Çocukların çocuk olduğu bir yer. Büyükler bazen, çok yorgun olmadıklarında öpüşüyor. Bense yalnız ve çıplağım, üstümde sadece ipek bir sabahlık var." Cazip bir talihsizliğin sözdizimi.

Fakat günlerden bir gün portakal ağacım öldü. Niagara Şelalesi'ne seyahate gitmiştim ve gitmeden önce bitkiyi sulama-

mıştım. Döndüğümde sanki aradan sadece iki hafta değil de yıllar geçmiş gibi tamamen kurumuş buldum onu. Bu kuru ve ani ölüm beni öylesine kederlendirdi, geleceğe dair bir mesaj olduğu düşüncesi o kadar ağır bastı ki ki merdivenleri tırmanıp saksıyı terasta bir başına bırakıverdim.

*

Bir gün, sonbaharın başına doğru, kasvetli bir yüzü ve göz altı morlukları olan kadını paralel tren yolculuklarımızın normalde bize olanak sağladığından daha uzun süreliğine görebildim. Benim bulunduğum trenin kapıları sıkışmıştı ve en az on dakikadır istasyonda öylece mahsur kalmıştık. İşte o esnada arkadan, bitişik rayda ilerleyen başka bir tren gelip bizimkinin tam yanında durdu. Karşımdaki vagonda o kadın oturuyordu; başını cama yaslamış ve zeytin yeşili, kumaş bir şapka takmıştı, düğmelerini boğazına kadar iliklediği kırmızı bir palto vardı üzerinde. Beyaz ciltli bir kitap okumaktaydı. Başımı hafifçe eğerek başlığı okudum. İspanyolcaydı. Şaşırmıştım. "*Toplu Eserleri.*" Kadın birisinin kendisine bakmakta olduğunu fark edip başını kaldırdı; kocaman gözleri ve gözaltlarında kocaman halkalar vardı. Treni hareket edinceye kadar yapay ışığın parlak hüzmeleri altında gözleri kamaşmış iki hayvan gibi birbirimize bakakaldık.

*

Metroda Ezra Pound'u gördüğümü ve bir de başka bir trenin içinde sık sık gördüğüm bir kadın olduğunu söylediğimde Homer bana inandı. "Durum şu ki," dedi, "siz de geleceği anımsayabiliyorsunuz."

*

Boşluklarla dolu bu evde çocuklar saklambaç oynuyor. Farklı bir versiyon bu. Ortanca, bebeği saklıyor ve benim onu bulmam gerekiyor.

*

Dün gece eve her zamankinden biraz daha sarhoş döndüm. İngiliz konsolos vekilinin evine akşam yemeğine gitmiştim. O, karısı, muhtemelen eşcinsel olan Arjantinli bir herif, üç yanki (adam, kedi değil) ve onların yanki eşleri (yine kedi değil ama benzeri bir şeyler) vardı. Erkek ve kadın yankilerdeki ahlaki sorun şu; kendilerini İsveçliler gibi görüyor ama kimi durumlarda Honduraslılar kadar terbiyesiz oluyorlar, ki onlardan daha kurnaz ve riyakârlar. Gece boyu Philadelphia'da kamu sektöründen, yeni hükümetten, yazın kavurucu sıcağından, etrafta ne denli çok sinek olduğundan bahsettik. Sonra tatlı servisi yapıldı ve kadınlardan biri konuyu adını sanını duymadığım ünlü bir politikacının dillere destan sadakatsizliğine getirdi. İçlerinde en kıdemli ve eminim ki verip veriştirdiği konu üzerine en deneyimli olanı sözü aldı. Sanki bozuk bir dişli sistemin vidasını sıkarcasına alyansını döndürüp duruyor ve evlilik yeminlerinin nihai anlamları üzerine etkili ve dokunaklı cümleler kuruyordu. Birisi Russell'ın *Evlilik ve Ahlak*'ından söz etti. "Evlilik" bölümünün hemen ardından -kitabı gençken okumuştum- "Fahişelik" bölümünün geldiğini anımsadım. Bunu yüksek sesle söyledim ve herkes sus pus olup bana baktı, derken yankilerden biri, sağımda oturan, babacan bir kahkaha patlattı ve sırtımı sıvazlayarak, "*Oh, you Mexicans*,"[17] dedi. Delicesine bir işeme arzusu duydum; ne zaman ilgi odağı olsam böyle olur. Yankilerin eşlerinden biri bir açıklama talep etti, neyse ki Arjantinli masadan kalktı da açıklama yapmam gerekmedi ve gerilim böylece dağıldı. Kadınlar bir araya toplaştı, erkekler purolarını yaktı, bense ilk fırsatta İngiliz konsolos vekili ve arkadaşlarıyla vedalaşıp kendimi kapıdan dışarı attım.

17 (İng.) Ah, siz Meksikalılar. (ç.n.)

O muhitteki komşuların verandalarında saksılar, çiçekler vardı: muhtemelen gardenyalar, sardunyalar, petunyalar. Verandalardan birinin basamaklarını tırmandım ve hoş kokulu gardenyalara işedim. Sokağa çıkmak üzere arkamı döndüğümde bir saksıya çarptım, saksı merdivenlerden aşağı yuvarlandı, içindeki toprak ve çiçek yere saçıldı. Karanlıkta elimden geldiği kadarıyla toprağı saksıya doldurdum ve arkamda bir iz bırakmamak adına onu yüklenip eve götürdüm.

Kapıyı açıp sıçtığımın yankilerine merhaba dedim. Yeni ganimetimi yemek masasının üzerine koydum ve bir sandalye çekip kalan son viskimi onlarla paylaşmak üzere oturdum. Kediler, huzursuzluktan mı yoksa meraktan mı bilmiyorum ama, yeni nesnenin etrafında dönüp duruyordu. Dört bardağı masanın üzerine koyup her birinin içine, körlemesine bir duble viski doldurduktan sonra bir elimi saksıya soktum. Kenarlarında parmaklarımı dolaştırdım, tırnaklarımla gevşek toprağı eşeledim. Ortasında bir funda ya da küçük, kuru bir ağaç büyüyordu. Dokusuna ve dallarının şekline bakılırsa ölü bir portakal ağacıydı bu. Saksıya önce avuç içlerimle, sonra parmak uçlarımla dokundum. Bunun sıradan bir saksı olmadığını hemen anladım; parmaklarımı yüzeyinde dolaştırırken benim saksım, gençliğimde yazdığım tüm güzel şeyleri yanı başında kaleme aldığım yeşil ışıklar saçan saksı olduğundan emin oldum. Şayet eski saksım değilse bile onun aynısıydı ve bu da benim için yeterliydi. O kadar heyecanlandım ki sıçtığımın yankilerinin peşinden evin içinde koşturdum durdum. Buzdolabının üzerinde bulduğum bir kâğıt parçasını alıp ölü bir arkadaşa bir mektup yazmaya ya da belki de bir roman için notlar almaya başladım.

Bugün gün ışığında, bir büyüteç yardımıyla yazdıklarımı yeniden okudum. Bir tek şunları anlayabildim:

"Roman birinci tekil şahısla anlatılacak, anlatıcı bir ağaç (ağacın üzeri çizilmiş) kasvetli bir yüzü ve kocaman göz altı morlukları olan, belki de artık yaşamayan bir kadın."

*

Çoklu ölüm teorimi Homer'la birlikte geliştirdim. Daha doğrusu sanırım şöyle demeliyim: Teoriyi sunan o oldu, ben sadece genişlettim.

"Durum şu ki, sevgili Bay Owen, insanlar tek bir yaşamda defalarca ölür."

"Nasıl yani, Bay Collyer?"

"İnsanlar ölür, arkalarında da sorumsuzca hayaletlerini bırakırlar ve sonra herkes, hem kişinin kendisi hem hayaletleri, kendi hesabınca yaşamaya devam eder."

"Peki, kim kimin hayaleti, bunu nasıl anlarız?"

"Bazen kolaydır. Fiziksel benzerlikler bulunur, özellikle kulaklarda. Bu sene "Varsayım" adlı bir öyküsü yayımlanan Samuel Beckett diye genç bir yazarın bahsini duydunuz mu hiç?"

"Hayır."

"Peki ya birkaç yıl önce savaş sırasında bir siperde dil ve mantık üzerine birtakım çılgın fikirler kaleme alan Viyanalı filozofu biliyor musunuz?"

"Elbette, Ludwig Wittgenstein, o gerçekten meşhur biri: 'Dünya olduğu gibi olan her şeydir.' Ama onu da okumadım."

"Neyse, önemli değil. Geçen gün kardeşim gazete getirdi. Her zamanki gibi toplumsal, kültürel ve siyasi haberleri okudu bana. Siyasi haberlerde Wittgenstein'dan ve kültürel haberlerde şu genç Beckett'ten bahsediliyordu. Bana her ikisinde de aynı kişiden söz ediliyormuş gibi geldi. Kardeşim şüphelerimi doğruladı: Kulaklar aynıymış. Saatlerce bu mesele üzerine kafa yorduk-

tan sonra şuna karar verdik: Ludwig hayalet, Samuel ise özgün olandı."

"Peki ama Wittgenstein daha yaşlı değil mi?"

"Bunun önemi yok."

"Nasıl yani?"

"Lanet olsun Bay Owen. Sonuçta siz de geleceği anımsayabiliyorsunuz."

*

Ortancayı, bebeği buzdolabına sakladığı için azarladım.

*

Çocuklar Philadelphia'ya hiç gelmiyor. Dün babalarının mutlu ve hayat dolu olduğunu anlatan bir mektup yazdım onlara ve zarfın içine bitkimin kuru dallarının ardına saklandığım, Marcel Duchampvari bir fotoğrafımı iliştirdim: "Neo-Romantik, şişman ve kravatlı; bu cinsiyetsiz ülkenin, doğusunda bir sahil bulunmayan Doğu sahilinde çocuksuz, ezeli memur-baba çalışma masamın başında ben.

Sizi özlüyorum,

Babanız, Gilberto."

(2 Ocak 1951)

*

Obcektüvüzüm'ün halkın karşısına ilk ve son çıkışı, tahmin edilebileceği üzere, tam bir felaketle sonuçlandı. Federico ile metroda geniş bir koridor arandık. Beraberimizde Federico'nun resital boyunca üzerinde duracağı bir tabure götürdük. O, dizeleri İspanyolca söylerken ben yanında duracak ve daha alçak bir sesle İngilizcelerini okuyacaktım. Yanımızda *Bu*'nun o kasvetli bölümünün odak merkezindeki nesneler olduğuna inandığımız bir sarmaşıkla bir lamba vardı. Federico lambayı yaktığı an resital başlayacaktı:

Federico:	**Ben:**
Mutlak bir ışık	*Mutfakta bol ışık*
aksettiriyor benliği şimdi:	*Aksilendirme beni şimdi:*
"Yaraştır bizi,	*"Yar açtır bizim,*
Sar yaralarımızı	*Sardalyalarımızı*
Bağrımdaki aşk ile,	*Böğür aşk aşk diye*
Gerçekte tanımaz bizi,	*Gerçekten tanımaz bizi,*
bize dokunmayan biri,	*bizi sevmeyen biri,*
Zaman değmez bize,	*Zamanına değmez bile*
Aşığız belli ki	*Ayığız bal gibi*
Anı sanma ayağımıza dolanan	*Anımsa ama ayak*
sarmaşıkları	*üstü sardıklarımızı*
Suskun insanların	*Susturun insanları*
İlelebet haykırışları."	*İllet evet hay bu kara kış."*

Bunun sonucunda Federico'nun canını en çok yakacak şey oldu: Kimse durup bize bakmadı bile, oysa İspanyolet ve ben bölümlerimizi sular seller gibi ezberlemiş ve azgın birer filden çok daha tutkulu bir şekilde okumuştuk. Kimsenin bizi umursamadığını fark ettiğimde yere oturdum ve bankın arkasına geçip okumaya koyuldum, daha doğrusu okur numarası yaptım, zira Salvador Novo'ya yazacağım mektubu düşünüp zevkten dört köşe olmakla meşguldüm; o çok bayıldığı Endülüslünün, dünyanın en kayıtsız ırkının dikkatini çekmek adına canını dişine katarken götletinde oluşan küçük kas spazmlarını tarif edecektim mektubumda. Dik açılı insanlar, Henry James'in dediği gibi.

Federico'nun bir erdemi vardı, ya da benim bir kusurum. Belki tam tersiydi. Gülünç görünmek gibi bir kaygısı yoktu onun, bense bu fikir karşısında dehşete kapılıyordum. Gülünç duruma düştüğümde hep bir açıklama yapma ihtiyacı duyardım. Açık-

lama yapmaktan daha çok yoran başka bir şey yok beni. Kafam karışıyor, tökezliyorum, sersemliyorum.

Kırmızı paltolu kadın, tıpkı kendisi gibi narin ve kırılgan, ahşap bir iskemle yüklenmiş halde önümüzden geçtiğinde Federico'ya bu yüzden hiçbir şey söylemedim ve kıçıma bir roket takılmışçasına ayağa fırladım. Federico'yu orada bırakıp kadının peşine düştüm. Fakat merdivenlere geldiğinde basamakları çıkmadı. Arkasını döndü. Ona el salladım ama sanırım beni görmedi çünkü yanımdan öylece geçip gitti ve yeniden istasyona girdi.

*

Bir gün kokainli çikolatalı dondurmalarımızı mideye indirirken Homer'a, "Şu geleceği anımsama meselesi nedir?" diye sordum.

"Ne olduğunu söyleyeyim: Budalanın birisin. Olay bu." (Aslında kullandığı sözcük morondu ve ben bu kelimenin anlamını bilmediğimden, ilk kez dile getirdiğinde bir övgü mü yoksa hakaret mi olduğunu anlamamıştım.)

"Nasıl yani?"

"Roman yazarı değil misin sen?"

"André Gide'in ışığı ve gölgesinde bir iki lirik roman yazdım."

"O halde kötü bir romancısın ama yine de romancısın."

"Peki."

"Şayet kendini roman yazmaya adıyorsan zamanı ikiye katlamaya da adıyorsun demektir."

"Bence daha çok nesnelerin hareketlerini durdurmadan zamanı durdurmak gibi bir şey bu, tren camından dışarıya bakmaya benziyor biraz."

"Ve bu yüzden de, romancıysan, budala olman gayet normal."

*

Herkesin deliler gibi gezdiği o şehirde ben pek gezmezdim. Bir çalışma masasının başında kamburumu çıkarmış raporlar yazdığım sırada günler geçip giderdi. Fakat bir öğleden sonra, konsolosluğun mutfağında sandviç yerken okuduğum bir haber beni öylesi neşelendirdi ki her şeyi öylece bırakıp sokağa çıktım. Genç bir koca boşanmak için Newark mahkemelerine başvurmuştu çünkü nişanlısı sağ bacağının yerinde tahta bir protez olduğunu düğün gecesine kadar kendisinden saklamıştı. Adam kanıt olarak sahte bacağı çalmış, kadınsa adama hırsızlıktan dava açmıştı. Haber burada sona eriyordu. Sonunun yazılmasını bekleyen harika bir öyküydü bu; eğer araya başka bir öykü girmeseydi o gece yazabilirdim üstelik belki de.

Konsolosluktan kendi edebi havama kapılmış halde çıktım ve hafiften, şu çok da belli bir amacı olmadan, kalabakların peşinden giden Edgar Allan Poe karakteri gibi şehrin güneyindeki ara sokaklarda yürümeye koyuldum. Bir köşeyi dönerken gözüme bir kadın ilişti. Birleşmiş Milletler'in üst sınıfına asla dâhil olmayan ama transatlantiklerle denize petrol saçılmasını, zavallı Manhatto'ların adasına tonlarca çimento dökülmesini, yağlı hamburgerleri, klozetleri, hamamböceklerini, kahvaltıda Amerikan usulü sahanda yumurta siparişi veren turistlerin eveleyip gevelemelerini haklı gösteren İskandinav kadınlarından biriydi. Sanırım o zaman üçüncü kez öldüm.

Karşıya geçip kadının durduğu köşeye doğru ilerlerken gerçekleşmiş olmalı. Eminim şu meczup taksicilerden biri ezdi beni. Sonra karşıya geçip onu daha yakından görebilmek için bir sokak lambasının yanında durdum. Bir yöne doğru on adım atıyor, sonra arkasını dönüyor ve bir on adım da o yöne gidiyordu. Topuk, parmak ucu. Topuk, parmak ucu. Ufacık adımlar. Hep on adım. Ayakları kemikli, açık tenliydi; ince ayak bileklerini saran ve bilekte yarım yay çizen çift bantlı, koyu renk topuklular giymişti. Bu bacaklardan teki bile buradaki, hatta dünyadaki tüm

bacaklardan daha değerliydi. Kısacık bir sürede boşanmanın eşiğine gelen zavallı sakat kadın bu bacaklardan sadece birine sahip olsaydı genç kocası kendini kandırılmış hissetmez, boşanma talebinde bulunmazdı. Kadının yanına gidip elimi omzuna koydum. Yüzünü bana döndü, ne diyeceğimi bilemedim. Gerçi bir mektupta Villaurrutia'ya bu konuda yalan söyledim, o ayrı: "İsveçli bir kadın. Ona âşık değilim ama birlikte olduğumuzda bakireydi."

İşin aslı Iselin ne bakireydi ne de İsveçli. En kibar deyişle, ekmeğini sokaklarda kazanan bir Norveçliydi. Gelgelelim bir taş gibi dibe vurdum. Bir taşın bir kuşa âşık olacağı şekilde ona âşık oldum. O akşam elimden tutup beni Bowery'deki otel odasına götürdü ve erkeklerin deyişiyle bekâretimi bozdu. O zamanlar dedikleri gibi ben de nihayet milli oldum ve 1,45'lik boyumla kendimi gerçek bir erkek gibi hissettim.

*

Kocam artık yazdığım hiçbir şeyi okumuyor, bundan en ufak bir şüphem yok. Onun için bir önemi kalmadı, bir önemi kalmadı artık.

Eski karım çocukları Avrupa'ya götürmek istiyor. İyi bir Latin Amerikalı olmanın yolunun daha sarışın ve daha güzel giyinen insanlarla omuz omuza yaşamaktan geçtiğini düşünüyor. Ne var ki bizim Yüce Şırfıntı'nın aklının ucundan bile geçmeyen, gözden kaçırdığı bir şey var: Bu seyahat çocuklarımın yüreğine eziklik tohumları ekecek, başka da bir halta yaramayacak. Ailesinden ona kalan parayı kokteyl elbiselerine harcayıp nihayetinde bu elbiseler sayesinde yalnızca Latin Amerikalı zengin kadınlara Mallarme dizeleri fısıldamakta usta sözde sanat meraklısı erkeklerin altına yatacağını bilmenin onu suçlu hissettireceğini

düşünerek yokluğunda Manhattan'daki dairede kalmayı talep ettim. Bana eski kocasını terbiye etmeyi görev bilen kadınlara özgü hırçın bir bakış atıp, "Bunun iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum Gilberto," dedi.

*

Not: "Owen'ın Philadelphia'daki mezartaşında yazı yazmıyor. Ailesi merhumun kalıntılarını El Rosario'ya götürmek istiyor."

*

Çocukların yokluğunun ıstırabını en çok hafta sonları çekiyorum. Hafta içi, saat sabah altıda kendime kahve yapıyor, kahvemi yıkanırken içiyor, bir babanın oğlunu giydireceği kadar nazik ve özenli bir şekilde giyiniyor, her düğmeyi itinayla ilikliyor, kravatımı, sonra ayakkabılarımın bağcıklarını bağlıyorum. Kedilere yiyecek bir şeyler veriyorum ama verdiklerimi hayalet yiyor galiba çünkü hiçbir canlı bir kalıp sabun yemez veya bir litre tıraş losyonu içmez. İşe gidiyor, işten çıkıyor, bazen tek başıma, bazense bir iş arkadaşımla az biraz sarhoş oluyor ve günbegün hayaletlerin taşıdığı nesnelerle dolan evimin alacakaranlığına geri dönüyorum. Bugün mesela, mutfakta bir bisiklet ve pencere pervazında bir dizi kitap belirdi. Her gün böylesi şeyler yaşanıyor. Kimi geceler takım elbisemi çıkarmaya yeltenmiyorum bile ve ertesi sabah saat tam altıda saat çalıncaya ve sıçtığımın yankileri gelip gözlerimi yalayıncaya değin kuş tüyü bir yastığa sarılıp uyuyorum.

Fakat cumartesi günleri ne kravata ne de mentollü tıraş kremine sığınabiliyorum. Üstüne üstlük hayalet de dışarı çıkıyor galiba çünkü en ufak bir gürültü çalınmıyor kulağa ve ev bana her zamankinden daha boş geliyor. Dışarı çıkıyorum, haliyle

artık doğru düzgün okuyamaz olduğum gazeteler almaya gidiyorum. Gelgelelim tıpkı Collyer kardeşler gibi hepsini üst üste diziyorum ve yakında daireyi ikiye ayıran bir duvar inşa etmiş olacağım: Mutfakta şimdiden neredeyse benim boyuma gelen üç kule var. Eve dönmeden önce köşedeki bir yerden kahve alıp küçük ve ağır adımlarla yürüyor, içinde ne kahkahalar ne tartışmalar ne de çocuk haykırışları olan o dünyaya dönüşümü mümkün olduğunca erteleyip hiç değilse hayaletin eve gelmiş olmasını diliyorum. Eve varınca koltuğuma uzanıyor ve teselli ihtiyacı duyan esasında onlarmış gibi üzerime atlayan üç kediyi okşamaya koyuluyorum.

*

Iselin'i bulma umuduyla aynı sokak köşesine gittim. Orada değildi. İki, üç, dört kez gittim. İş arkadaşları ne telefon numarasını ne de adresini vermek istedi bana: "Ona vurulayım deme, evlat." Beşinci denememde buldum onu. Bowery'ye akşam yemeğine götürdüm. Sonra da o beni otele götürdü. Nasıl karşı koyabilirdim ki?

*

Bu üç kediye bağlanmaya başladım. Ayrıca bana faydaları dokunduğu çıktı ortaya. Artık onlara ne tıraş losyonu ne de sabun veriyorum; kendi yediklerimden artakalanları masanın üstünde bırakıyorum, onlar da gelip yalıyorlar. Tabakları öyle bir yalıyorlar ki yıkamaya gerek kalmıyor. Sürekli kedileri sever oldum. Elimi kafalarına koyup kuyruklarına kadar tüm bedenlerini ağır ağır okşamak hoşuma gidiyor.

*

Ortanca yatak odama geliyor. Ben o esnada bir şeyler yazıyorum.

"Bak anne, bu bizim evimizdi."

"Ne güzel."

"Hayır, değil. Çok güçlü bir dinozor geldi ve çöktü."

"Peki, bu kim?"

"Sensin. Devrilen çatının altında kaldın."

"Peki ya bu ne?"

"Oraya çizilmiş bir kalp sadece."

*

Not (Gilberto Owen'dan Celestino Gorostiza'ya, 18 Eylül 1928): "Artık tüm manzara ve tüm isteklerim dikey. Bu mistik, ayrıntıları görme yetisinden yoksun Kuzeyliler zavallı birer müzisyenden başka bir şey değil. Bizler, engin ve etken bir uzamda geziniyoruz, gözlerimiz açık. Onlarsa zamanda. New York zamanın temeli üzerine inşa edilmiş bir şehir teorisinden ibaret. Manhattan bir saat veya bir yüzyıl ve metronun solucanları altını kazıyor, onu her saniye kemirip bitiriyor."

*

Günün birinde Z'ye hayatında hiç Ezra Pound'u görüp görmediğini sordum. "Hayır," dedi, "ama birkaç yıl önce kendisine birkaç şiir gönderdim ve onları yayımladı." "Peki ya sana onu birkaç gün önce bir metro istasyonunda gördüğümü söylesem?" "Eminim o da seni görmüştür."

Herhalde esmer kadın da beni görüyordu. Kim bilir, belki de benim onu görmediğim zamanlarda da görüyordu üstelik; bir kitaba daldığımda mesela ya da 116. Cadde'deki durağıma varana kadar uyukladığımda. Kim bilir, belki o da yeraltıbudalaları arasında beni arıyordu ve ancak beni gördükten sonra geçirdiği boktan güne değdiğini düşünüyordu, sadece bir anlığına bile olsa.

*

Iselin erkek gibi iş tutardı. Benden çok daha uzun boylu ve güçlüydü. Otel odasına gittiğimizde beni vargücüyle yatağa fırlatıp giysilerimi çıkarmamı emreder -ufak tefek biri olduğumdan boyun eğmeyi çabucak öğrenmiştim- ve çıplak bedenimin üzerine zaten teslim olmuş bir şehri ele geçiren devrimci ordulardan daha kendinden emin bir tavırla abanırdı. Orgazm öncesi sıvılarını üzerime saçarken yüzünde birkaç ay önce ölen devlet başkanı Álvaro Obregón'unkine benzer, rahatsız edici bir ifade belirirdi, bense kımıltısız durur ve orgazm sırasında hemen her zaman gözlerimi kapamayı tercih ederdim.

*

Yataktan sadece çocuklara yemek hazırlamak için çıkıyorum. Bacaklarıma bakıyorum; fil hortumlarına benziyorlar.

*

"Bay Collyer?

"Efendim Owen?"

"Sizin hayaletiniz var mı?"

"Birkaç tane."

"Kim onlar peki, nerede yaşıyorlar?"

"Kusura bakmayın sevgili Owen ama bu sizi hiç ilgilendirmez."

*

Iselin'le bir *speakeasy*'ye[18] gitmenin uygun olacağını düşündüm. Hemen hemen her zaman buluştuğumuz Bowery'deki bu tarz yerlerin pek çoğu kapandığından ona evimin yakınında, 125.

18 (İng.) Bilhassa içki yasağı zamanında yaygınlaşan, yasadışı alkollü içecek satılan kuruluş. (ç.n.)

Cadde'deki metro çıkışında buluşmayı önerdim. Bekledim durdum. Geç geldi; erkek çocuğu gibi giyinmiş, saçlarını şapkasının altında toplamıştı. "Manhattan'ı metrodan görmek gerek," dedi, bana daha çok kardeşçe bir tavırla sımsıkı sarılarak, "şehri yukarından, Woolworth kulesinden görenler hiçbir şey görmüyor aslında, maket bir şehirde yaşıyor onlar." Iselin, böylesi yorumlarını sütun gibi bacakları hatrına kulak ardı edebileceğiniz bir Paul Morand gibiydi.

132. Cadde'de bir batakhaneye gittik. Cin satılıyordu. Orada pek durmadık çünkü ben her an kapıdan Nella Larsen'ın girebileceğini düşünüyordum ve onunla karşılaşmak istemiyordum. Yine de hızlı ve oldukça iyi içtik. Dördüncü raunddan sonra, yanımdaki bayan, saksafoncuya şapka çıkarıp, "*You're the cat's pijamas boy*,"[19] dedi. O an ne demek istediğini anlamadım ama sonra sözlerin anlamını kavrayıverdim ve kıskançlıktan küplere bindim. İçkiyi fazla kaçırdım, saksafoncuyu saksafonuyla patakladım ve bir kez daha öldüm. Nedenini bilmiyorum, umurumda da değil zaten: Apartmanın terasında uyandım, Iselin başını göğsüme yaslamıştı, onu bir oğlan çocuğu gibi gösteren şapka benim başımdaydı ve omuzlarıma dökülen düz saçlarını okşuyordum. Onu gerçekten sevdiğimi sanıyorum.

Iselin uyanıp da aşağı inmek ve kahvaltı etmek üzere ayaklandığımızda aylar önce bu terasa bıraktığım portakal ağacıyla iğrenç saksısının orada olmadığını fark ettim.

*

Nella Larsen yazardı. Aynı zamanda İsveçli bir melezdi. Bu bağlamda ayaklı bir paradokstu doğrusu, bu dünyadaki Owen'larla Federico'ları birbirinden ayıran iki özelliği bir noktada birleştiriyordu: İsveçli ve melez, benim dünyam ve onun dünyası. Bu ikisi bir şekilde bir araya gelmişti işte. Nella, bizi İkinci Cadde'de

19 (İng.) Çok klas elemansın. (ç.n.)

bir binanın yedinci katındaki şehir manzaralı dairesinde vereceği partiye davet etti. "Sadece siyahileri davet ettim ama sen, Federico, (Federico'nun 'd'sini sanki dişlerinin arasında misket varmış gibi telaffuz ediyordu) yeterince siyahisin ve sen, Gilberto, sen bir Apaçi'ye ya da Suomi'ye benziyorsun, ortalama bir melezden çok daha çirkin bir burnun var üstelik. Ayrıca Federico için bir çevirmen gerek." Gülümsedim ve, "Teşekkürler Nella," dedim, sonra Federico'ya, "Nella bir siyahi partisi verdiğini, partideki tek beyazın sen olacağını söylüyor," diye açıkladım.

Federico Nella'nın küçük, muntazam dişlerine, çocuksu suratına ve üstdudağının altdudağına oranla daha koyu olmasına deli oluyordu; ben nesini beğeniyordum, bilmiyorum. Galiba esasında hiçbir şeyini beğenmiyordum, hatta ondan hoşlanmıyordum bile. Partiye gitmek istemedim ama Federico sanki şehre henüz ayak basmışçasına heyecanlıydı ve çok ısrar etti. Harlem edebiyat toplantılarıyla kendime neden eziyet ettiğimi bilmiyorum; Federico'nun peşinden bir Chihuahua gibi tıpış tıpış gidiyordum, oysa ne şarkı söylemeyi ne de dans etmeyi bilen, sadece çevirmenlik yapan ve az biraz havlayan aykırı ve soğuk bir varlıktan fazlası değildim.

O gece Nella'nın evinde şişe şişe viski vardı. Salonun ortasında yer alan meşe masanın etrafında toplandık. Federico yakınımda oturmuyordu, ta öbür uçtaydı ve yanımda yöremde iki laf edebileceğim kimse yoktu. Önüme içki kondu. Sessizce yudumladım. Derken salonla yemek odasını ayıran kemerin altında ince, çok genç ve çok esmer, efemine bir adam belirdi. "Bu sizin için hazırladığım bir sürpriz canlarım," dedi Nella ve herkes sus pus oldu. Bana döndü ve ağzı kulaklarına vararak gülümsedi. "Küçük bir Meksika mücevheri, Gilberto, sadece senin için getirildi," dedi.

Misafirler, kayıtsızca, kaldıkları yerden sohbetlerine devam ettiler ve genç adam gelip yanıma, hatta neredeyse kucağıma oturdu. Yumuşacık elini uzattı: "José Limón, ressam ve dansçı," dedi. "Ressam mı yoksa dansçı mı?" dedim ve daha soruyu sorarken kendimden tiksindim. Aklımdan geçenleri hayal ettiğim tonlamayla söylemeyi asla başaramıyorum. Sanıyorum iyi duymamamdan kaynaklanıyor. Bu yüzden hep berbat bir dansçı oldum ve enstrüman çalmayı asla öğrenemedim. Şarkılarda da aynısı geliyor başıma: Zihnimde gayet iyi algılıyor ama bir türlü söyleyemiyorum. Galiba konuşma sanatı da bundan ibaret: Cümleleri tam da hayal ettiğin tonlamayla dile getirebilmekten yani. Limon düzgün bir gence benziyordu. "Daha çok dansçı," dedi, kocaman bir gülümsemeyle.

José Limón, aynen benim gibi Sinaloa'lıydı ve yine benim gibi çok küçük yaşta oradan ayrılmıştı. Hikâyesini hisli bir şekilde anlatıyordu; sanki yaşadığının sıradan bir hayat değil de aynı zamanda takip edilebilecek bir yol olduğunu hep biliyormuşçasına kendinden emindi; başka bir yere varmak üzere Sinaloa'dan ayrılan bir trendi o adeta. Hayatlarını belli bir hedefe varan bir olaylar dizisi olarak nakletme yetisine sahip insanlar vardır. Ellerine bir kalem verirseniz size amaçsız tek bir satır bile barındırmayan sıkıcı mı sıkıcı bir roman yazarlar; tıpkı bir ninenin torununa ördüğü bir battaniye gibi her şey birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Ama onları susturur ve dans etmelerine ya da resim yapmalarına izin verirseniz nihayetinde çirkinliklerini, aptal yüz ifadelerini, o dâhi çocuk kibirlerini unutup bağışlarsınız.

Federico piyanoda bir İspanyol ezgisi çalmaya başladı. Davetliler neşelenip ceketlerini çıkardı. Ben sindim. Küçüldükçe küçüldüm sanki. Nella herkesin bildiği bir blues şarkısı söylemeye koyuldu; sözcükleri eğip büküyor, davetlileri başka bir otistik dâhi olan, şimdiyse kendini bir avuç yankiyi -siyahiydi-

ler evet ama yine de hepsi yankiydi işte- memnun etmeye adayan Federico'nun sunduğu kadehe sığdırmaya çalışıyordu sanki. Daha da küçüldüm: Kocaman çoban köpeklerinin arasındaki bir Chihuahua oldum. Limón denen çocuk, muhtemelen alkolün ve ortamdaki neşenin verdiği cesaretle ayağa fırladı ve piyanonun yanına gitti. Federico son bölümü tamamladığında kulağına bir şeyler fısıldadı. İspanyolet gülümsedi ve bir vals çalmaya başladı.

Limón dansa kalktı. Dans benzeri bir şeydi en azından, Federico piyanoyla ona eşlik ediyordu. Misafirler çevrelerinde yarım daire oluşturdu; herkes onları izliyordu, bir akvaryumdaki tropikal yengeç ailesini nasıl izlerseniz öyle izliyorlardı işte. Limón'un bedeni ve kolları sarkaç gibi salınıyordu. Bacaklarını başından yükseğe kaldırıyor ve müziğin ritmine uyarak tekrar yere indiriyordu. Yaşam ve ölümle pazarlığa otururcasına devinen bu sıkı, ince ve esmer bedende ustalıklı bir hüzün vardı. Federico -alenen- ağzını ve ruhunu Limón'un bacakları arasına bıraktı.

Davetlilerin birkaçından kahkahalar yükselmeye başladığında ben gerçekten duygulanmıştım. İlkin utangaçça titreşen diller, sonra beliren dişler ve kalın dudaklardan saçılan tükürükler, ardından karından, göğüs boşluğundan, gevşemiş bedenlerden yükselerek o evin ve köpek sürüleriyle dolu o gecenin çok ötesine uzanan tiz kahkahalar.

Kahkahanın etkisi yıkıcıdır: İçtenliğini ifade eden herhangi bir şeyi yok edebilir, altını üstüne getirip gülünçlüğünü gözler önüne serebilir. Bakışlarımı pencereye, şehre ve ışıklarına, yapay ışığın her bir yuvarını çevreleyen karanlığa yönelttim. Federico parça bitimine değin çalmayı, Limón da dans etmeyi sürdürdü. Gösteri sona erdiğinde coşkuyla alkışladım, diğerleri kendilerince dans etmeye koyuldu, bu kez piyanonun başında

Nella vardı. Limon hayaletler yahut cesur insanlar gibi ortadan kayboldu; ben olduğum yerde kalıp dans eden siyahileri izledim ve her şarkının sonunda uysalca alkışladım. Derken gün ağardı ve Federico beni oradan dışarı çıkardı.

Eve giderken Federico'ya, "Gerçekten metroda gelecek hayaletlerimi gördüğüme inanmıyor musun yani seni götveren?" diye sordum. Broadway Bulvarı'nın su birikintileri devasa gümüş paralara benziyordu; bu şehirde gökyüzünün, hele de gündoğumlarında, neredeyse hep hüzünlü ve biraz sersem bir hali vardı.

"Artık sana inanıyorum Gilberto, artık sana inanıyorum: Bugün benim hayaletimin dansını izledik."

Hafif sarhoşluk ve aşırı alkolün verdiği o Latin duygusallığıyla Federico'ya sarıldım ve onu gerçekten sevdiğimi, günün birinde bizim de metro hayaletlerine dönüşmemizi dilediğimi, böylece hiç değilse sonsuza değin birbirimize vagonlardan el sallayabileceğimizi söyledim. "Tanrı korusun," diye yanıtladı.

*

Yatay anlatılan dikey bir roman. Manhattan'ı nasıl metrodan görmek gerekiyorsa, aşağıdan görülecek bir hikâye.

*

İnsan belki de en son zindeliğini kaybediyor. O da kaybedildikten sonra kişi bir kemik ve küskünlük deposuna dönüşüyor. Eskiden zinde bir insandım, Norveçli bir fahişenin elinden tutup Harlem sokaklarında koşabilir, onu terasıma çıkarabilir, eteğini kaldırabilirdim. Iselin'e de aşağıdan bakmak gerekirdi. Bazen yatağın üstünde ayağa kalkmasını ister ve altına yatıp sadece bakardım.

*

"Geleceği anımsama meselesini artık anladım."

"Tebrikler Owen."

"Birkaç ay önce bir fahişeyle tanıştım, geçen gün iki sevgili gibi terasımda takıldık ve gün doğumuna dek saçlarını okşadım."

"Bir fahişeyle yattığın için tekrar tebrikler."

"Bir şekilde gelecekte bu anı anımsayacağımın, bunun diğer tüm aşk hikâyelerimi meşrulaştıracağının ve diğer tüm kadınlarla o kadına, o terasa dönmek için birlikte olacağımın bilincindeydim."

"Hiçbir şey anladığını sanmıyorum."

*

Sanıyorum misillemede bulunmak adına, Federico beni ve Z'yi son günlerde üzerinde çalıştığı dizeleri dinlememiz için aynı yere çağırdı. Arkadaşımız Z'nin bize Manhattan sokakları üzerine okuduğu kesitteki sert imgelerin daha sade fakat aynı zamanda daha abartılı bir yorumuyla karşılaşacağımızı düşünüyordum. Federico, o güne değin Columbia Üniversitesi'ndeki yalnızlığını ve siyahilere duyduğu, hafif tenezzül de içeren hayranlığı anlatan çocuksu şiirler yazıyordu. Benden, şiirini okuduğu sırada anında çevirmemi istedi. İspanyolet'in çoraplarını aşağı indirme ve nezdimde asla Z'ninki kadar zengin olamayacak dizelerinin mekanizmasını gözler önüne serme fikri karşısında biraz sıkılıp biraz da cüretlenerek boyun eğdim. Fakat bu kez Federico bir Viyana valsi üzerine zekice, sert ve güzel dizeler okudu. Bir Ayaz Müzesi, bin pencereli bir salon ve doldurulmuş güvercinlerle dolu bir orman vardı şiirde. Gerisini pek hatırlamıyorum. "Fotoğraflar ve akzambaklar," diye bitiyordu benim yazmış olmayı dileyeceğim bir dize.

*

Manhattan'dan ayrılmadan birkaç ay önce Novo'ya sanki Pound, Z ve Federico omzumun üstünden beni izliyorlarmışçasına ay-

lardır üzerinde uğraşıp durduğum "Oto-metro-portre" şiirimi yolladım.

Kor bir ilmik gözlerimde, bana oğul adını dağlayan günahla
ve flütümsü kanallarda sadece rüzgârın devri daimi
Korkusuz ve lekesiz uzun çiçek, elveda sana
Coğrafya'ya ve cinsiyeti olan bir kıyıya mahkûm düzlemin,
saf, gayriinsani
elveda Manhattan fikri, zamanın ve devasız telaşımın kemirdiği
Düşmek
Tek bir kanalda bulunduğu düşlenen nehrin zifiri hayaleti
Niagara'nın kabarıp dökülüşünde çöken gecede dönmek geri
Bırak Davut atsın taşını havaya da saklasın sapanı
bizi doğrulayacak bir alın yok karşımızda, düşlerdeki yankıların sakinleri
uyurgezer bir zaman meleği sadece, doğru istasyonda uyandıran her birimizi
Elveda kösnül düş, elveda düşün güneyinde kösnül Teoloji
duyumsamasak da bildiğimiz şeyler var, ah, dağlayan içimizi

*

Konsolosluğa bir davetiye geldi. José Limón ve grubu Purcell'in müziği eşliğinde *Othello* balesini sahneliyorlardı. Gösteri Philadelphia Robin Hood Dell salonunda yapılacaktı. Bir şekilde Meksika delegesi olarak görüldüğümden, bir yarasadan daha kör olmama rağmen böylesi etkinliklere gitmem bekleniyordu. New York'ta müthiş bir başarısızlığa uğrayan, sonra yıllarca ortadan kaybolan ve şimdi modern dansın yıldızı haline gelen şu Limón'u gayet iyi anımsıyordum. Ve doğrusu çok ilgimi çekiyordu.

Bize iki bilet yolladılar, ben de sekreterle beraber gittim: Çenesi hiç kapanmayan Oaxaca'lı şişman bir kadındı. Işıklar söndü ve tam sahnenin ortasında tek bir nokta aydınlatıldı. Refakatçim kulağıma fısıldamaya başladı (Nefesi çürük marul kokuyordu.) "Şimdi sahnede el ele tutuşan ikisi erkek, ikisi kadın, dört dansçı var. Bir bedenin etrafında çember oluşturuyorlar. Erkekler tek bacaklarını hayli yükseğe kaldırıyor, ardından kadınlar da aynısını yapıyor. Çok hoş."

Sözünü kestim. "Bana her şeyi anlatmanız gerekmiyor Chela, sadece en önemlilerini söyleseniz yeter, bırakın da gerisini ben hayal edeyim."

"Pekala efendim. Şimdi çok güzel bir mendil çıkardılar, onu elden ele geçiriyorlar. Bir şey olursa haber veririm."

"Şimdi yine bacaklarını çok yükseğe kaldırıyorlar. Ay, affedersiniz, bunu siz kendiniz hayal etseniz daha iyi."

"Sanki flört ediyor gibi bir halleri var ama kim kimin sevgilisi söylemek pek mümkün değil."

Uzun bir sessizliğin ardından Chela yeniden anlatmaya koyuldu: "Bu önemli, anlatmazsam gözünüzde canlandırabilir misiniz emin değilim, iki erkek az önce yere düştü fakat sanki tüy kadar hafiflermişçesine en ufak bir ses bile çıkmadı. Büyüleyici."

Sahnedeki dört figür, anlayabildiğim kadarıyla, *Othello*dan karakterlerdi. Bu dört hayali figür bana konsolosluk sekreterlerine, haftalık alışverişimi yaptığım süpermarketin sahibine, konsolosa, makinistlere, postacılara, berberlere, Avrupa'da bir yerlerde olan çocuklarıma ve annelerine benzediklerinden daha çok benziyordu sanki. Sanıyorum bir şekilde hayatımı bir mendilin etrafında dans ederek geçirmiştim.

Görev başarıyla tamamlandı. Tiyatrodan çıktığımızda bir gazeteci Limon ve diğer iki dansçıyla fotoğrafımızı çekti. Limon'un koluna girdim ve en güzel gülümsememi takındım.

Sekreter de çaktırmadan iki dansçının arasına sokuluverdi ve, "Peeyniiiir!" dedi.

*

Bir aşkın sonu hiçbir zaman destansı değildir. Kimse ölmez, kimse gerçekten unutulmaz ya da yok olmaz, hiçbir şey bir türlü sona ermez. Fakat ben gerçekten ölüyorum ve insanlar gerçekten yok olup gidiyor. Norveçliyle olan aşk hikâyem şöyle son buldu: 29 Ekim 1929'da ben ve Iselin, Bowery'deki Otel Astor'da uyandık ve radyoyu açtık. Guty Cárdenas'ın o yaz piyasaya sürülen ve New York radyolarında popülerliğini henüz yitirmemiş olan *Peregrino de amor*[20] şarkısı çalıyordu. Bir sigara yaktım ve Iselin'e, "Guty Cárdenas eminim Sinaloa'lıdır," dedim. Iselin Meksiko'nun nerede olduğunu bile bilmiyordu. Haberleri dinlemek istedi. Gündemi borsanın çakılışı oluşturuyordu. Ben huzur içinde ağlamak istiyordum, ister Guty Cárdenas ister başka bir şey yüzünden. Beni Detroit'e göndereceklerdi ve Detroit'in Birleşik Devletler'in neresinde yer aldığını bile bilmiyordum. Iselin isteğinde diretti. Haberlere denk gelinceye dek kanallar arasında gezindik. Anlatıcının dediğine göre son, otelden sadece birkaç blok ötede başlıyordu. "Yeter Iselin," dedim ve tekrar müzik kanalını açmaya çalıştım ama Iselin her zaman kazanırdı: "Gel gidip dışarıda neler olduğuna bakalım Gilberto."

Bowery sokakları boştu. Fakat biz finans merkezine yaklaştıkça bir uğultu duyulur oldu. Sanki yüzlerce arı vızıldaşıp duruyordu. Her günkü gibi binbir telaş koşturan insanlar vardı ortalıkta fakat şimdi ara ara şehrin bağırsaklarında gördüğüm insan gölgelerini andırıyorlardı.

Borsa binasına yaklaştığımızda Iselin gökyüzünü işaret etti: Bir adam camdan sarkmıştı. Sarkan adam tam o anda aşağı atladı. Ya da belki kendini serbestçe bırakıverdi sadece. Beden başta

20 (İsp.) Aşk yolcusu. (ç.n.)

yavaşça düştü; neredeyse havada süzülen bir kuşu andırıyordu. Fakat biz gözlerimizi başka yöne çeviremeden bir şapka çoktan ayaklarımıza doğru yuvarlanmaya başlamıştı bile; bir ayakkabı mazgallara saplanmış, bir bacak bedenin geri kalanından kopup gitmiş, kızıl saçlı bir baş kaldırımda parçalara ayrılmıştı. Iselin koluma yapıştı ve yüzünü omzuma gömdü. Düşen adamın etrafında toplanmaya başlamış olan kalabalıktan ağır adımlarla uzaklaşmaya koyulduk.

İşte o zaman Federico'yu gördüm. Elinde bir defterle bir bankın ucuna oturmuş, kendinden geçmişçesine bir şeyler karalıyordu. Yanına gittik.

"Şu an ne yazıyor olabilirsin ki Federico?" diye sordum.

Robot edasıyla başını kaldırdı.

"Hiçbir şey yazamadım dostum, bir mısra hariç: Finans merkezindeki mırıltılar..."

"Peki burada ne yapıyorsun?"

"Valla güya kendimi şu binanın en üst katından aşağı atmıştım ama anlaşılan sadece bir sanrıymış çünkü burada oturmuş seninle konuşuyorum."

"Seni Iselin'le tanıştırayım."

"Kiminle?"

"Iselin'le."

"Neden bahsediyorsun oğlum? Yoksa yine şu yeraltıbudalalarını mı görüyorsun?"

*

Akşam yemeğinde tatlı *tamale* var. Çocukların babası yukarıda televizyon izliyor; çocuklar benim yanımda, mutfakta. Bebek mama sandalyesinde tencereyle oynuyor. Ortanca, sofrayı kurmama yardım ediyor (Üç Amerikan servisi, büyük bir tabak, küçük bir tabak, bıçak, çatal, iki cam bardak, bir plastik bardak.)

"İzin verirsen artık ben de cam bardak kullanabilirim," diyor ve ben, ilk kez bir erişkin bardağı kullanmasına izin veriyorum.

Sarsıntıyı ilk hissettiğimizde bebek tencereye kaşıkla vuruyor. Belki önce sadece bir önsezi olarak duyumsuyoruz onu, hafif mi hafif bir baş dönmesi. Sonra nesneler titremeye başlıyor; ilkin içten içe, ardından alenen. Tanık olduğumuz şeyi doğrulamak istercesine dönüp bakıyoruz. Tir tir titreme. Her şey titriyor, ev çatırdıyor, raflardaki bardaklar devriliyor ve öylesine küçük parçalara ayrılıyorlar ki tek ampulün ışığı tüm mutfakta tekrar tekrar çoğalıyor. Aslında çok güzel bir ışık gösterisi bu. Bebek gülüyor. Salondaki kitapların devrildiğini duyuyoruz; önce birkaç tanesi düşüyor sadece, ardından bir çağlayan dökülüyor. Ve sonra en ufak bir kımıltı bile hissedilmiyor. Aşina olmadığımız bir dinginlik.

Bebeği sandalyesinden kaldırıyorum ve üçümüz masanın altına giriyoruz. Elektrik kesiliyor. Kurulu sofranın altında birbirimize sarılıyor, üzerinde *tamale*ler olan ocağın alevini sessizce seyrediyoruz.

Alevden yansıyan ışıkta bir Madagaskar hamamböceğinin gölgesini görüyoruz.

"Ba-ba," diyor bebek.

Söylebildiği tek sözcük bu. Bir kez daha sallanıyoruz, bu kez daha da güçlü.

"Ba-ba," diyor bebek ve bir kahkaha atıyor.

*

Çocuklar bugün Avrupa'ya gitti. Ayrıca bugün dört pasaport çıkardım ve dokuz turist vizesi verdim. İş çıkışında süpermarkete uğrayıp bir paket galeta, kediler için bir şişe süt ve viski aldım. Scott Fitzgerald'ı düşündüm. Ne bavul hazırlayacak ne de bir yerlere gidecektim ben. O, bavulunu hazırlamış ve üstü açık

bir arabayla yollara koyulmuştu. Ben taksiye binip evime geldim. Otobanların gaddar monotonluğunun ardından kolaylıkla bir yerde, herhangi bir yerde durduğunu hayal ediyor insan. Bir otelde. Elindeki parayla bir porsiyon pişmiş et, elma, bir paket galeta ve bir şişe içki alıyor. Evime girip kapıyı iki kez kilitliyorum. Üç kedi bacaklarıma dolanıyor. O, kendini bir otel odasına kapatıyor. Hüzne karşı hüzünlü bir tavır geliştirdiğini biliyor, melankoliye melankolik, trajediye trajik bir tavırla yaklaştığını biliyor. Mutfak masasının başına kuruluyorum, kendime viski doldurup galetaları açıyorum. Hemen yanıma kedi mamasını koyuyorum ve üçü konserveyi gönülsüzce yalamaya koyuluyor. Şişe masanın üzerine devriliyor, kediler irkilip sıçrıyor ve dökülenleri yalamaya başlıyor. Böyleyken böyle; belki bir yumruğun geciken gümbürtüsü bu, dışarıdan gelmeyen ve bu yüzden öngörülemeyen yavaş fakat ağır darbelerin yaydığı acı. Bir galeta, ardından bir galeta daha yiyorum ve ağzımın içinde viskiden aldığım her yudumla ıslanarak gitgide daha da büyüyen küçük bir topçuk oluşturuncaya dek yutmuyorum. Fitzgerald kendi kaçınılmaz tükenişinin çok erken farkına vardı ve kati ve nihai çöküşünü zamanından önce nakletti. Bense fazla geciktim belki de. Topçuk büyüyor. Tek çaresinin yazmaya devam etmek olduğunu biliyordu o. Peki ya ben ne bok yazacağım? Ağzıma bir galeta daha atıyorum, paketteki son galeta bu ve çocuklara telefon ediyorum. Yanıt veren olmuyor. Damağım yanıyor, portakal ağacının yanında bir şeyler karalıyorum.

*

Evin kapısını bulamadık. Kocamın olduğu ikinci kata da çıkamıyoruz. Sesini duymuyoruz. Sanıyorum çöken tavan her şeyin önünü tıkadı. Mutfağa gidebiliyoruz, gerçi ne sular akıyor ne de doğalgaz var. Fakat *tamale* ısıttığımız tavada biraz su kaldı. Bugün mutfakla salonu birleştiren küçük avluda bir saksının içinde

yarı canlı bir bitki buluyoruz. Bir zamanlar bahçeye çevirmeye çalıştığımız terastan düştüğünü varsayıyoruz. Ortanca, tavadaki suyu bitirmemek için onu tükürükle sulayacağını söylüyor.

*

Mutfak masasında Eliot okurken uyuyakalmışım. Bugün uyanıyor ve banyodaki aynaya bakıyorum. Bir gölgeyim; yüzümün olduğu boşluğa bana ait soluk bir sima gömülü şu anda. Sanırım kör olmuyorum da siliniyorum. Yüzümün hatları yok artık; görüntümü taşıyan aynanın çerçevesine doğru taşan bir bardak gibi yayılıyor yüzüm. Bazen aksimden ayrılmaktan korkuyorum, dönüp de Gorostiza'nın nihayet tamamladığı şiirindeki anti-insan gibi kendi dışıma, epidermisimin dışına taşmak istemiyorum. Ne kadar da tıbbi ve soğuk bir kelime bu: Epidermis. Neden deri değil? Neden cilt değil? Yeniden Eliot'a dönüyorum ve bir daha Meksika'ya gitmeyeceğimi biliyorum ya da belki giderim ama üzerinde adımın ve şu dizelerin yazılı olduğu bir kül kavanozunun içinde:

Çünkü ummuyorum döneyim gene
Çünkü ummuyorum
Çünkü ummuyorum döneyim.

Veya onunkinin ikizi benim dizelerimin:

Belki yarın güneş kimsesiz gözlerimde,
Belki yarın güneş,
Belki yarın,
Belki.

*

Çocuklar ve ben karanlık köşelerde üç kedi gibi dolanıp duruyoruz; yere düşmüş olan, düşen ve düşmeye devam eden şeyleri topluyoruz.

*

Bugün kedilerden birini okşamaya çalıştım ve kuyruğu olmadığını fark ettim. Diğer ikisine bakındım ve el yordamıyla mutfak masasının altında buldum onları. Kuyruklarını elledim: Yoktu. Nasıl oldu da üçü de kuyruksuz kaldı? Ne bir yara izi ne de benzeri bir şey var üstelik. Önceden kuyruğun olduğu yerde şimdi sadece yuvarlak bir kıç ve bir dolu tüy mevcut, o kadar.

*

Ortanca bu delik deşik evde saklambaç oynuyor. Farklı bir versiyon bu. Babayı bulmak gerekiyor.

"Ne oldu biliyor musun anne?"

"Ne?"

"Ev büyüdükçe büyüdü ve babam küçüldükçe küçüldü, şimdi onu bulup bir kavanozun içine koymamız gerek. Tıpkı bir örümcek gibi."

*

"Size bir şey sorabilir miyim Homer?"

"Elbette, Owen, buyurun."

"Sözcükler de mi yavaş yavaş ortadan kayboluyor?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"On yıldır bir ağaç görmüyorsanız 'ağaç' sözcüğünün bir anlamı var mıdır?"

"Ne zamandır bir kadınla yatmadınız siz?"

"Epey oldu."

"Artık hatırlamıyor musunuz?"

"Neyi?"

"Nasıl yapıldığını."

"Hayır, tabii ki hatırlıyorum."

"O da öyle işte."

*

Arıyoruz. Dökümtülerin arasında plastik bir oyuncak, dondurulabilir bir diş kaşıyıcı, peluş bir Brontosaurus ve bir çıngırak buluyoruz. Kocamı bulamıyoruz. Devrilmiş kitapların arasından Gilberto Owen üzerine aldığım notların yazılı olduğu yapışkanlı kâğıtlardan biri çıkıyor.

> Not: "Owen çocukken 'altı sihirli duyuya' sahipti. Depremlerin ne zaman olacağını önceden hissedebiliyordu. El Rosario'daki doktorlar beynini açmayı önerdi."

*

Bazı geceler kusan bir cüce oluyorum. Çocuklara mektuplar yazıyorum çünkü diğerleri, Meksika'dakiler, hiç şüphesiz ölüp gitti. Her ne kadar Meksiko'da olanları anlatan bir roman yazmam gerektiğini bilsem de oraya dönemem; zaten ne için döneceğim ki? Portakal ağacımın yanında yazmam gereken roman hakkında notlar almaktan başka bir şey yapmıyorum; bir de çocuklarıma, anneleri bana hiçbir zaman hangi şehirde olduklarını söylemediğinden asla gönderemeyeceğim mektuplar yazmaktan başka. Size ölmekte olduğumu söylerlerse çocuklar, bilin ki koca bir yalan bu, sadece yok oluyorum ben. Kör olduğumu söylüyorlar ama o da doğru değil: Yalnızca siliniyorum ama sizler beni her zaman görebileceksiniz. Fakat şu doğru: Artık göbekli bir adamım ve çok seveceğinizden hiç şüphe duymadığım üç kuyruksuz kediyle yaşıyorum.

*

Not: "Sinaloa'lı doktorların tavsiyeleri ve kuzeydeki kimi devrimci eylemlerin tehditleri üzerine Owen'ın ailesi Toluca'ya taşındı."

*

Konsolosluğa içinde o gece çekilen fotoğrafın olduğu bir zarf geldi. Ben fotoğrafta yoktum. Gelgelelim kadrajın dışında kalmış falan değildim. Bedenimin olması gereken yerde bir gölge, kameraya gülümseyen bir boşluk vardı. Gölgeme bir 'X' işareti koydum, fotoğrafı başka bir zarfa yerleştirdim ve teşhisini öğrenmek üzere Salvador'a yolladım.

Yanıtı bir hafta sonra geldi: "Doğru, sevgili yeraltıbudalası, sen hakikaten yoksun."

*

Masamda kati suretle benim tarafımdan yazılmamış bir not buluyorum. Büyütecimi alıyor ve dikkatle okuyorum:

Not (Owen'dan Jose Rojas Garciaduenas'a, Philadelphia, 1951): "Son kitabım olabilir. Bu yüzyılda hiç kimsenin kullanmadığı bir başlığı olacak: Ölüm Dansı. (Ortaçağ'da) Bana nasıl yazılması gerektiğini öğreten arkadaşlarım vardı. Onlar hiç fena yazmıyordu doğrusu. Fakat ben yazarken çok daha fazla ışıldıyorum."

*

Bu romanın anlatıcısının burada, Philadelphia'da yaşayan bir sevgilisi olmalı. Saplantılı bir şekilde bu sevgilinin hayatı üzerine hayali bir şeyler yazmalı. Ve sonunda aklını yitirmeli, hatta adamı da delirtmeli.

*

"Bence Yüzsüz artık evde değil."

"Neden böyle düşünüyorsun?"

"Çünkü burada olsaydı dışarı çıkmamıza yardım ederdi."

*

Ben yüzü olmayan bir adamım. Diğerleri için ölümün çehresiyim sadece. Ama artık kendimi görmüyorum. Sadece bir çift iğrenç göğsüm ve esmer, düz, tüysüz bir tenim olduğunu biliyorum.

*

"Peki Yüzsüz nereye gitti dersin?"

"Bilmiyorum. Belki de evin üzerindedir. Belki de babamla Philadelphia'ya gitmiştir."

"Baba Philadelphia'da değil bir tanem."

"Ba-ba."

*

Benim durumumdaki bir adama bahşedilmiş bir katiyetle, artık mutlak surette, tamamen kör olduğumu söyleyebilirim. Bu sürecin kademe kademe ilerlemesinin verdiği o tatlı ayrıcalıkla mutlak boşluğa tahammül etmenin nispeten kolay olacağını sanmıştım fakat umduğum gibi bir şey değilmiş körlük. Bu sabah ışıldayan gölgeler içinde uyandım ve kediler yatak odamda değildi.

Belki de saat geç olmuştur ve mutfakta aç biilaç beni bekliyorlardır diye düşünerek banyoya yürüdüm. Işığı yaktım. Bir süredir elektrik ışığı çok da bir şey değiştirmiyor, daha ziyade, o iğrenç Alman filozofun dediği gibi, dünyaya karşı cehaletimi aydınlatmaya yarıyor. Fakat bu durumda tam tersi oldu veya belki de iyice sinir bozucu bir hal alıp tam tersinin tam tersi oldu. Işığı yaktım ve tüm banyonun kedi kakasından bir halıyla kaplandığını gördüm; yarı boş hijyenik malzeme şişeleri yerlere saçılmıştı,

klozetin yanında yarısı kullanılmış tuvalet kâğıdı rulolarından bir piramit vardı, lavabonun içinde bir viski şişesi duruyordu ve küçük pencereden içeriye bir sarmaşık giriyordu. Bir düzine sinek bu leş kokulu havada vızıldaşıyordu.

Bu kâbus sahnesinin ortasında yerimi belirleyebilmek adına aynaya baktım. Ama orada değildim. Benim yüzümün yerinde o kokuşmuş melez Nella Larsen'ın yüzü vardı. Teorim doğruydu demek. Işığı kapadım ve mütevazı sabah temizliği ritüelimi körlemesine ve bensiz gerçekleştirdim. Kuyruksuz kediler mutfaktaydı. Kendimize kahve yaptık.

*

Bir gün anlatıcı, komşunun evinden içinde ölü bir bitki olan bir saksı çalıyor ve odanın köşesine koyduğu bu bitkinin gördüklerini anlatan bir roman yazmaya başlıyor. Bitki anlatıcının sesine hükmediyor ve nihayetinde onu tamamen ele geçiriyor. Ölü ağaç mutfağın, küçük salonun ve odanın bir kısmının göründüğü bir köşeden, girişin tam yanından anlatmaya koyuluyor. Kadının banyoya girmeden önce geceleri odasında soyunuşunu izlemek hoşuna gidiyor: Önünden geçerken pubisinin karman çorman patikalarını seyrediyor ve arkasını döndüğünde kıçını inceliyor.

*

"Anne," diyor ortanca, "şuna bak."

"Ne var, oğlum?"

"Kuyruksuz bir kedi!"

*

Başkalarının beni görüp görmediğini anlamak ve tabii ki anneleri arayıp da adreslerini verdiğinde çocuklarıma göndermek için vesikalık fotoğraf çektireceğim. Fotoğrafçı beni boyuma göre ayarladığı bir tabureye oturtuyor ve bana İtalya ya da İsveç

manzaralı veyahut tropikal bir fon seçtiriyor. Fonun neye benzeyeceğine dair en ufak bir fikrim olmasa da İtalya'yı seçiyorum. Bir deneme, ardından bir deneme daha yapıyor. Taburenin boyunu yeniden ayarlıyor. Üçüncü bir deneme daha yapıyor. Fonu değiştiriyor. Dördüncü denemede benden özür diliyor. "Fotoğrafınızı çekemiyorum beyefendi, makineye bir şey oldu. Birkaç gün sonra yine gelin."

*

Hamamböcekleri var etrafta. Ne oldu bilmiyorum ama her yerde hamamböcekleri var. Belki de komşunun kurbağaları depremde öldü ve hamamböcekleri üredikçe üredi.

*

Fotoğraf stüdyosuna tekrar gitmeyeceğim. Artık evden dışarı çıkmak istemiyorum. Bu sabah kapıyı açtım ve merdivenleri zıplayarak inip çıkan kurbağalarınkini andıran bir ses duydum. Bir tür kriz geçirdim: Bacaklarım Partenon misali kaskatı kesildi, ellerimi bir titreme aldı. Kapıyı kapatıp iki kez kilitledim ve bir elimi koridorun sol tarafındaki duvarı neredeyse tamamen kaplayan gazete yığınında kaydırarak salona yürüdüm (sağ taraftakini bir kitaplık örtüyordu.) Salona geldiğimde Ezra Pound'u gördüm, koltuğuma oturmuş bir şeyler yazıyordu. Başının üzerinde sinekler uçuyor, bir girdap çiziyorlardı. Tamamen işine odaklanmıştı; önemli ya da en azından zekice bir dizeyi bölerim korkusuyla onu rahatsız etmek istemedim. Mutfağa yürüdüm ve bir kez daha dingin gölgelerime geri döndüm. Mutfaktan çıkmak istemedim. Bütün gün sıçtığımın yankilerine seslendim durdum ama sıçtığımın kedileri gelmedi.

*

Sanırım sadece kör olmayı yeğlerdim. Yok olmak, kendimi silmek veya silinmek günleri geçirmek için çok da iyi bir yol değil

sanki. Ama her şeyden önemlisi artık kimseyi ya da hiçbir şeyi görmek zorunda olmama fikrini pek bir benimsemiştim. Oysa şimdi banyomda Nella'yı, koltuğumda Pound u görüyorum, iyi mi. Bugün net bir şekilde Guty Cárdenas'ın hafif gırtlaksı sesini duydum: *Un rayito de sol*'u[21] söylüyordu. Nerede şu sıçtığımın yankileri...

*

Romanın anlatıcısı Emily Dickinson tarzı biri olmalı. Sonsuza kadar evinin ya da bir vagonun -hiç fark etmez- içinde tıkılı kalan ve hayaletleriyle konuşan bir kadın.

*

Çekincelerimde haklıymışım. Bugün mutfağa girdiğimde Federico lavabonun yanında bacaklarını tıraş ediyordu. Onun yanında, Z, masama oturmuş gözlüğünün camlarını siliyordu. Hiçbir şey söylememeyi tercih ettim; sorun yaratmamak gerektiği öğretildi bana, gerçi ilk içimden geçen, Federico'ya, artık bacak kıllarından kurtulmanın vakti gelmişti demek oldu ya, neyse. Kendime bir bardak su koydum, portakal ağacımı kaptım ve romanı düşünmek üzere odama kapandım.

*

Ortanca, bir hamamböceğinin, kafası kesildiği takdirde iki hafta yaşadığını söylüyor.

*

Tüm gün önce uzaklardaki bir ambulansın siren sesine dönüşen, sonra yeniden sinek vızıltısına evrilen ve tekrar siren sesine dönen bir sivrisinek vızıltısı duyuluyor. Bunun dünyadaki son fırsatım olup olmadığını düşünüyorum: hiçbir yere varmayan,

21 (İsp.) Güneş ışını. (ç.n.)

hiçbir zaman tamamlanmayan bir Doppler etkisi. Terliyorum, yatağa yatıyorum.

Kapıdan içeriye William Carlos Williams giriyor ve bana, "Tüm günü ambulansta bebek doğurtarak geçirdim. Neden kadınlar artık hastanede doğum yapmıyor?" diyor.

"Bilmem."

"İzin verirsen banyonu kullanacağım Gilberto. Ellerimi yıkamam gerek."

"Buyur tabii William. Yoksa adın Carlos mu?"

Yüzümü yorganın altına gömüyor ve uyumaya çalışıyorum.

*

Geceler bizi ürkütüyor çünkü etrafta hamamböcekleri dolanıyor ve onları görmüyoruz. Çocuklarla beraber mutfak masasının altında uyuyorum, sımsıkı yapışıyorlar bana, ben de her birini bir kolumla sarıyorum. Harca ya da lavabonun metaline sürtünürken çıkardıkları sese uyanıyorum. Hamamböcekleri kulaklarına kaçmasın diye, hamamböcekleri düşlerine girmesin diye çocukların kulaklarını kapıyorum.

"Bu gürültü ne anne?"

"Hiçbir şey."

*

Yüzümü açıyor ve nihayet banyodan çıkıp yatağın ucunda durarak gözlerini bana diken William Carlos'a, "Şu dize nasıl: Hiçbir şey görmemenin, hiçbir şey duymamanın, hiçbir şey olmayan cansız sinek ezgisi?" diye soruyorum.

"Fena değil."

Odadan çıkıyor. Yeniden yüzümü örtüyorum. Sinekler banyoda hâlâ.

*

Sanıyorum sivrisinekler sırf ses. İki ses ayırt ediliyor: Bir çocuk ve bir bebek sesi. Bebek çok ağlıyor ve çocuk ona tüyleri diken diken eden bir ninni söylüyor.

*

"Bence bunlar hamamböcekleri anne."

*

"Ev yıkıldı, çocuklar hastalandı, baba kızdı, anne ağladı... Amanın dikkat!"

*

Portakal ağacı yanı başımda kuruyup gidiyor ve ben susuzluktan öleceğim.

*

"Hayır, bunlar yaz sinekleri. Ve sivrisinek. Gündüzleri duşta geçiriyor, gece olunca da gelip bizi sokuyorlar."

*

Hiçbir şey duymak istemiyorum; hiçbir şey görmemenin ezgisi aklımda. Sonra, bomboş karanlıkta, yanı başımda tatlı bir kahkaha; bir bebeğin neşeli kıkırdaması çalınıyor kulağıma. Ardından beni örten yorganın yavaşça kalktığını, bedenimin içeriye dolan oda sıcaklığıyla sarsıldığını hissediyorum ve yüzüme akseden heyecanlı bir oğlan sesi duyuyorum:

"Bulundu!"

Bu Baskıya Dair Notlar

Kalabalıkta Yüzler, kurmaca bir eserdir. Gerçek kişilerle benzerlikler ancak rastlantısal olabilir.

Sayfa 22'de yer alan, Ezra Pound'un *In a Station of the Metro* adlı şiiridir. Çeviren: Derin İnce.

Sayfa 25'teki dizeler, Ezra Pound'un *Portrait d'une Femme* adlı şiirinden alıntıdır. Çeviren: Derin İnce.

Sayfa 138'deki dizeler, T.S Eliot'un *Ash-Wednesday* adlı şiirinden alıntıdır. Çeviren: Suphi Aytimur. (*Çorak Ülke/Dört Kuartet*; Adam Yayınları, 1990.)

Ezra Pound'un bu metinde yer alan şiirlerinin orijinalleri, *Personae* adlı edisyonda yer almaktadır. (New Directions, 1990.)

Gilberto Owen'ın mektuplarından kesitler ve "Oto-metro-portre" adlı şiirin orijinali, *Obras* (Toplu Eserleri) adlı edisyonda yer almaktadır. (Fondo de Cultura Economica, 1996.)

Çağdaş Latin Amerika edebiyatının özgün sesi Valeria Luiselli'den göz kamaştırıcı bir roman: *Kalabalıkta Yüzler*. Luiselli, ödüllü romanı *Kalabalıkta Yüzler*'de kurmaca eylemini masaya yatırıyor ve bir yazar hakkında roman yazarken yaşamaya ve yaşamıyla hesaplaşmaya çalışan bir kadının izini sürüyor. Öyle bir roman ki bu, Meksiko'nun arka sokaklarından Harlem'deki barlara, kitaplarla sabahlanan gecelerden metronun karanlık tünellerine, geçmişten bugüne uzanarak romancının masa başındaki yalnızlığını edebiyatın coşkun kalabalıklarıyla dolduruyor. Şairler kadehlerini kaldırıp hayaller kuruyor ve sayfalarda kendine yer açmaya çalışan anlatıcının hikâyesi, anlatılan hikâyeye karışıyor. Kurmaca ile düzmeceyi, mizah ile hüznü, yazın ile gerçeği birbirinden ayıran sınırları incelikli bir biçimde bulandıran *Kalabalıkta Yüzler*, okuru yazara, yazarı şaire, şairi ölümsüz bir roman kahramanına dönüştürüyor.

Kalabalıkta Yüzler, yaratıcılığın büyüsüne inananlar ve kitaplardan başka sığınacak yer bulamayanlar için bir hazine niteliğinde.

"Sessiz bir roman, çocuklar uyanmasın diye."

SİREN YAYINLARI | ZAMANIN RUHU

ISBN 978-605-5903-59-6

9 786055 903596